MUSIC - UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 11132929 8

Al Sr. Director del "Polybiblion"

P. Bertran y Bros.

- DIRECCIÓ -
Castell del Mas.
ESPARRAGUERA.

CANSONS Y FOLLÍES

POPULARS

CANSONS Y FOLLÍES
POPULARS

(INÉDITES)

RECULLIDES AL PEU DE MONTSERRAT

PER

PAU BERTRAN Y BROS

BARCELONA
LLIBRERÍA D' A. VERDAGUER
1885

M
1779
B47C3

699749
18.4.59

Estampa de Fidel Giró, Granvía, 212

DEL COLECTOR

Les cansons y follíes[1] que, á prechs de bons amichs, ara trech á la llum pública, son recullides totes al peu de Montserrat, per la banda del mitxdía: á Collbató, al Bruch y á Esparraguera.

Ja fa temps que ho foren d' aplegades aquestes cansons y follíes (de l' any 1870 al 1874), junt ab bona pila d' altres que ara, grácies principalment á mon sabi mestre don Manel Milá y Fontanals [2] y á don Francesch Pelay Briz [3], l' entussiasta catala-

1 Encara que 'l poble distingeix les cansons de les follíes sobre tot per la llargaria (lo llarch, cansó; lo curt, follía), també sab dir devegades que « á les cansons sol contarse una feta (y com de fet, que les purament líriques son molt escasses), á diferencia de les follíes, á les que hi há un motiu no més (es dir, expressió d' un sol pensament) gayrebé sempre.»

2 *Romancerillo catalán.* 2.ª ed. Barcelona, 1882.

3 *Cansons de la terra.* Barcelona, 5 volums, los tres darrers publicats en 1871, 1874 y 1877.

nista, ja conexen bé prou los amadors de les lletres populars.

La lletra de xicot ab que foren assentades en les llibretes de l' aplega ja ab prou feynes me la conech; mes de la memoria no m' han pas fugit encara, que 'ls dies falaguers de ma infantesa, á estil d' agradosos vencims, me n' hi lligan forsa ben estretes.

¡Quínes diades tan belles eran aquelles!... Si un voler de Deu, perxó, 'm des á triar d' aquella vida y aquesta d' ara, no m' hi pensaria pas gens de quedarme tal com so, si un xich més postat y cavilós, ab mes florides esperanses de llavores fetes uns poms de xamós fruyt, que Deu guardi de mal temps; mes quántes vegades, embeltit mon pensament dintre la poética boyra de tonades populars que feyan ressonar dolsament les morenes roques montserratines, l' ha somiada aquella vida mon desitx!...

..... ¡quí pogués fondre
l' ardenta calda de mon jorn de vida
y endaurar lo meu front ab s' auba hermosa!
Y altra volta trescá' en l' aspriu bosquina,
l' orella ben atent, la vista llarga,
la planta més lleugera que segura,
tot buscant nius en companyía alegre,
y apomellar, quan ja cansat restara
d' enfilarme pels pins, roures y alzines,
com á rotx esquirol d' alada cua,
los jonquills d' or y les morades violes

que arreu ab flayra pura 's petonejan,
tantost los ayres dolsos del Mitxdía
y del revifat sol los ratxs ja tebis
fan cap en nostra terra per' vestirhi
l' august doser de sa joliva reyna.
Quína dolsor, quína dolsor tan tendre
n' amararia tot mon sér llavores
que 'l sol, com riu potent surtit de mare,
escampa ardencia arreu y arreu escampa
munïó de cigales retxadores,
xaplugantme, ab la canya ja curulla
de llagostins furtats al rostoll aspre
pera nutrir la engabiada cria,
vora la font ombriu, ahont se rabeja
l' aucellada novella, esporuguida
pel bruyt dels segadors que, al compás sempre
del volant que may para, 'l suhor alegran
ab la tonada qu' en la sega estila
desde temps que l' avior n' ha perdut l' esma,
solemnial tonada que, ans d' empendre
son vol lleuger á la celest' estada,
portant entre perfums de reverencia
la flor de gratitut que 'l traball hi alsa,
sona y ressona en la espayosa era
mentre 'l trill trinxa ab giravoltes rápides
la fútil palla y la prenyada espiga.
¡Oh! y com omplint mon pap de dolses fruytes,
á estil d' aucell golut que pica y canta,
festejaria la vinguda ansiada
de la tardor, de la tardor beneyta,
fent de tornada á mos esclats joyosos
l' acompassat, viu drinch moresquellayre
dels forasters capsons que enflocats lluhen
entremitx de collades segarrenques

de *punxenchs* de llampanta barretina,
tantost á est poble alsat per la fe vella
ran la montanya que al Korá estimbava
y hont la llum de la vida obrí ma vista,
l' últim pantetx de la estiuada hi toca,
calant dol als vinyats y joya inmensa
als cups y als trulls y als cellerats de botes
ab la brema y son most y son such llépol
que, tornat en moneda ben trincanta,
ben aviat engrexará la caxa
tot' arnada y fumosa de tan vella.
Y, en sent que 'l gelat buf de tramontana
furiós xiula tallant de fi que llisca,
bé 'm plauria fer cor als vols xamosos
d' olivateres de florida pensa
que, refilant cansons que la vellura
vestí ab bell trajo de la terra nostra,
esquivan la fredor y llestes cullen
l' apreuat fruyt que 'ls espiayres jovens,
parlant del jorn de festa y ses ballades,
dalt dels negrosos olivers perxejan,
fins que 'l sol al jorn tomba, senyalantne
al pich més alt de la sagrada serra
l' hora d' aplegá' y fer en ampla roda
l' alegre ball de consuetut diaria,
al rytme de cants xueques fets aposta
que hi surten frares llaminers bo y sempre!... [1]

Donchs, sí, sí; á l' hivern que glassa es quan florexen més que may al peu de la montanya montserratina aquestes flors poétiques en los llabis de

[1] *De flor á flor.* Barcelona, 1877. (Dispénsissem la cita, feta únicament pera estalviar prosa nova ab versos vells).

cullidores y espiayres; que no compon pas res la canturia monótona de les segades y de les eres á l' estiu, á la varietat y abundó de cansons y follíes que 's senten per tot arreu, en arribant lo temps que les oliveres mostran cofoyes son negre fruyt, que 'l trull, xarricant sempre com si li raqués axafar aquell bé de Deu, 'n fa rajar l' oli més fi de la terra. Y de la primavera y de la tardor no 'n parlem pas que, com que les feynes no s' ho aportan, si alguns d' escatorsers se 'n senten devegades á les colles de xercolayres que troban sahó y poca herba, y á les rodo nes de veremadors que fan punxons per' afrontar als traginers que ronsejan massa, no son uns y altres sinó espurnes fredoliques d' aquella poética fogarada d' hivern qu' escalfa y revifa l' esperit y 'l cos á l' hora.

A l' abundó d' oliveres d' aquell pays segurament se deu l' abundó de poesía tradicional que s' hi conserva encara, mes que va perdentse de dia en dia; que també hi arriba al peu de la montanya de la Verge Moreneta aquest ayre xafogós de tonades á la moda que, aparracat gayrebé sempre en llengua forastera, surt de la ciutat y 's refá en les fábriques y repren camí ab nova forsa, dexant regust de lletjesa per tot arreu hont toca.

Mes les cullidores d' olives son encare les vestals

que hi mantenen aquest foch sagrat de la tradició poética catalana, que si enguany no es tan pur y viu com antany, ¡Deu n' hi do encara! Elles, al tros que son y axís que 'l sol desembalva ses mans, ja comensan de cantar cansons catalanes de bona mena; y cantant, cantant, fan la feyna sense adonarsen, y les colles vehines, que 's pican sovint de l' honra, responen ab altres cansons, y 'ls espiayres, de dalt estant de les oliveres que perxejan, s' hi barrejan també, tantost cantant com acompanyant les tonades ab xiuladissa tan escayenta y bella que talment de bechs d' aucells sembla surtida, y ve la tarde y 'l cap al tart que 'l sol se pon y encara refilan qu' es un gust, sense fer cas de l' hora d' aplegar y ab greu pu de que no puguin fer surtir desseguida 'l sol altra vegada; acabant gayrebé sempre 'l contrapunt en follíes picantes que van y venen de l' una colla á l' altra com abelles brunzinayres que fiblan y moren.

A sota les oliveres principalment, donchs, y escoltant les cullidores de ma casa payral, que sempre eran moltes, jo vatx omplir mon sarró de poesía popular que, nou flamant, hi tingut fins ara, com aquell qui diu, arreconat á les golfes.

Mes hem arribat á un temps en que fins les engrunes d' aquest pa del cor del poble s' estiman y

aprofitan com si fossin d' or talment; y á n' axó 'm sembla que, encara que ma antiga bona cullita, escalabornada en cantitat y calitat á cada nova publicació de poesía popular catalana, s' ha abaxat qu' es un poder, y ja ha sigut, per altra part, escorcollat á manta 'l saber poétich del nostre poble [1],

1 Desde la publicació de *Don Joan y Don Ramon*, per don Joseph María Quadrado, ara meteix fa mitx sitgle (V. Milá: *Rom. cat.*, p. X), fins al dia d' avuy, n' han surtit tantes de cansons y follíes populars catalanes, ja formant colecció, ja escampades una á una en diferentes publicacions, que no estará de més anotarne aquí un tanttex bibliográfich:

COLECCIONS

Observaciones sobre la poesía popular, con muestras de romances catalanes inéditos, per don Mauel Milá y Fontanals. Barcelona, 1853.

Cansons de la terra. Cants populars catalans col-leccionats per Francesch Pelay Briz. Barcelona, 1866-1877. 5 vol.

Corrandes populars, recullides per Pau Bertran y Bros. (En *La Renaxensa, periódich de literatura, ciencias y arts*, any III, págines 39, 51, 67, 306, y any IV, págines 279, 296, 308, 319. Barcelona, 1873-1874.)

Corrandas populars, recullidas per Enrich Serra y Causa. (En *La Renaxensa, periódich de literatura*, etc., any IV, págines 162, 179. Barcelona, 1874.)

Apuntacions y mostres de poesía popular mallorquina, per Mateu Obrador Bennassar. (En *La Renaxensa, revista catalana*, any X, vol. II, págines 111, 166, 207. Barcelona, 1880.)

Romancerillo catalán, canciones tradicionales, segunda edición refundida y aumentada, por don Manuel Milá y Fontanals. Barcelona, 1882.

ALTRES PUBLICACIONS QUE 'N PORTAN ALGUNA COSA

Mallorca. (Recuerdos y bellezas de España), por don P. Piferrer, Barcelona, 1842.—*El amigo del viajero en Montserrat.* Barcelona, 1865.—*Las calles de Barcelona*, por don V. Balaguer. Barcelona, 1865-1866.— *Calendari catalá*, Barcelona, 1865-1882.—*Jochs Florals de Barcelona en 1867*. Barcelona, 1867. — *Lo Gay Saber, periódich lite-*

no caurá pas malament la publicació d' aquestes pobrissoyes cansons y follíes, órfanes fins ara de conexensa y bona ventura.

Altrement, totes elles son copiades lletra y tonada ab fidelitat escrupulosa, tal com les canta 'l poble, sense afegirhi ni treuren un sanabre de res pera fer lo vers cabal ó dissimular una falta. Aquí cal que digui, perxó (ja que no hem arribat encara á Catalunya á la unificació ortográfica), que les hi assentades ab la metexa ortografía que jo gasto per' mi, y per lo tant que (á més de finalisar en *es* los plurals del article, noms y pronoms que fan lo singular en *a*, encara que no sigui la *e* pura y neta la que s' hi senti en la pronunciació de la meva terra, sinó més aviat un so confós entre *a* y *e*, reparable també bo y sempre que la *e* no está acentuada, com en *aplegar*, peró que no hi há pas signe per' anotar gráficament) aparexen modificades ortográficament algunes paraules de fonética viciosa; mes á fi de que 'ls *folkloristes* més escrupulosament amadors de les

rari, Barcelona, 1868-1869, 1878-1883.—*La Renaxensa* (revista), Barcelona, 1871-1883.—*Revista Balear*, Palma de Mallorca, 1872-1874.—*Revue des langues romanes*, vol. V. Montpellier.—*Jochs de la infancia*, per F. Maspons y Labrós. Barcelona, 1874.—*Museo Balear* (periódich), Palma de Mallorca, 1875-1877.—*La Familia Cristiana* (periódich), Barcelona, 1876-1877.—*Certámen catalanista de la Joventut Católica de Barcelona*. Barcelona, 1879.—*Butlletí de la Associació d' excursionscatalana*, Barcelona, 1878-1883.—*Cantos populares españoles* (notas), por F. Rodríguez Marín. Sevilla, 1882-1883.

ipsissima verba[1] no hi tingan res que dir y pugan llegirles ab la metexa pronuncia montserratina, hi posat al cap de vall de tot com á nota final, encarant la forma ortográfica ab la fonética, una llista de aquestes paraules que, fora de no retréurehi la major ó menor claretat d' algunes vocals perque no més pot senyalarse gráficament á la *o* quan se modifica tan fortament que ja cau á la *u*, com tampoch lo so de la *c* (en *ce, ci)* y *z*, qu' es respectivament de *s* forta *(aucell, cisterna)* y suau *(agutzils)*, ni la especial suavitat de la *g* (en *ge, gi)* y *j*, coses que ja tocan á la Beyabá catalana, es llista que hi procurat fer completa; en la qual pot repararse á primer cop d' ull, á més d' algun' altra diferencia, que gayrebé sempre: 1.er no sona la *r* final *(da* per *dar)*, ni la *p* després de consonant en la metexa sílaba *(tems* per *temps)*, ni la *t* de les terminacions en *nt* y *lt* si no segueix paraula comensada en vocal *(san* per *sant*, que sonaria en *Sant Antoni; mol* per *molt*, que sonaria en *molt oli*[2]), ni la *i*, precedida de vocal, de les en *ix (aquex* per *aqueix)*; 2.on la sílaba *ab* seguida de vocal sona *amb* y seguida de consonant *am (amb*

1 Dita del célebre mitólech-orientalista Max-Müller, que condempnaria á bastó ó fusellament, segons lo cas, als colectors que retocan ó fingexen de debó produccions del poble. (V. *Archivio p. l. stu. d. trad. pop.*, vol. I, fasc. I. *Let. al. dot. G. Pitré.)*

2 Aquesta particularitat de la *t* final s' ha de tenir presenta en la llista.

ell per *ab ell, amsolta* per *absolta);* 3.er la *v* pren lo so de *b (bespre* per *vespre);* 4.^{rt} la *o* no acentuada en principi de paraula 's torna *au*, si forma sílaba sola, y *u*, si no, y *u* també en mitx y fi de paraula *(Aulesa* per *Olesa, urdenansa* per *ordenansa, sucorru* per *socorro);* 5.^{nt} l' *au* entre consonants se converteix en *o (gorda* per *guarda);* 6.^{é} la *h* entre vocals puja á *g (ragó* per *rahó);* 7.^{é} la *b* y *c* seguides de *l* en la metexa sílaba, que sol esser contracció de dues llatines, sonan dobles *(miserabble* per *miserable, Teccleta* per *Tecleta);* 8.^{é} s' encabeix una *d* entre *n* y *r (Mandresa* per *Manresa);* y 9.^{é} la *ll* 's torna *y (tay* per *tall)* moltes vegades. Dech advertir també, tocant al meteix punt y pera que no sembli estranyesa, que hi posat *r* final solament á n' aquelles paraules que, deventla portar, no alteran ab ella la mida del vers, dexant les altres sense, tal com se pronuncian; com també que hi dexat *lo* y *el, los* y *els, me* y *em, te* y *et, nos* y *ens, se* y *es, ne* y *en,* segons hi sentit en cada cansó ó follía, ja que, á més del us comú d' aquestes variants, lo literari y tot les cuyda á fer, si no correntes, ben poch estranyes.

Axó pel que toca á la transcripció de la lletra: respecte á la de les tonades cal fer present que si bé á n' aquell temps de l' aplega jo m' havia atrevit á borronejarne algunes, no me n' hi fiat pas y

otes, una per una, les hi fetes sentir ara á un bon
.mich, mestre distingit en l' art divina (contra 'l
neu desitx no poso aquí 'l seu nom), que me les
ıa afinades y esteses sobre 'l paper tal com son y
es presento.

En tres menes hi dividit les cansons y en tres
nenes també les follíes, divisió que segurament, so-
ɔre tot per les follíes, peca un xich per estreta; peró,
ı més de que 'l número tres sembla 'l número popu-
ar per excelencia, es agradós de seguir l' esperit de
ıostra literatura, que ja d' antich (en los Jochs Flo-
-als) axís ho practica en les composicions lite-
-aries.

La ordenació, encara que potser un xich á bell
ıll, es feta de manera que, sense dexar la norma
le preferencia seguida respecte als títols de cada
livisió, quant més de ple encaxan cansons y follíes
ıb lo de sa respectiva varietat més hi son acos-
.ades.

Pels títols de les cansons (ja se sab que les can-
sons populars, fora de contades excepcions, no 'n
.enen pas) hi jurcat que, á més d' esser lo possible-
nent ajustats, fossin tan clars que 'l poble al sentir-
los sapigués desseguida quína era la cansó que
indicavan, haventne fet en tots la prova, que m' ha
fallat poques vegades.

A fi de que 's pugan fer més fácilment pels aficionats á n' aquesta mena d' estudis les oportunes confrontacions, de les semblanses que d' aquestes cansons y follíes hi trobat en coleccions estrangeres, n' hi posat la corresponent nota bibliográfica al davant de cada cansó y al cap de munt de les follíes (prenentles tocant aqueix punt, y al del lloch de les variants també, com si formessin plegades una sola obra); no haventhi continuat tot lo text de referencia per semblarme massa fácila y poch profitosa en general aquesta manera d' engruxir lo llibre. Hi limitat les referencies als cants dels paysos de llengua románica (fora d' alguna escapada als de la moderna Grecia, pays de ma especial devoció), tant perque com á germanes les hi toca la preferencia, que per altra part abona 'l carácter dominant d' aquest aplech, bon xich casulá, com perque de les llengues d' altres families no 'n tinch prou conexensa.

A seguiment de cada cansó y de les follíes hi van les variants que n' hi pogut haver; mes com á gratscient no m' hi mogut d'aquest varal de terra montserratina, concretanthi alguna cosa d' intenció tocant á sa especial fonética, axó fa que sigan tan escasses.

A sota de cada cansó y de cada follía, com també

á sota d' algunes variants que no son del meteix punt que la versió, hi posat la indicació del poble ahont han sigut recullides, no haventhi precisat lo nom y demés circunstancies personals de qui les ha dites, en rahó á que gayrebé totes les hi sentides cantar á la vegada per moltes persones, generalment senzilles cullidores d' olives de més llestesa de dits que brots de lletra.

Finalment, m' ha semblat del cas afegir per acabament algunes notes, no pas estétiques ni sentimentals de cap mena (que axó no hi cregut que fos tasca meva), sinó explicatives y aclaratories (históriques, mítiques, comparatives, referentes á llochs y costums, etc.), y que, per por d' esser massa amohinós, hi estalviat bona cosa.

Ara, abans d' acabar, sígam permés dir qu' es de doldre certament que 'l poble catalá, com tots los demés pobles, tinga també cansons y follíes bon xich massa alegroyes; mes en descárrech seu, que les ha fetes ó adoptades, dech fer esment de que no més les canta, rihent més que malpensant, per Carnestoltes, y en descárrech meu, que no sens escrúpol n' incloch á n' aquest aplech algunes (no pas, perxó, les més relliscoses, com *La filla del duch, La mi senyora, Zumzeta-zomzom*, etc.), que ho fatx mirantme en miralls ilustres y ab la mira d' arxivar algunes

2

mostres manifasseres del carácter joganer y festiu ab que 's disfressa 'l nostre poble al temps de la bulla y la disbauxa.

Y veus' aquí tot lo que tenia que dir : ara acabo jo y comensa 'l poble, que, si no sab d' escriure, sab pu de cantar ben galanament y xamosa.

Castell del Más (Esparraguera), diada de Sant Joan de Juny de 1883.

NOTICIA BIBLIOGRAFICA

DE LES

COLECCIONS DE REFERENCIA

ARBAUD (Damasse). *Chants populaires de la Provence.* Aix, 1862-1864. 2 vol.

AVOLIO (Corrado). *Canti popolari di Noto.* Noto, 1875.

BLADÉ (Jean-François). *Poèsies populaires de la Gascogne.* Paris, 1881-1882. 3 vol.

BRAGA (Theophilo). *Cancioneiro popular.* (Vol. II del *Concioneiro e Romanceiro geral portuguez.)* Coimbra, 1867.

BRAGA (Theophilo). *Cantos populares do Archipelago Açoriano.* Porto, 1869.

CASETTI (Antonio) e IMBRIANI (Vittorio). *Canti popolari delle provincie meridionali.* Torino, 1871-1872. 2 vol.

CÉNAC-MONCAUT (Justin). *Littérature populaire de la Gascogne.* Paris, 1868.

COELHO (F. A.). *Romances populares e rimas infantis portuguezes* (En *Zeitschrift fur romanische philologie*, pàgines 61-72, 193-199. Halle, 1879).

CORAZZINI (Francesco). *I componimenti minori della Letteratura popolare italiana nei principali dialetti*. Benevento, 1877.

CORONEDI BERTI (Carolina). *Stornelli dei contadini bolognesi* (En l' *Archivio per lo studio delle tradizioni popolari*, vol. I, fasc. IV, pág. 541-545. Palermo, 1882).

CHAMPFLEURY. *Chansons populaires des provinces de France*. Paris (1860).

DALMEDICO (Angelo). *Canti popolari veneziani*. Venezia, 1857.

DALMEDICO (Angelo). *Canti del popolo di Chioggia*. Venezia, Aprile 1872.

DEMÓFILO. *Colección de cantes flamencos*. Sevilla, 1881.

DON PRECISO. *Colección de las mejores coplas de seguidillas, tiranas y polos que se han compuesto para cantar á la guitarra*. (Sense lloch d' impresió, ni fetxa).

FERNÁN CABALLERO. *Cuentos y poesías populares andaluces*. Sevilla, 1859.

FERRARO (Giuseppe). *Canti popolari monferrini*. Torino-Firenze, 1870.

FERRARO (Giuseppe). *Canti popolari di Ferrara, Cento e Pontelagoscuro*. In Ferrara, 1877.

FLEURY (Jean). *Littérature orale de la Basse-Normandie*. Paris, 1883.

FORTEZA (Jerónimo). *Poesías populares recogidas en Andalucía* (En lo *Museo Balear de historia y literatura,*

ciencias y artes, vol. IV, pág. 476, y vol. V, págs. 33, 74, 156, 193, 233, 273, 313, 358, 396, 434. Palma de Mallorca, 1877).

GIANANDREA (Antonio). *Canti popolari marchigiani*. Torino, 1875.

GAUSTELLA (Serafino Amabile). *Canti popolari del circondario di Modica*. Modica, 1876.

IVE (Antonio). *Canti popolari istriani*. Torino, 1877.

LAFUENTE Y ALCÁNTARA (Emilio). *Cancionero popular*. 2.ª ed. Madrid, 1865. 2. vol.

LEITE DE VASCONCELLOS (J). *Tradiçoes populares de Portugal*. Porto, 1872.

MARCELLUS (M. de). *Chants du peuple en Grèce*. Paris, 1851. 2 vol.

MARCOALDI (Oreste). *Canti popolari inediti umbri, liguri, piceni, piemontesi, latini*. Génova, 1856.

Mélusine, recueil de mythologie, littérature populaire, traditions et usages, publié par MM. H. GAIDOZ et E. ROLLAND. Paris, 1878.

MONTEL (Achille) et LAMBERT (Louis). *Chants populaires du Languedoc*. Paris, 1880.

PITRÉ (Giuseppe). *Canti popolari siciliani*. Palermo, 1871. 2 vol.

PUYMAIGRE (Comte de). *Chansons populaires du pays messin* (En la *Rivista di letteratura popolare*, volumen I, fasc. II, págs. 108-116. Roma, 1878).

PUYMAIGRE (Cte de). *Chants populaires recueillis dans le pays messin*. Nouvelle édition. Nancy, 1881. 2 vol.

RIGHI (Ettore-Scipione). *Saggio di canti popolari veronesi*. Verona (1863).

RODRIGUES DE AZEVEDO (Alvaro). *Romanceiro do Archipelago da Madeira.* Funchal, 1880.

RODRIGUES DE AZEVEDO (Alvaro). *Poesias populares da Madeira* (En l' *Annuario para o estudo das tradiçoes populares portuguezas,* págs. 54-55. Porto, 1882.

RODRÍGUEZ MARÍN (Francisco). *Cantos populares españoles.* Sevilla, 1882-1883. 5 vol.

ROMÉRO (Sylvio). *Cantos populares do Brazil.* Lisboa, 1883. 2 vol.

TAGLIALATELA (Luigi). *Canti del popolo di Giugliano in Campania* (En lo *Giambattista Basile, Archivio di Letteratura popolare,* n.os 4, 5, 7, ... Napoli, 1883).

TARBÉ (Prosper). *Romancero de Champagne.* Reims, 1863-1864. 5 vol.

TIGRI (Giuseppe). *Canti popolari toscani.* Seconda edizione. Firenze, 1860.

TOMMASEO (Nicoló). *Canti popolari toscani, corsi, illirici, greci.* Venezia, 1841-1842. 4 vol.

VIGO (Lionardo). *Canti popolari siciliani.* Catania, 1857.

CANSONS
RELLIGIOSES Y MORALS

I

LOS VUYT DOLORS

LOS VUYT DOLORS

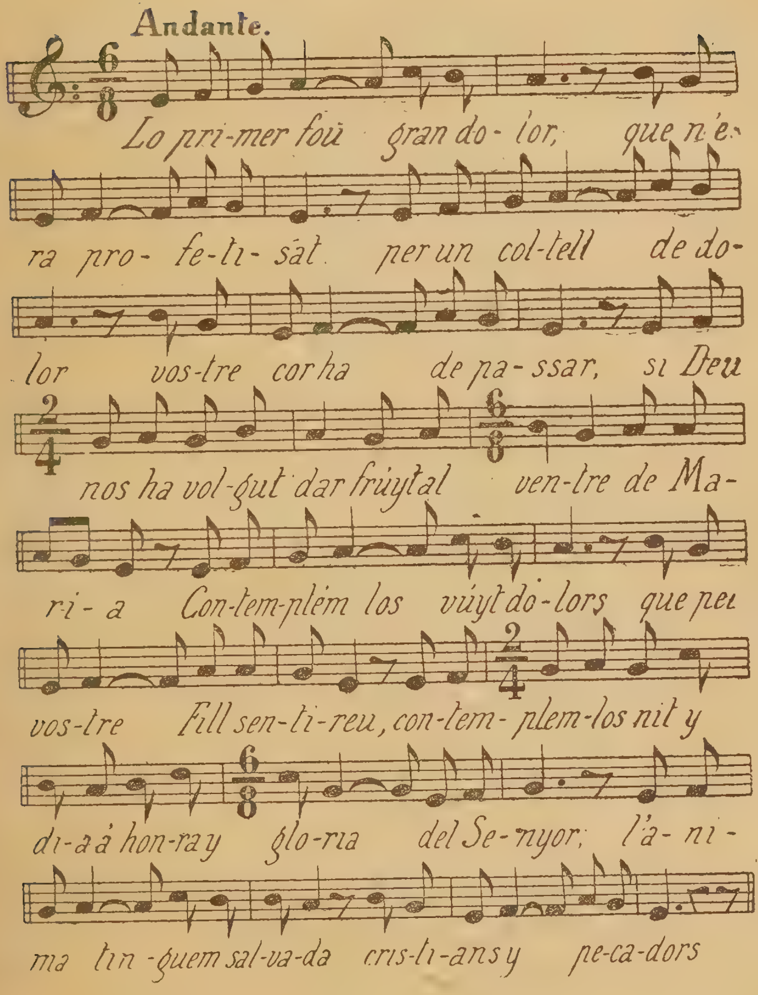

Lo primer fou gran dolor,
que n' era profetisat:
per un coltell de dolor
vostre cor ha de passar,
si Deu nos ha volgut dar
fruyt al ventre de María.

— Cotemplem los vuyt dolors
que pel vostre Fill sentíreu,
contemplemlos nit y dia
á honra y gloria del Senyor;
l' ánima tinguem salvada,
cristians y pecadors.

Lo segon en fou quan l' ángel
aparegué á Joseph:
que prengui son Fill y Mare
y fugi á Egipte prest,
perque Herodes, lo malvat,
vostre Fill matar volia.

Lo ters fou quan lo tinguéreu
part de tres dies perdut,
lo trobáreu á ne 'l Temple
disputant ab los sabuts,
predicant á l' arboleda
la celestial doctrina.

Lo quart fou quan Pons Pilat
lo tragué dalt del balcó,
lligat y desfigurat,

sols lo conexíau Vos ;
Ecce homo, li va dir,
per darvos més angunía.

Lo quint fou quan lo trobáreu
ab la Creu en ses espatlles,
anant al *monte* Calvari
pels nostres pecats y agravis.
¡ Quí pogués tení' 'l dolor
que tinguéreu aquell dia !

Lo sisé fou quan lo véyeu
arbolat dalt de la Creu,
despullat de sa persona,
clavat de mans y de peus,
desamparat dels seus,
dos lladres per companyía.

Lo seté fou quan us el davan
maltractat á vostres brassos:
ja s' ha acabada la vida,
passats infinits agravis,
una llansada al costat,
la qual ayga y sanch n' exia.

La capvuytada principal
fou quan l' enterráreu sola,
que us entornáreu á casa
dexantlo á la sepultura,
y aquella malvada gent
n' hi fan guardia nit y dia.

Per aquestos vuyt dolors,
Senyora, vos suplicam
que dalt del cel nos vejam
ab Jesús y María.

—Contemplem los vuyt dolors
que pel vostre Fill sentíreu,
contemplemlos nit y dia
á honra y gloria del Senyor;
l' ánima tinguem salvada,
cristians y pecadors.

(Collbató)

VARIANTS

Vers 2 que n' era *guranitzat* (!)...
2 Samion profetisat...
15 prenguéreu son Fill y Mare
16 anávau á Egipte prest...
18 matar lo vostre Fill volia.
25 Lo quart fou quan Pilat
26 lo tragué bo y sanguinós,
27 llagat y desfigurat,
28 no 'l conexíau Vos;
29 *Ecce homo,* li digué,
30 per darli més agonía.
31 Lo quint fou quan l' encontráreu...
33 anant pel *monte* Calvari
34 pels nostres infinits agravis.
35 ¡Quí pogués tení' 'l pesar

36 que váreu tení' aquell dia!
37 Lo sisé fou quan lo vejéreu...
45 acabada es la vida
46 per los nostres infinits agravis...
49 La vuytada principal...
51 sola tornáreu á casa...
53 y aquella mala gent...
55 Los vuyts dolors son acabats,
56 Senyora, vos replicam
57 que tots nos convertigam
58 davant de Deu y María.
55 Los vuyt dolors son acabats
56 ab contento y alegría;
56 diguem tots: siga alabat
58 lo Sagrat Cor de María.

N' hi há que allargan lo responement afeginthi:

Direm un' Ave María
ab molta devoció.
¡Quíns assots tan rigurosos
patí nostre Redemptor!

Altres no més hi diuhen per responement los dos versos primers del que va al text.

(Bruch)

II

LA ORACIÓ DE LA MARE DE DEU

DEL CARME

LA ORACIÓ

DE

LA MARE DE DEU DEL CARME

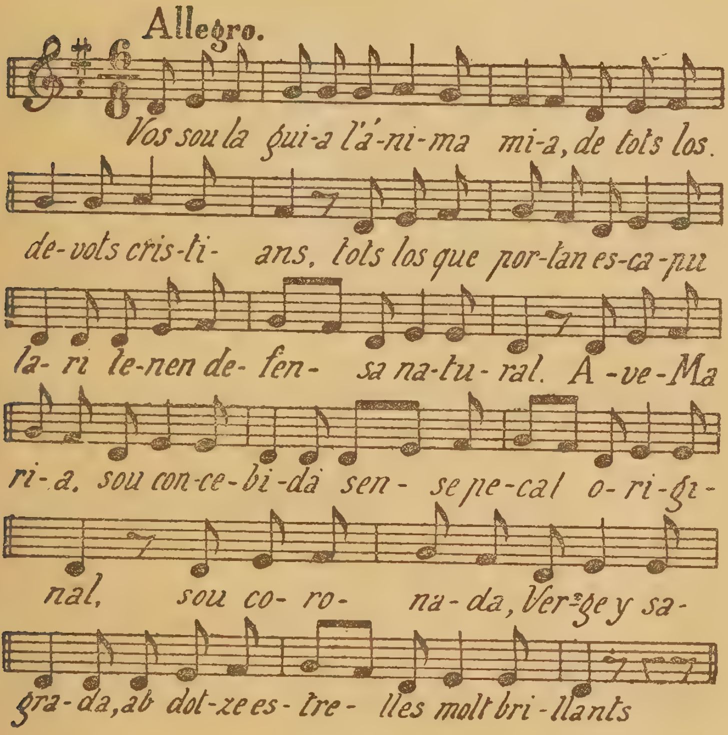

Vos sou la guia (de?) l' ánima mia,
de tots los devots cristians,
tots los que portan escapulari
tenen defensa natural.

—Ave María, sou *concebida*
sense pecat original,
sou coronada, Verge y sagrada,
ab dotze estrelles molt brillants.
Bé ho sabeu Vos, la Verge dels ángels,
que á tots los devots rescatau,
tots los dimecres y los dissaptes
al Purgatori devallau
á replegá' aquelles animetes
que donan á les vostres mans,
ja les preníau y les pujávau
dalt de la gloria celestial,
quan estigueren á dalt de la gloria
á vostre Fill les presentau,
lo vostre Fill ab la cara alegre
se les emporta al seu palau.
Diem un Parnostre y un' Ave María
per los qu' están en pecat mortal.
—Ave María, sou *concebida*
sense pecat original,
sou coronada, Verge y sagrada,
ab dotze estrelles molt brillants.

(Collbató)

III

VOS, VERGE DEL CEL, MARÍA...

VOS, VERGE DEL CEL, MARÍA..

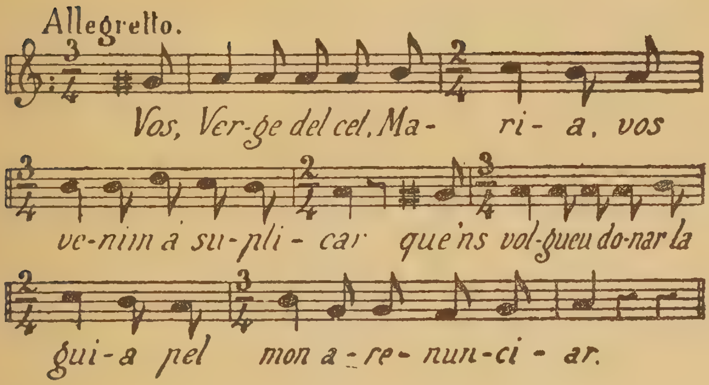

Vos, Verge del cel, María,
vos venim á suplicar
que 'ns volgueu donar la guia
pel món a-renunciar.
Portado (!) de pompa y gala,
mírat, se t' acabará
lo viure ab desimvoltura
sens entendre lo pecat.
Considera un' hora al dia
que n' has de ser judicat
davant d' un Jutge supremo
y allí n' has de ser portat
Y aleshores ¡ quína vida
n' haurias volgut tenir!

reconeixte, reconeixte,
coménsat de pervenir.
Si ho pensas y ho consideras
los tránzits de la mort,
desamparat de los metges
sens darte ningun conhort,
y ab una candela encesa
ajudat á bé morir,
y 'ls *delitos* (delit?) de tes forses
esperantne l' últim fi.
Tant de rudes com de lletres (!)
mireulo per ben mirat,
mireuli la conciencia
de la manera que ha estat.
Y á n' aquest món miserable
jamay ne som contents,
l' un se quexa perque es pobre,
l' altre perque té pochs bens,
y ab una sola mortalla
tot lo món hi havem d' anar,
á n' un clot dintre de terra
allí havem d' aná' á parar.

Qui m' ha fet di' aquestes cobles
també qui les oirá
treurá un' ánima de pena,
la seva si está al traball.
Diguemhi un' Ave María
ab molta devoció,
tindrem la gloria segura,
de nostr' un pecat perdó.

(Esparraguera

CANSONS

PATRIÓTIQUES É HISTÓRIQUES

IV

LA DE BONAPARTE

LA DE BONAPARTE

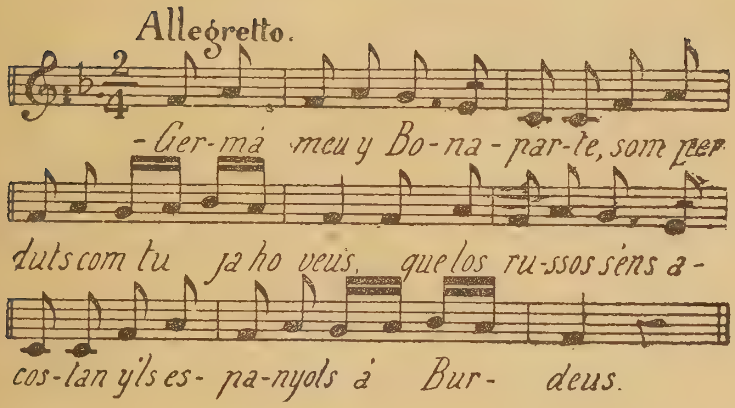

— Germá meu y Bonaparte,
som perduts, com tu ja ho veus,
que los russos se 'ns acostan
y 'ls espanyols á Burdeus.
Si no 'm donas cent mil homes
jo á Espanya no hi vull anar,
qu' entre espanyols no hi há burles,
véshi tu si hi vols anar.
Si no 'm donas cent mil homes
me 'n tornaré promptament
á ne 'l meu regne d' Espanya (de Nápols?),
sinó 'm ficaré á un convent.

—Les tropes que tu 'm demanas
jo las voldria tenir,
pró no pas per entregárteles,
que prou falta 'm fan á mi.
—Ay, si jo me 'n torno á Espanya
allí bé m' hi matarán,
de les mates surten bales
que les tiran els paysans.
Ay, si jo me 'n torno á Espanya
me 'n menaré un gos llebrer,
trobarem don Joseph Manso
per temps era moliner.—

¡Qui hagués vist la Catalunya
cosa de vuyt anys atrás,
ara la tornés á veure
no la conexeria pas!
La veuria destrossada,
molta partida cremat,
lo jovent es pres á Fransa,
¡mireu quína crueltat!
Quánts pares hi há que ploran
y quántes mares también,
qu' ells en ploran y suspiran
lo que no 'ls perval per ré;
ells en ploran y suspiran
de tení' 'ls seus fills soldats,
es pensan tení'ls á Fransa
y 'ls tenen morts y enterrats.

(Collbató)

VARIANTS

5 que lo rus es á la Fransa...
19 les roques y les montanyes
20 son fortaleses molt grans...
23 Quánts pares y mares ploran...
37 l' ausencia dels seus fills ploran
38 perqué 's pensan ¡ insensats ! ...

V

LOS SOLDATS DE LES DOBLES

LOS SOLDATS DE LES DOBLES

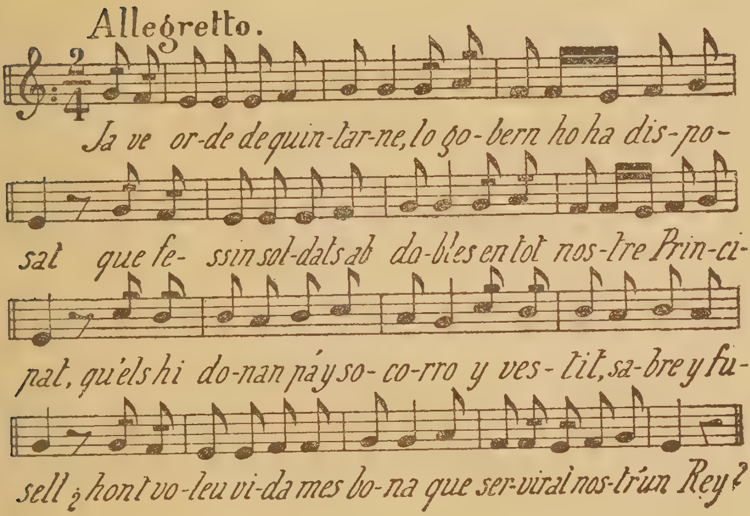

Ja ve orde de quintarne,
lo gobern ho ha disposat
que fessin soldats ab dobles
en tot nostre Principat,
que 'ls hi donan pa y socorro
y vestit, sabre y fusell;
¿hónt voleu vida més bona
que servir al nostr' un rey?
Alguns han estat molt sabis,
los diners han empleyat,

han comprat pesses de terra,
altres que ho han malobrat;
quan tornarán á ses terres
d' alguns se 'n podrán burlar,
Deu los dó bona ventura
y salut pera tornar.
Quan tocarán á la marxa
les promeses plorarán,
moltes s' haurian casades
que ara no 's casarán.
Divertimnos y alegremnos,
no tinguem afligiment,
si morim á la campanya
ja pujará altre jovent.
Adeu siau, pares y mares,
amichs, parents y germans,
adeu siau, minyonetes,
que se 'n van vostres galants.
Divertimnos y alegremnos,
si tornem ja nos veurem,
si morim á la campanya
encomaneunos á Deu.
Ay, adeu siau, manresanes,
hostalers y taberners,
que una vida com aquella
ja no la tindrem maymés.
De costelles y pollastres
alguns n' hi havíam menjats,
adeu siau, manresanes,
que 'ls pinyons s' han acabat.
Al marxant de Catalunya

no sé hónt nos destinarán,
si nos farán aná' á Fransa,
cert es que 'ns embarcarán.
Hem d' está' á l' obediencia
dels quefes del regiment,
procurem á fer bon ranxo,
divertimnos si podem.

(Collbató)

VI

LA MORT DE PARE JORDI

LA MORT DE PARE JORDI

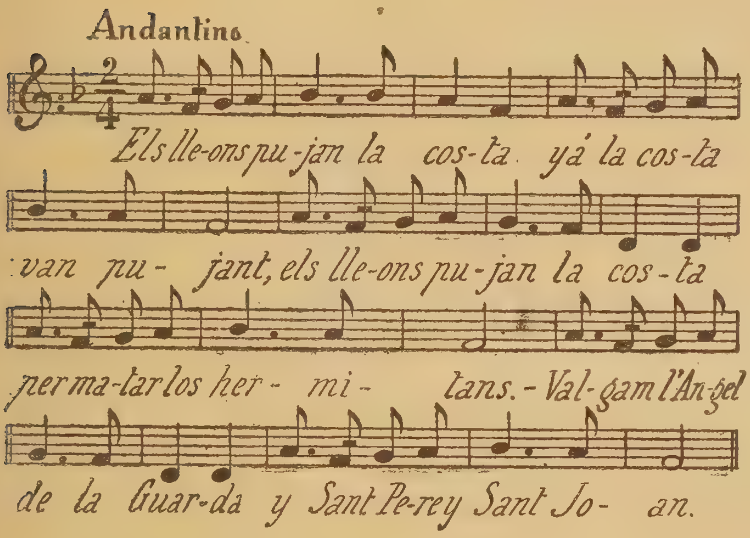

Els lleons pujan la costa
y á la costa van pujant,
els lleons pujan la costa
per' matar los hermitans.
—Válgam l' Angel de la Guarda
y Sant Pere y Sant Joan.
Quan ne son dalt de l' hermita,
á l' hermita van trucant,
Pare Jordi ja n' obria,
no pensava res de mal.

Mentre 'n feya una truytina
n' hi pegan cop de tallant:
ja l' en tapan de la cara,
l' en lligan de peus y mans,
ja l' en tapan de la cara
y á la cisterna 'l van tirant.
Pare Joan hi anava,
hi anava tot passejant,
quan entra á dintre l' hermita
hi entrava tremolant,
ja 'n troba coses per terra,
ell les 'nava replegant,
¡Pare Jordi! ja 'n cridava,
¡Pare Jordi! va cridant.
L' en buscan per les montayes,
també per Trenca-barrals,
l' en buscan per les montanyes
y á la cisterna 'l van trobant.
—Válgam l' Angel de la Guarda
y Sant Pere y Sant Joan.

(Collbató)

ALTRA VERSIÓ

Una cansó s' es dictada
el dia de Sant Joan
d' una mort que ha succehida,
jo us-a l' aniré esplicant.
—Válgam l' Angel de la Guarda
y Sant Pere y Sant Joan.
Ara han mort el Pare Jordi,
¡mireu quína mort tan gran!
Els bribons pujan la costa
y á l' hermita van trucant,
Pare Jordi responia:
—Ja baxo á obrí' á l' instant.—
Quan van sé' á dins de l' hermita
n' hi donan cop de punyal,
no sé si es punyal ó sabre,
que la sanch n' hi va brollant.
Tocan una campaneta
per fé' acudí' 'ls hermitans.
Pare Joan hi anava,
hi anava tot passejant,
troba coses per terra
y les 'nava arreplegant.

Ja l' en buscan per les costes,
per les costes y barranchs;
veyent que no 'l trobavan
á l' hermita se 'n van tornant:
miran dintre de la cisterna
y l' ayga van sorollant,
l' en troban tapat de cara
y lligat de peus y mans.
Diguem un Parenostre
els que m' están escoltant.
—Válgam l' Angel de la Guarda
y Sant Pere y Sant Joan.

(Bruch)

VII

LO REGIMENT DE COLLBATÓ

LO REGIMENT DE COLLBATÓ

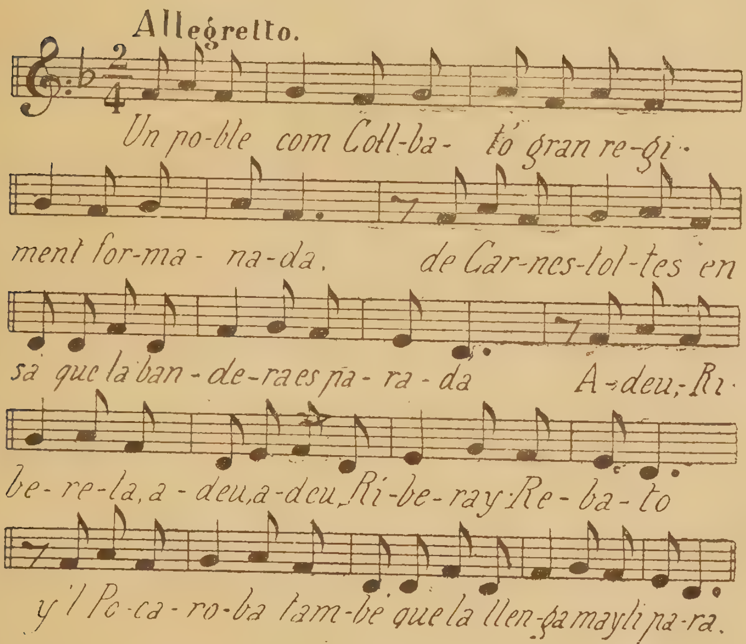

Un poble com Collbató
gran regiment formanada (forman ara?),
de Carnestoltes ensá
que la bandera es parada.
—Adeu, Ribereta, adeu,
adeu, Ribera y Rebato
y 'l Poca-roba també
que la llenga may li para.

Si voleu saber hónt es,
allí al carrer de Bonayre,
allí us en assentarán
y us en donarán les armes.
Les armes que us donarán
serán escopeta llarga
ab pistoles als costats
y ab xarpó y punyal y sabre.
Quí pendrem per capitá?
lo Gitano de la manta,
per sargento 'l Nas de bou
y 'l cabo será 'l Rebato.
Quan ne serem tots armats
en farem grossa avansada
á dintre d' un galliner
que 'ls farem batre les ales.
Y hónt les 'nirem á plomar?
á l' alzina de cal Llatas,
que allí ningú no 'ns veurá,
que no es camí de passada.
—Adeu, Ribereta, adeu,
adeu, Ribera y Rebato
y 'l Poca-roba també
que la llenga may li para.

(Collbató)

VIII

LOS SALTADORS DE CAMINS

LOS SALTADORS DE CAMINS

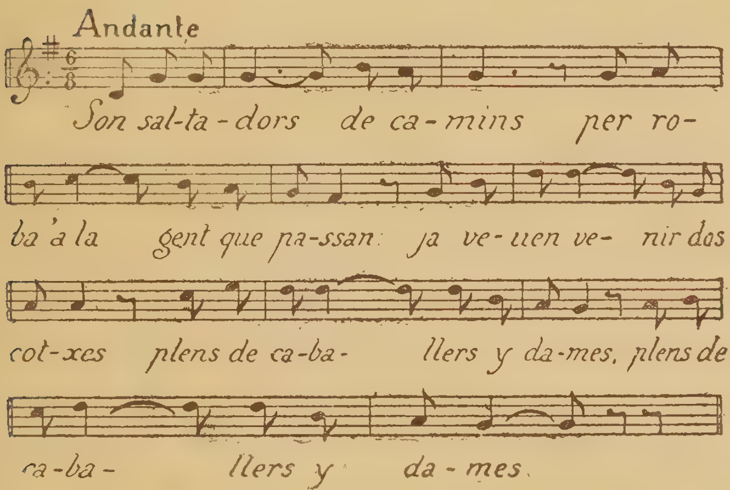

Son saltadors de camins
per robá' á la gent que passan:
ja veuen venir dos cotxes
plens de caballers y dames.
Ja se 'n fican dintre 'ls cotxes
tan sols pera deshonrarles,
ja n' arrencan un gran crit:
—¡Ay, Mare de Deu, aydáunos,
que si vos no 'ns ajudeu
desgraciades nosaltres!—
Ja se 'n van á Sant Cristófol,

allá hi tenen la posada,
quan á Sant Cristófol son
dret als Hostalets anavan,
quan als Hostalets van ser
á cal Poch feyan ballades.
—Minyons, si voleu ballar,
aquí hi há noyes molt guapes.—
Ja se 'n posan á ballar
primera y segona dansa;
quan la tercera arribá
ja 'ls arriba una ordenansa:
—Minyons, no us fieu del món,
mireu que us han fet parades,
que venen cinch agutzils
y cinquanta homes ab armes.
—Encara que fossin cent
no 'ls giraríam la cara
si fóssim als plans del Bruch
per 'quelles encontornades.—
Ja prenian els trabuchs,
es prevenian de bales,
comensan de donar foch,
lo gran tro d' escopetades.
—Minyons, nos haurem de dar,
que aquí no hi sabem los passos.—
Ja 'ns en prenen y 'ns en lligan
y á la presó nos portavan.
A n' allá hont várem passar
tota la gent nos miravan,
la gent ja anavan dient:
¿quí son los presos que passan?

l' hereu Riom... del Bruch,
un oncle seu y dos d' altres.
L' hereu Riom... del Bruch
tinta y ploma demanava
per' escriuren un bitllet
á la trista de sa mare.

(Collbató)

VARIANTS

22 aquí hi há noyes de garbo...
24 cadescú nostra posada,
25 mentre n' estavan ballant
26 un' orde ja 'ls ha arribada:
27 —Minyons, haureu de marxar,
28 diu que l' espia ha picada...
37 Quan son á ne 'l plá del Bruch
38 gran remor d' escopetades...
40 que aquí no hi sabem les prátigues...

També n' hi há que hi diuen per responement:

Mal usar no pot durar,
que sempre venen desgracies,
mal usar no pot durar,
la justicia may se cansa.

IX

BUQUICA, LO GRAN LLADRE

BUQUICA, LO GRAN LLADRE

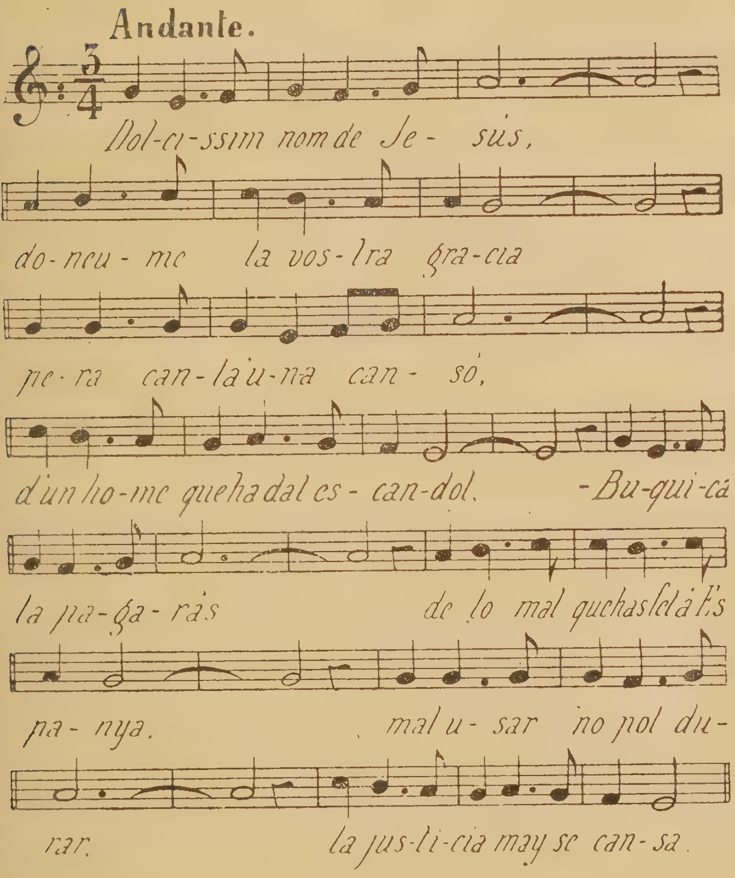

Dolcíssim nom de Jesús,
doneume la vostra gracia

pera cantá' una cansó
d' un home que ha dat escándol.
—Buquica, la pagarás
de lo mal que has fet á Espanya;
mal usar no pot durar,
la justicia may se cansa.
A la cansó trobareu
la seva vida passada,
de tot lo mal qu' ell ha fet
de quan servia á la Fransa.
Moltes cases n' ha cremat,
molta gent n' ha degollada,
donzelles que n' ha encontrat
algunes n' ha deshonrades.
A casa seva va anar
pera matar lo seu pare,
son pare li diu plorant:
—Fill meu, bé 'm pots perdonarme.
—Ay, fugiume del davant
que no us vull veure la cara,
un ters dia tornaré
que tinch tots de degollarvos
y us en tinch de cremá' á tots,
també la cendra ventada.—
Y allí á Pont de Molins
varen tenir gran batalla:
y 'l primer dia d' agost
ell á Figueres entrava
bo y lligat y garrotat
com á home de gran fama.
La gent li estavan cridant:

ara passa lo gran lladre.
Ell anava ab lo cap baix
de vergonya que se 'n dava.
—Buquica, la pagarás
de lo mal que has fet á Espanya;
mal usar no pot durar,
la justicia may se cansa.

(Bruch)

CANSONS

AMOROSES Y ALEGRES

X

L' AMOR DELS HOMES

Cf. Champfleury, p. 141: *La Chanson du Rémouleur.*
Puymaigre, *Ch. pop. rec. dans le pays messin*, v. II, n.° XXXIV: *Salmigondis.*
Pitré, n.° 903; Corazzini, p. 233: *La figlia che vuol marito.*
Marcellus, II, p. 320: Δυσκολος εκλογη.

L' AMOR DELS HOMES

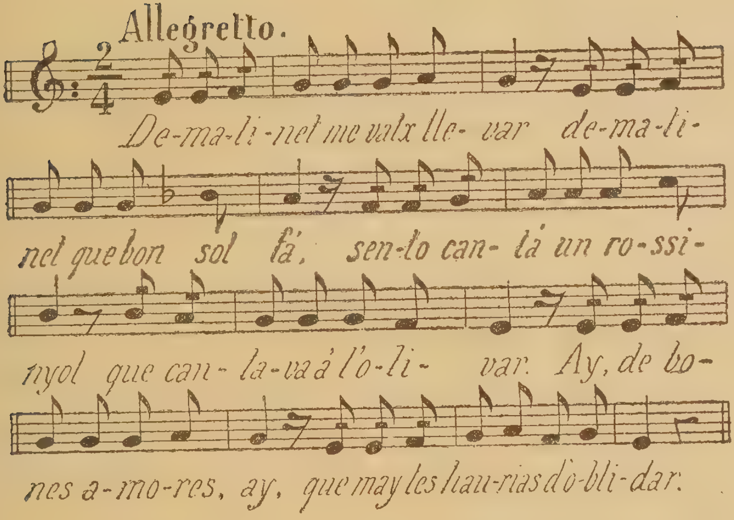

Dematinet me vatx llevar,
dematinet que bon sol fa,
sento cantá' un rossinyol
que cantava á l' olivar.
    —Ay, de bones *amores*, ay,
    que may les haurias d' oblidar.
Rosinyol, bon rossinyol,
quín concell me vols donar?
de tres aymadors que 'n tinch
l' amor á quín lo puch dar?

—Si la donas al pagés
ell pel sol te 'n fará anar,
si la donas á ne 'l sastre
á l' ombreta 't fará estar,
si la donas al parayre
la llana 't fará cardar.
—Malhaja l' amor dels homes,
qui la vol y la voldrá.
—Ay, de bones *amores*, ay,
que may les haurias d' oblidar.

(Collbató)

VARIANTS

5 Nan d' *amores*, d' *amores*, ay,
6 may les haurias d' oblidar.
17 —Malehit siga l' amor dels homes...

XI

TERESÓ

TERESÓ

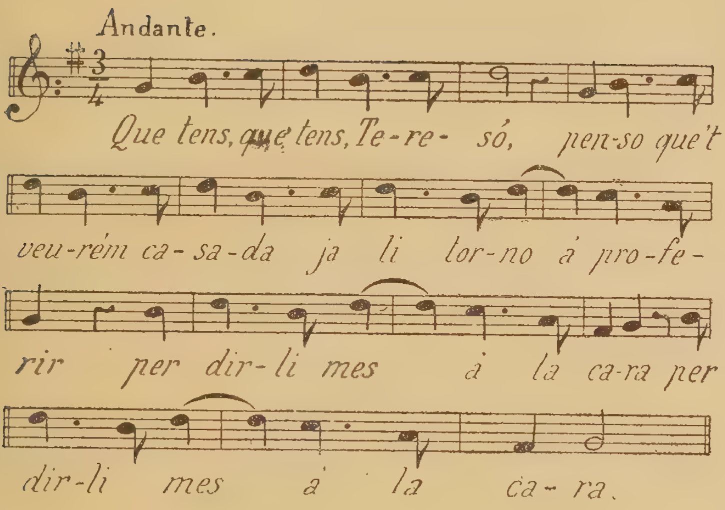

—Qué tens, qué tens, Teresó,
penso que 't veurem casada—
ja li torno á proferir
per dirli més á la cara.
Ja 'n respon d' un gran regany:
—Basta prou una vegada,
de tres aymadors que 'n tinch
á ne 'l més dolent m' heu dada,
jo volia l' argenter,
m' heu donadeta al parayre.

L' argenter té prou diners
que 'm faria anar galana,
lo parayre ja 'n té un torn
que del torn tinch de sé' esclava.—
Diada de Sant Miquel
es diada senyalada,
passejantse pel firal
la gent tothom la mirava.
—No sé si 'm miran á mi
ó á les joyes que portava
ó si miran al traydor
que á ne 'l meu costat anava.—
Al entrantne de l' iglesia
l' argenter ja n' encontrava,
ja n' hi pega miradeta
y á terra es caygut en basca.
—Axequeusen, jovenet,
tingueu fermes esperanses,
que abans jo no us dexaré
la mar quedará sens' ayga.

(Collbató)

VARIANTS

13 lo parayre ja 'n té un dó
14 que del tot tinch de sé' esclava...
29 que si la mare hi ve bé
30 sereu vos y cap més d' altre.

XII

LA MARÍA HERMOSA

LA MARÍA HERMOSA

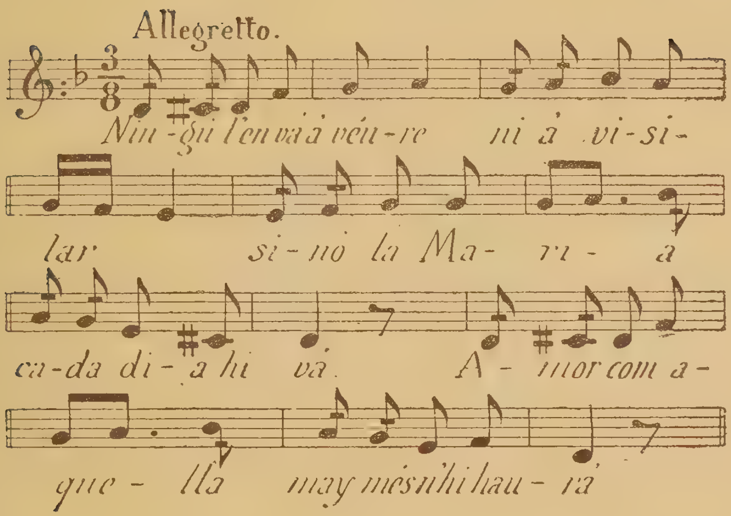

Ningú l' en va á veure
ni á visitar,
sinó la María
cada dia hi va.
—Amor com aquella
maymés n' hi haurá.
Al entrant del quarto :
—Francisco, cóm va ?
—Pera mi, María,
molt mal me va,

tinch un fret y febre
que 'm cuyda matar.—
Ara ve 'l dilluns
el metge ja hi va,
ara ve 'l dimars
s' ha de confessar,
ara ve 'l dimecres
s' ha de combregar,
ara ve 'l dijous
s' ha d' estremunciar,
ara ve 'l divendres
Francisco finá,
ara ve 'l dissapte
Francisco á enterrar,
ara ve 'l diumenge
ballades n' hi há,
la María hermosa
també se n' hi va,
un jove axerit
ja la 'n va á buscar,
ella gira cara
y 's posa á plorar.
—Amor com aquella
maymés n' hi haurá.

(Collbató)

VARIANTS

5 Amor de Francisco
6 no 's pot oblidar.
31 es gira endarrera...

Devegades les cantadores, en compte de Francisco, hi diuen lo nom del seu promés.

XIII

LO TESTAMENT

LO TESTAMENT

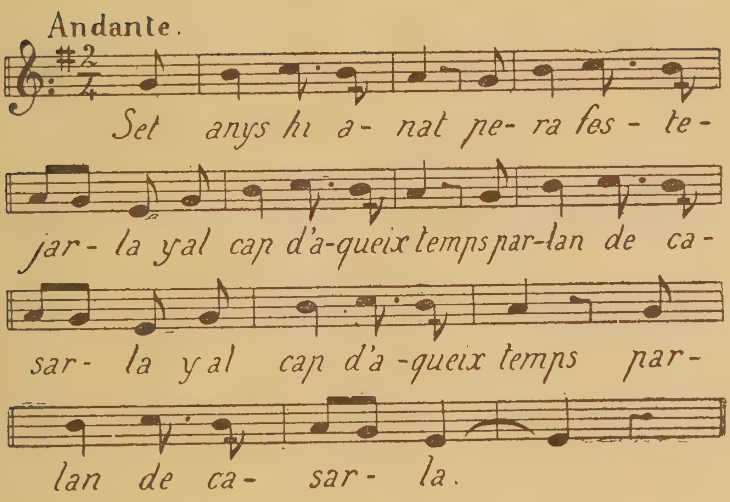

Set anys hi anat
pera festejarla,
y al cap d' aqueix temps
parlan de casarla.
Amichs y parents
tots me son contraris,
fins els curadors
me 'n fan amenasses,
diu que 'm matarán
sicás m' hi atrapan

Me 'n determino jo
dissapte á la tarde,
en prench lo xarpó,
les pistoles llargues,
hónt me 'n vatx anar?
á casa l' enamorada.
Quan vatx arribar
els trobo que dinavan:
— Deu us guart, senyors,
els demés de taula,
á la meva amor
quí me l' ha enutjada?
mireuli els ulls
com li brollan d' ayga,
mireuli la cara
qu' está trastornada.
Vull fer testament
ab son pare y mare,
que un germá que tinch
se me n' ha fet frare,
s' ha fet capellá,
putx Deu li ordona,
tots los meus bens
dexo á la minyona.
Vet' aquí diners
y un reliquiari,
els diners te 'ls dono
pera que te 'ls gastis,
el reliquiari
tindrás recordansa.
— Si no 'm caso ab tu

no 'm veurás casada.
— Lo meteix te dich,
que jo 'm vull fer frare,
frare ó hermitá
de la vida santa.

(Collbató)

VARIANTS

12 una matinada...
26 tota trasmudada.

XIV

SO PATIT SET Y CALOR...

SO PATIT SET Y CALOR...

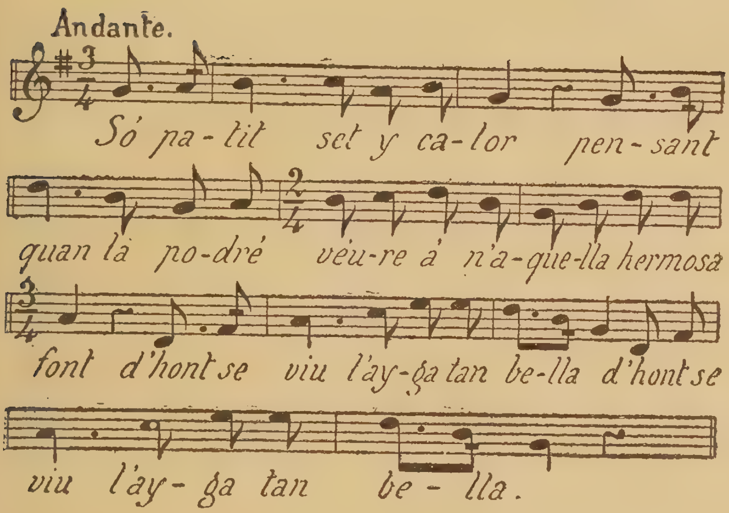

So patit set y calor
pensant quan la podré veure,
á n' aquella hermosa font
d' hont se viu l' ayga tan bella;
so perduda la salut,
no la puch cobrar sens' ella.
Esteu atent y oireu,
tot será alabanses de ella:
té lo front blanch y espayós,
la cara fresca y alegre

y amorosa á n' el parlar
com ho tenen les donzelles.
Que la sort bé m' ha tocat
d' havermen d' aná' á la guerra
á l' espay del Camp-rodó
per defensa de la terra.
Lo meu cor sempre m' ho diu,
lo meu cor sempre m' ho deya:
ay, que te la casarán
ó la trobarás promesa.
Tan bon punt hi estat aquí
jo luego li anada á veure,
ja li encontrada á la font
que prenia de l' ayga freda.
Jo n' hi dich:—Deu me la guart,
rosa de la primavera;—
ella no 'm torna rahó
pensant qu' era més cortesa.
—Ara jo m' esplicaré
ab els ulls baxos á terra:
perdoneume, jovenet,
que jo ara so promesa,
perqué 'ls meus ho han fet
sense demanarm' llecencia,[1]
per no trencá' 'ls deu manaments
jo so estada obedienta.—
Quan lo meu cor ha sentit
una nova tan dolenta,
ferit d' un mal de l' amor,
esmortuit cau á terra:
—Cent escuts m' has de costar,

tant com tinch m' has de fer perdre,
la vida m' has d' acabar
y ara 'm donas la sentencia.
Amoreta, dóm la má,
dóm la má tu, amoreta,
si á la terra no 'ns veyem
dalt del cel ens poguem veure,
viudeta t' esperaré
si no 't puch haver donzella.—
A l' espay d' un any y mitx
la Francisqueta ja es viudeta,
ja li van enviá' á dir
á ne 'l Joseph Albareda
de la vila de Ripoll
si 's volia casá' ab ella;
li van escriure 'l dissapte
y ell ja va vení' 'l diumenge,
los papers los varen fer
y 'ls van cloure 'l dimars vespre.

(Collbató)

XV

LA CARNICERETA

LA CARNICERETA

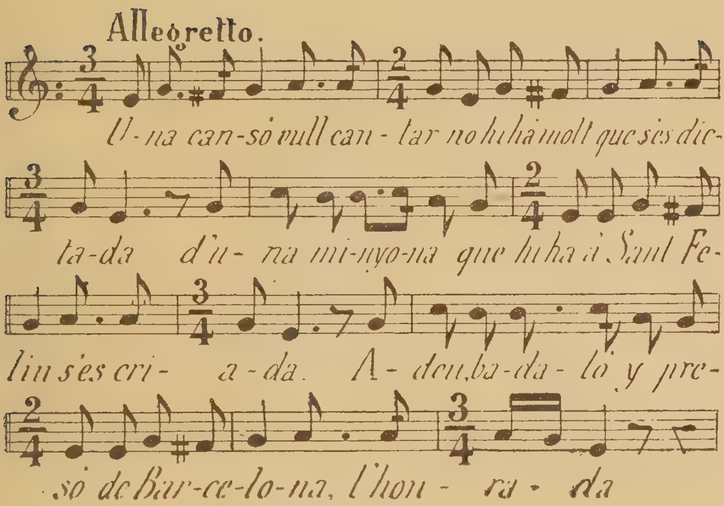

Una cansó vull cantar
no hi há molt que s' es dictada
d' una minyona que hi há
á Sant Feliu s' es criada.
—Adeu, badaló y presó
de Barcelona, l' honrada.
A Sant Feliu del Pinyó
allá hi té son pare y mare,
filla del Carniceret,
de bona sanch engendrada.

Lo diumenge al dematí
á la carnicería anava,
veu venir quatre fadrins
de la primera volada:
—Ay, minyons, si voleu carn
ara estich per vosaltres.
—Ay, no venim per carn, no,
no venim per carn nosaltres,
venim per enrahonar
ab estes cares tan guapes.
—Si veniu per enrahonar
torneusen á vostra casa,
que 'n tinch un á la presó
lligat ab cadenes llargues.—
Son pare s' estava aprop
que tot axó s' escoltava:
—Ay, filla, la pagarás
les paraules que has dit ara,
te 'n faré tancá' á un convent
que no 'n surtirás per ara.
—Adeu, badaló y presó
de Barcelona, l' honrada.

(Collbató)

XVI

PERLETA

PERLETA

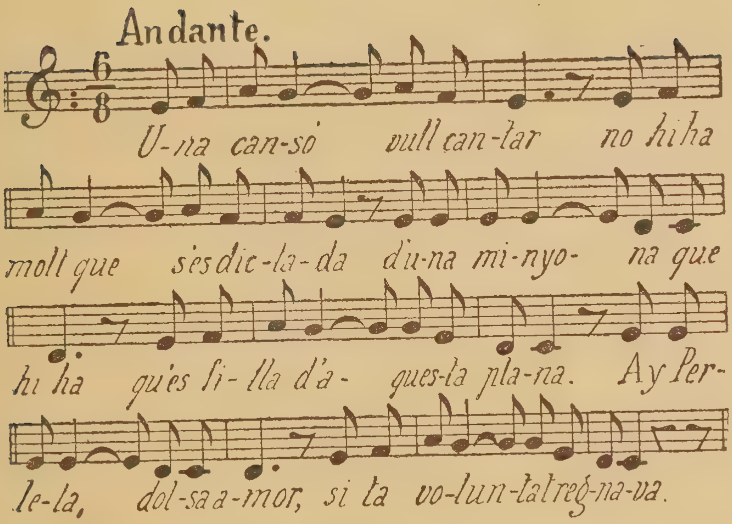

Una cansó vull cantar
no hi há molt que s' es dictada
d' una minyona que hi há
qu' es filla d' aquesta plana.
—Ay, Perleta, dolsa amor,
si ta voluntat regnava.
Qué ditxós será 'l fadrí,
ay, que la podrá alcansarla,
bé haurá alcansada una flor
la millor d' aquesta plana.

Les seves perfetcions
ara vatx pera dictarles:
té 'l nas prim y afiladet,
la dent menudeta y blanca,
té los llabis d' un clavell
y una rosa á cada galta.
La millor perfetció
ara vatx pera dictarla:
té bon brillo al caminar,
lo que á ne mi més m' agrada,
sempre que la mirareu
ja n' esclafeix la rialla.
Un dia la vatx trobar
soleta que anava á l' ayga:
—Deu us guart, la bona amor,
me n' han dit qu' érau casada.
—Ay, jove, no cregueu res,
jo us esplicaré 'l que passa:
un fadrí d' aquest carrer
me n' ha feta demanarme,
la resposta que n' hi fet
que no 'l vull, que no m' agrada;
si ab mi us voleu casar
demaneume aquesta tarde,
que de mi tindreu lo sí
y del pare y de la mare,
sé que s' han dexat de dir
que us darán més que á un altre.—
Lo diumenge propvinent
ja me 'n vestia de gala,
me 'n vatx dret á Torelló

á demanarla al seu pare.
Al entrant del carrer nou
un amich meu encontrava:
—Te 'n fatx a-saber, Joan,
la Perleta t' han casada.—
Me 'n repenso jo meteix:
perfidia mata la cassa.
Us encomano, fadrins,
que no us hi penseu pas massa,
que no us fassi com á mi,
que m' ha portada enganyada.
—Ay, Perleta, dolsa amor,
si ta voluntat regnava.

(Collbató)

XVII

PLEGA LES GALES, JOAN...

PLEGA LES GALES, JOAN...

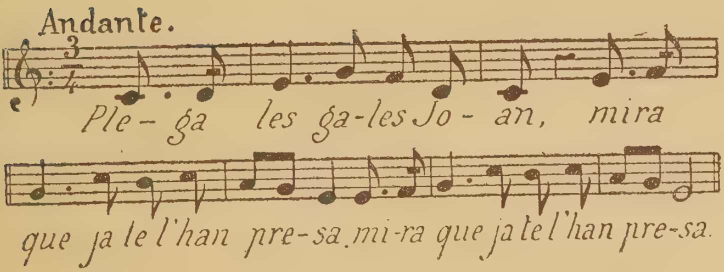

—Plega les gales, Joan,
mira que ja te l' han presa,
que si no la tens casada
ja la trobarás promesa.
—Axó jo no ho creuré pas
que 'ls propis meus ulls no ho vegin.—
Axó era 'l sant dissapte,
y á l' endemá 'l sant diumenge
me 'n llevo dematinet
pentinant ma cabellera
per aná' á missa major,
com sempre solia ferho.
Y á l' entrantne de l' iglesia
ja prench ayga beneyta,
me 'n vatx iglèsia avall,

poso los jonolls en terra,
em poso á fé' oració
á l' altar de Santa Roseta.
Mentre feya oració
la vetx entrar lluideta,
sabata ab punxa y taló,
mitjeta d' un fil de seda,
mantellina de cristall
que per dins l' or hi clareja.
—Ay, amor, deume l' amor,
que jo us donaré la meva.
—Axó, Joan, no pot ser,
que ja la tinch donadeta.

(Collbató)

XVIII

LA MALA OBEDIENTA

LA MALA OBEDIENTA

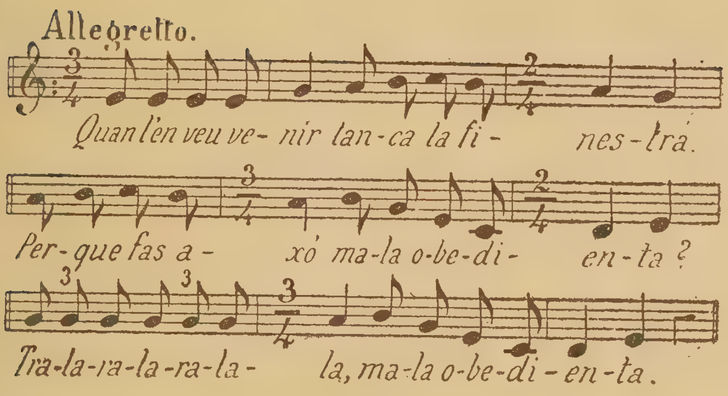

Quan l' en veu venir
tanca la finestra.
—¿Per qué fas axó,
mala obedienta?
—Tra-la-ra-la-ra-la-lá,
mala obedienta.
Si percás no 'm vols
per qué no m' ho deyas,
que 'm 'guera buscat
un' amor més ferma.
Les claus del meu cor
tu bé les passejas,

jo te les vatx dar
un dissapte al vespre
venint de la font
de buscá' ayga fresca.
— Tra-la-ra-la-ra-la-lá,
de buscá' ayga fresca.

(Collbató)

XIX

LO GANIVET DE DOS TALLS

LO GANIVET DE DOS TALLS

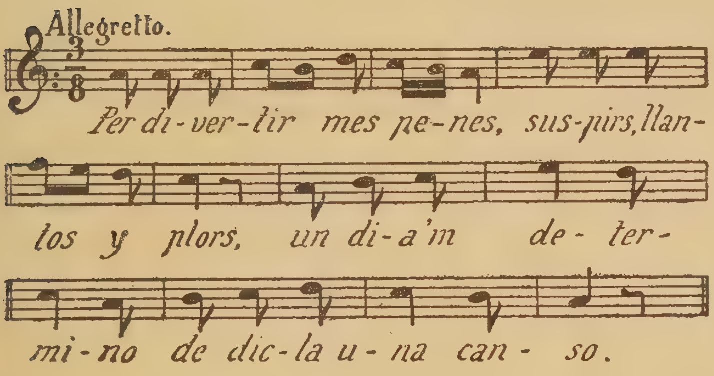

Per divertir mes penes,
suspirs, llantos y plors,
un dia 'm determino
de dictá' una cansó,
sobres d' una donzella
del que á mi m' ha passat:
cregueu que mor en vida
qui viu enamorat.
Jo no la anomeno
perqué no li sé 'l nom,
la terra qu' ella habita
vora 'l Salt del Colom.

Ditxa d' un pare y mare,
de germans y parents,
dintre d' aquell llinatge
s' hi crii un tal clavell.
Los traginers quan passan
passan pel camí ral,
pel camí de Cardona
quan van á buscár sal;
ja la senten que canta,
no 's cansan d' escoltar,
que *parece* la serena
quan canta dintre 'l mar.
Que si me 'n caso ab ella
los meus no hi venen bé,
em volen treure de casa
y no 'm volen donar re.
Un dia á casa seva
prou me 'n puch recordar
qu' éram per Carnestoltes
lo que á mi 'm va passar;
jo conversant ab ella
ja vatx aplegar tart,
quan vatx arribá' á casa
lo pare molt enfadat;
d' enfadat si n' estava
que 'm volia pegar,
la trista de la mare
s' afanyava á plorar.
M' acut á la memoria
á aquella ocasió,
als peu me li ajonollo,

li demano perdó:
—Perdoneume, 'l meu pare,
si jo us hi agraviat,
que 'l tractar més ab ella
per mi ja está acabat;
lo que no hi fet fins ara,
ja m' hi reconegut,
jo havia viscut cego
tota la joventut;
ara hi cobrat la vista
sense ferm' cap remey,
qu' encara que la vegi
ja sé fer com-aquell.
Ara la tracta un altre
que fa de cisteller,
fa coves y cistelles
que l' ayga no s' hi té;
ella 's pensa casarshi,
que axís m' ho van dí' á mi,
que li porta les canyes
y 'ls vímechs per texir.
A mi no m' acomoda
un ganivet de dos talls
que si jo no anava alerta
m' hi podria fer molt mal.

(Collbató)

XX

TAYONA

TAYONA

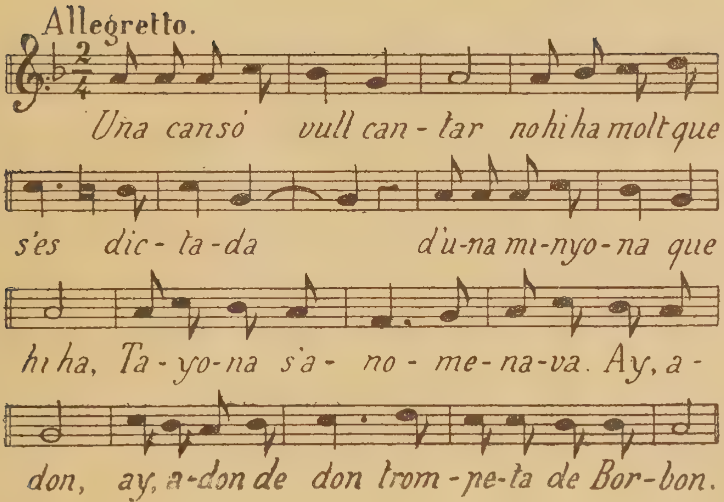

Una cansó vull cantar
no hi há molt que s' es dictada
d' una minyona que hi há,
Tayona s' anomenava.
—Ay, a-don,
ay, a-don de don,
trompeta de Borbon.
Quan se 'n van enamorar
va sé' 'l dissapte á la tarde
allá al cantó de 'n Borrás,

que jugavan á la llarga.
Ja no falta qui ho ha vist,
porta la nova al seu pare,
quan sa mare ho ha sentit
á plorar se n' es posada.
—No ploris, Tayona, no,
no n' estigas enutjada,
que ja te 'n daré rahó
antes de demá á la tarde.—
A l' endemá dematí
lo trompet toca la marxa:
—Tayona, si vols venir,
si te 'n vols vení' ab nosaltres.—
La Tayona 'ls diu que sí,
ab lo trompet se n' anava.
Hónt se 'n van aná' á dormir?
á la vila de Igualada;
á l' endemá dematí
se n' anavan dret á Fraga.
Quan á Fraga varen ser
varen fer dos dies d' alto.
Mentre n' estavan dinant
una carta 'ls ha arribada:
«que son pare está á la mort,
sa mare n' es combregada.»
Lo capitá sent axó,
ja posa la má á l' espasa:
—Tayona, 'l que podrás fer
te 'n haurás de torná' á casa;
may que t' haguessis mogut
de les ales dels teus pares.—

—Ay, a-don,
ay, a-don de don,
trompeta de Borbon.

(Collbató)

VARIANT

29 á passar lo riu de Fraga...

XXI

L' HORTELANA

L' HORTELANA

(Tonada de *La mala obedienta,* pág. 91.)

Mon pare m' ha dat,
mon pare m' ha dada
á un hortelá
que á mi no m' agrada.
—Adios, amor,
pulida hortelana.
Cada dematí
me 'n fa aná' á la plassa
á vendre la fruyta
del qu' ell m' enviava.
No 'm faltava á mi
qui me la comprava;
quatre fadrinets
que me 'n festejavan
del que val un sou
un ral me 'n donavan.
M' han aconcellat
una cosa mala:

— Dexa ton marit,
vínaten á casa,
cada dematí
pendrás xacolate,
anirás á missa
ben acompanyada,
capellá al costat
qu' es á tall de dama. —
Son marit ho sab,
justicia avisava.
— Adios, amor,
pulida hortelana.

(Collbató)

XXII

LA FILLA DE IGUALADA

LA FILLA DE IGUALADA

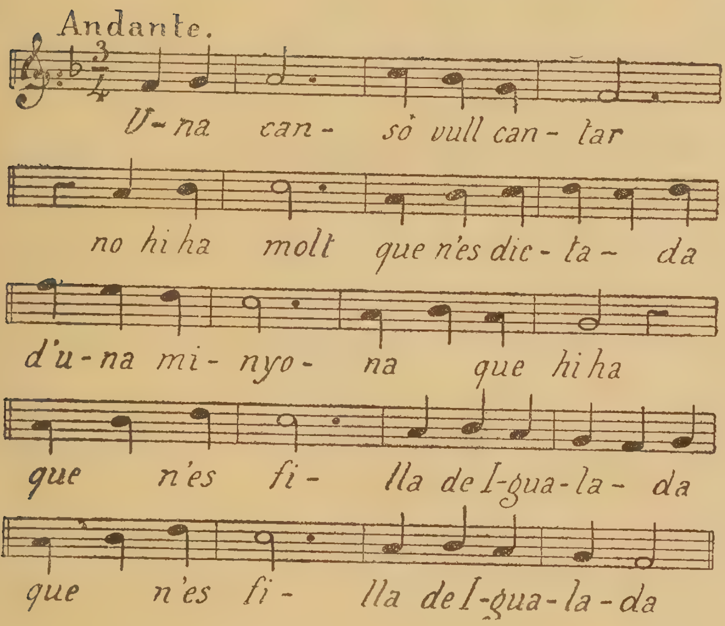

Una cansó vull cantar
no hi há molt que s' es dictada
d' una minyona que hi há
que n' es filla de Igualada.
Se n' ha casada á disgust
del seu pare y de sa mare,
se n' ha anat á Monmaneu
y de Monmaneu á Targa.

Quan á Targa n' ha sigut
allá ja 'n prenia estada.
Al cap dels nou mesos y mitx
ja envia á buscar sa mare,
dihentli: que ja ha parit,
si volia ser comare.
La resposta que li fa:
que no la tinga per mare.
Quan ella ha sentit axó
á plorar se n' es posada:
tal va ser lo seu plorar
que la mort li es causada.
Lo dissapte 's va morir,
lo diumenge la enterravan,
lo dilluns li fan lo bé,
lo dimars dret á Igualada.
Al entrantne dels portals
ja n' encontravan sa mare:
—Ahónt es la meva filla,
ahónt es, ahónt l' heu dexada?
—La vostra filla ja n' es
ja n' es morta y enterrada,
que si percás ella es morta
vos n' hi heu sigut la causa.—
Quan ella ha sentit axó
á plorar se n' es posada:
tal va ser lo seu plorar
que la mort li es causada.

(Collbató)

VARIANTS

9 al cap d' un quant temps que hi es
10 ella se n' ha vist embrassada...
13 ja li enviava á dir...
16 que no se la miri per mare...
29 —La vostra filla ja es morta...
34 en terra ha caygut en basca.

XXIII

MARIAGNA

Cf. Champfleury, p. 95: *La jolie fille de la Gard.*
Ferraro, *C. pop. monferrini*, p. 63: *Il disonore sfuggito.*

MARIAGNA

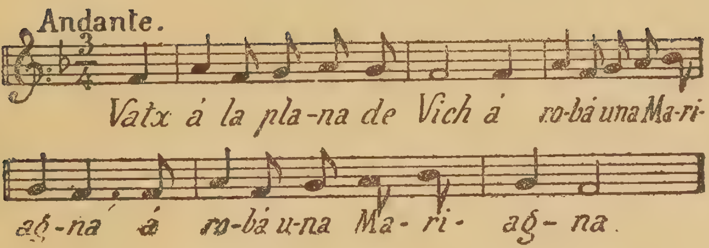

— Vatx á la plana de Vich
á robá' una Mariagna. —
Quan á la plana va ser
á la font la n' ha encontrada:
— Mariagna, si vols venir
te 'n farem anar galana,
Mariagna, si vols venir
si te 'n vols vení' ab nosaltres.
—Prou diners té 'l meu germá,
no us tinch menesté' á vosaltres;
pro bé hauré de venir, bé,
per no móurem un escándol.—
Ja se 'n posan en camí
que plovia y que nevava,
n' arriban á l' hostal nou,
les portes en son tancades.

— Mestressa, baxeu á obrir,
que lo fret dels peus ens mata.—
Ja 'n fan apriá' 'l sopar
ab molta pompesa y gala,
mentre 'l sopá' 's va couent
ella se 'n va á descansarne,
en compte de descansar
lo seu cap prou rumiava
per hónt podria fugir,
per hónt podria escaparse.
Ja n' hi havia un finestró
que dava claró' á l' escala,
ja s' encomanava á Deu,
per 'quell finestró passava.
Lo criat del capitá
ja crida á la Mariagna:
— Mariagna, anem á sopar,
que la taula ja es parada.—
Lo criat ja 'n fa un gran crit
á ne 'l replá de l' escala:
— Carn de cabra menjarem,
la perdiu ens ha escapada.—
Lo capitá ho ha sentit,
ja 'n posava má á l' espasa,
posa la brida al caball
y á perseguirla se 'n 'nava:
— Jo la tinch de perseguir
fins á la ralla de Fransa,
n' hi faré portar grillons
y també cadenes llargues.

(Collbató)

VARIANTS

34 que 'l sopar ja es á la taula.
35 Ell ja 'n feya un gran crit...
39 Ja 'n cridava al capitá...

Tambè 's canta ab la tonada de *Teresó*, pág. 57.

XXIV

LA MALA AMOR

Cf. R. Marín, n.º 188: *Me casó mi madre...*
Braga, *C. pop. do Archip. Açor.*, p. 385: *Xácara do galante.*

LA MALA AMOR

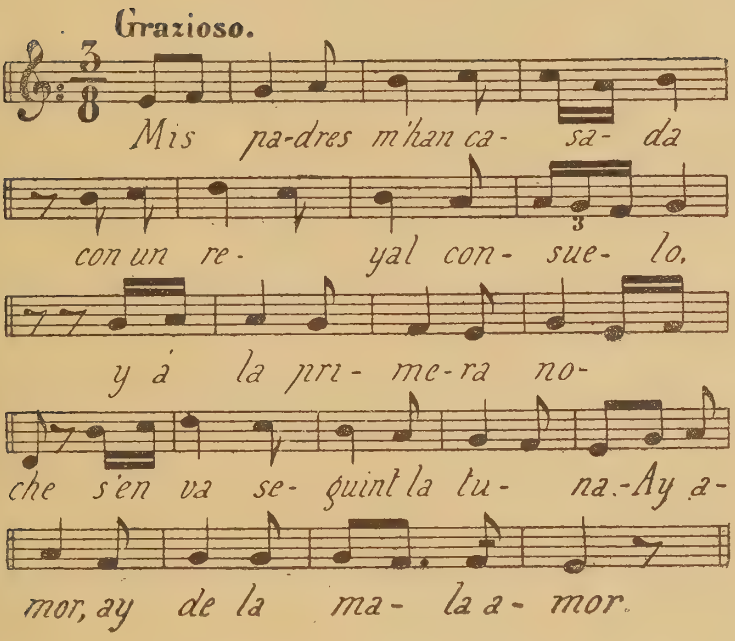

Mis padres m' han casada
con un reyal *consuelo,*
y á la primera *noche*
se 'n va seguint la tuna.
—Ay, amor,
ay, de la mala amor.
Jo *me voy* detrás d' *ello*
per' veure hónt aniria;

ja vetx que se 'n va
y á casa d' una amiga.
Jo m' *estoy escuchando*
per veure qué diria.
— Ay, prenda de los *cielos*,
querida del alma mía,
que jo *quiero* comprarte
sabates y *mantilla*
y á l' altra *picarona*
palos y mala vida.—
Ja me 'n torno á casa
molt trista y afligida,
ja me 'n *cierro* la porta,
cosa que no s' estila.
A les dotze de la *noche*
el *picarón* venia
ab paraules carinyoses:
— Obra la porta, *niña*.—
Y jo n' hi responia
ab paraules catives (altives?):
— Allá hont has passat la *noche*,
veshi á passá' 'l dia.
— La *noche* li passada
á sota d' una alzina.
— La *noche* n' has passada
á casa d' una amiga,
si la podia heure
prompte la mataria.
— Ay, amor,
ay, de la mala amor.

(Collbató)

XXV

LO PRESUMIT MALCREYENT

LO PRESUMIT MALCREYENT

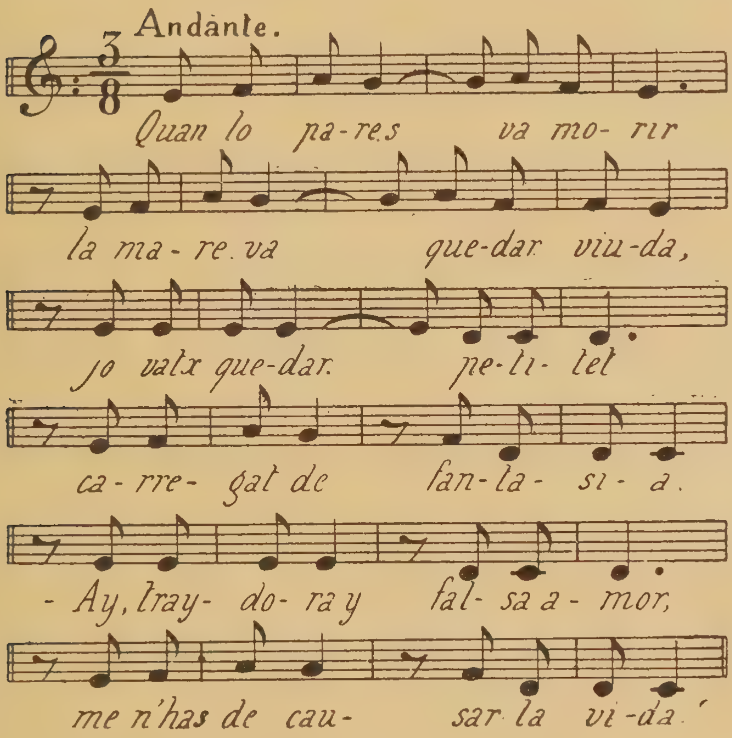

Quan lo pare 's va morir
la mare va quedar viuda,
jo vatx quedar petitet
carregat de fantasía.
—Ay, traydora y falsa amor,
me n' has de causar la vida.

Havia de possehir bens
los que 'l pare possehia,
no tenia enteniment,
m' hi dat á la bona vida,
vingan fires y aplechs,
que per' mi res hi valia.
Ja me 'n van encarregar
á una tia que tenia,
me 'n feya anar ben vestit
á la moda que corria,
sabates ab talons,
mitjetes de seda fina,
calses de bellut refí
y hermilla d' escarlatina,
capa de vintiquatret
de bellut ne son les gires,
barret á la decantada,
més trincant que 'l sol del dia.
No hi há fires, no hi há aplechs
que jo no hi doni una vista;
les noyes quan á mi 'm veuen
ja 'n quedan embadalides.
Hagués cregut mon pare y mare
y 'ls parents que bé 'm volian
no 'm veuria ab los traballs
que ara 'm vetx avuy al dia,
anà' á morí' á un hospital,
tant que jo ja me 'n temia.
Ja venen los cirurgians
tres vegades cada dia,
treyentse mofas de mi,

dient si les conexeria
les d' anagus ab serrell
y aquelles cares tan fines.
—Ay, traydora y falsa amor,
me n' has de causar la vida.

(Collbató)

VARIANTS

29 Hagués cregut mos germans...
33 p..... fins á les vint ungles,
34 cridant de nit y de dia.

XXVI

LA CRIADA BURLETA

LA CRIADA BURLETA

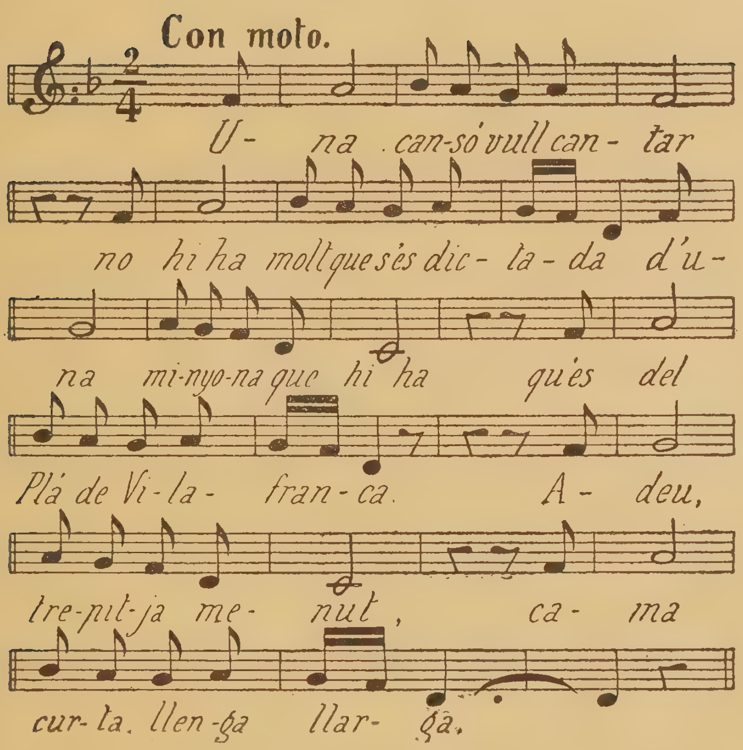

Una cansó vull cantar
no hi há molt que s' es dictada
d' una minyona que hi há
qu' es del Pla de Vilafranca.
— Adeu, trepitja menut,
cama curta, llenga llarga.

Si voleu sabé' hónt s' está,
s' está á l' hostal per criada.
Quan ne fa les raccions
ja les fa de mala gana,
un traginer li ha dit:
—No foras bona per casa.—
Ella quan ho ha sentit
se 'n posa á fer mala cara.
La mestressa ja n' hi diu:
—Ves á rentar la bugada
á la bassa del molí
que 'l camí ral hi passava.—
Ja n' agafa 'l picador,
cap á rentar se n' anava,
ja n' encontra un traginer
que quatre animals menava:
—Traginer, bon traginer,
voleu que us renti les calses?
—Minyona, qué 'm posaré
quan me les haureu rentades?
—Roba meva us dexaré
que jo no la porto gayre,
lo giponet de bellut,
les faldilles d' endiana,
uns anagus ab serrell
que n' hi pega á mitja cama,
lo retet de cercolet
y al coll una corbata.
—Ay, noya, si axó es vritat,
vos sereu la meva estimada,
lo diumenge vinent

ja us duré les arracades;
miliones trobareu,
que á casa meva som parayres.—
No us burleu dels traginers,
d' aquells qüe van de passada,
que jo burlantme de un
la ventura m' es estada.
—Adeu, trepitja menut,
cama curta, llenga llarga.

(Collbató)

VARIANTS

5 —Mira no t' hi casarás
6 ab aquell que tant t' agrada.
20 se 'n va á rentar la bugada.
23 —Traginer, tragineret...
25 —Minyona, cóm ho faré...
29 faldilles us dexaré.
30 faldilletes d' endiana...

XXVII

LA FALGUERA

Cf. Ferraro, *C. pop. monferrini,* p. 142 : *O mama mia, nun mi dati al vecchiu...*

Casetti e Imbriani, I, p. 22 : *Cert' mi' patr' vols' darm' pi' spos'...*

Ive, p. 151 : *Siura mare, nu' me ciuli' quil viecio...*

Marcellus, II, p. 334 : Παππαντωνης.

LA FALGUERA

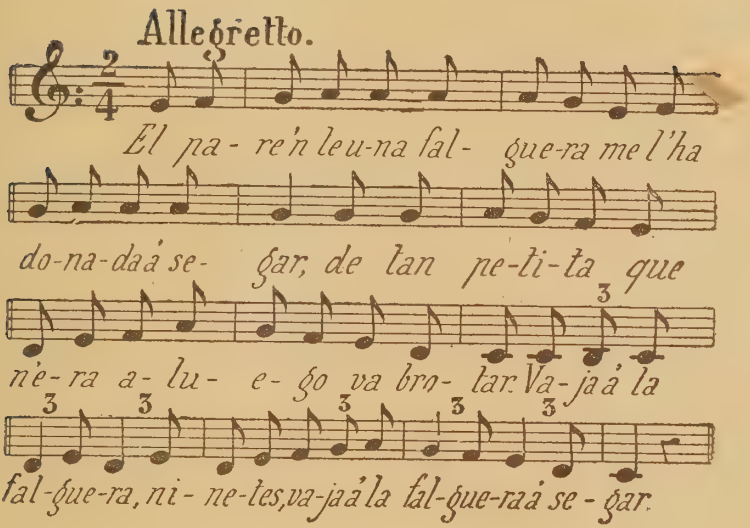

El pare 'n té una falguera,
me l' ha donada á segar,
de tan petita que n' era
a-luego va brotar.
—Vaja á la falguera, ninetes,
vaja á la falguera á segar.
Mentre la falguera brota
el meu pare 'm vol casar:
—Una cosa us vull dir, pare,
y un' altra us vull avisar,

ni per bens ni per riqueses
un mal vell no 'm volgueu dar;
deume un jove sense barba,
si no 'n té ja 'n posará,
un jove anirá á la guerra,
un mal vell no hi podrá anar,
un mal vell s' estará á casa,
fará sinó rondinar,
en pendrá un bastó d' alzina
y un altre d' avellanar,
tres ó quatre cada dia
molt bé s' hi conexerá.
—Vaja á la falguera, ninetes,
vaja á la falguera á segar.

(Collbató)

VARIANTS

10 y un altre us vull esplicar...
19 en pendrá un bastó de roure...

XXVIII

RENYINES CONJUGALS

RENYINES CONJUGALS

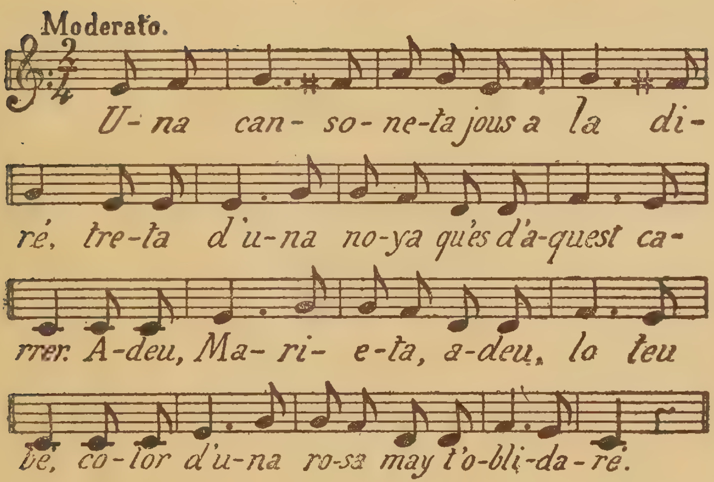

Una cansoneta
jo us-a la diré,
treta d' una noya
qu' es d' aquest carrer.
— Adeu, Marieta,
adeu, lo teu bé,
color d' una rosa,
may t' oblidaré.
Pasta y fa bugada,
la renta també.

Ella renya al home
perque vespre ve:
—Mira, dona, calla,
sinó 't mataré.
—Si 'm matas que 'm matis,
jo no callaré.—
Baxant de l' escala
n' hi tira 'l morter,
l' ha tocada á l' anca,
gran crit n' hi fa fer.
Vinga 'l senyor batlle
y 'l senyor barber:
—Torneusen á casa,
goberneula bé,
mateuli gallines,
pollastres també
y una polla d' India
pera refresqué.
—Un ram de galera
la pogués maté.
—Adeu, Marieta,
adeu, lo teu bé,
color d' una rosa,
may t' oblidaré.

(Collbató)

VARIANTS

21 Van á buscá' 'l batlle,
22 justicia també...
28 pera recobré.

XXIX

LA SURRA

LA SURRA

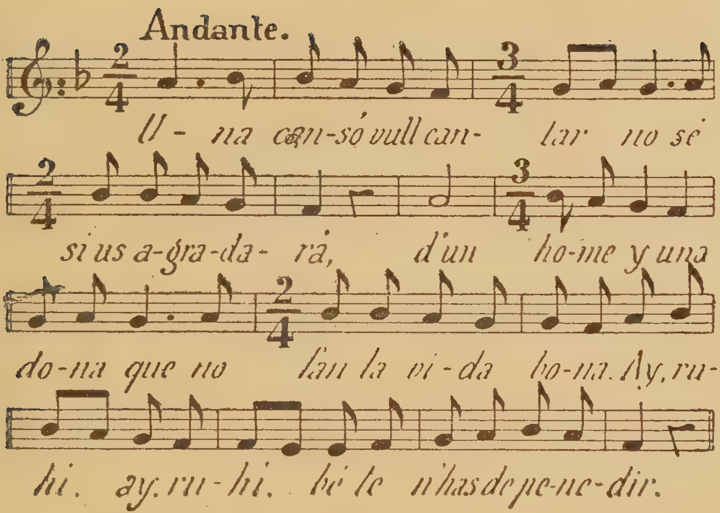

Una cansó vull cantar,
no sé si us agradará,
d' un home y una dona
que no fan la vida bona.
— Ay, ruhí, ay, ruhí,
bé te n' has de penedir.
Aquest home era casat,
se 'n temia del vehinat;
si 'n té la dona bonica,
ja l' en fa estar en sospita.

Un dia 's va intentar
d' anarsen á passejar;
pensant qu' ell no ho sabria,
va fer grossa bojería.
Quan torna de passejar
cortesía n' hi va dar:
— Deu me la guart, mi senyora,
m' alegro qu' estiga bona,
del passetx, del passetx
tan contenta jo la 'n vetx.—
Ja la 'n fa despullar nua,
n' hi dona grossa surra,
n' hi va dar, n' hi va dar,
que la sanch n' hi va rajar.
S' axeca com un serpent,
ab gran rabia va dient:
— Podria ser ben casada
y ara me 'n so ben llansada.—
Quan la sentí á replicar
les hi torna á refermar.
Les dones son batxilleres
que per tot se fican elles,
per assó y per alló
les dones portan bastó.
— Ay, ruhí, ay, ruhí,
bé te n' has de penedir.

(Bruch)

VARIANTS

5 Succehí, succehí,
6 ara us ho vull aná' á dir.

XXX

LOS FADRINS DE SANT CUGAT

LOS FADRINS DE SANT CUGAT

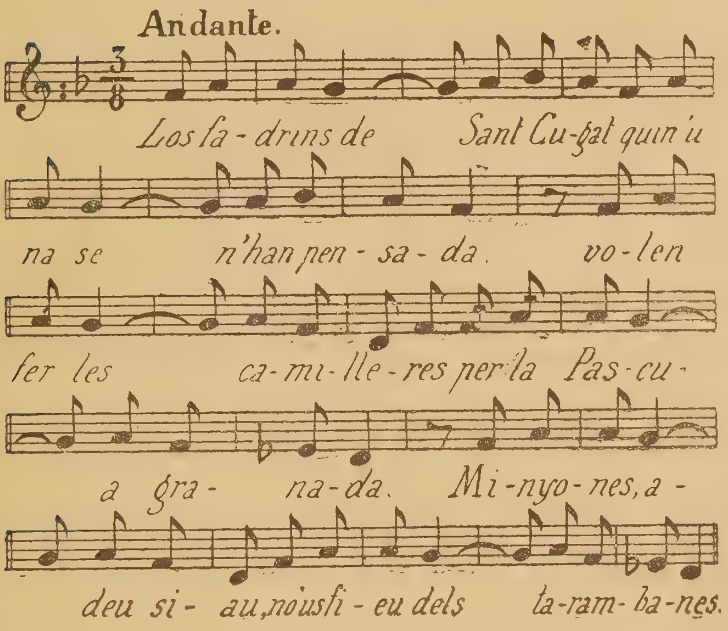

Los fadrins de Sant Cugat
quín' una se n' han pensada,
volen fer les camilleres
per la Pascua granada.
—Minyones, adeu siau,
no us fieu dels tarambanes.
Lo batlle diu que no ho vol
perqué no s' acostumava,

los fadrins ne son valents,
passan avant la batalla.
Ja rodan tota la nit
de la una porta á l' altra,
lo batlle s' estava al llit
que tot axó s' escoltava.
A l' endemá dematí
les bulles ja s' aplegavan
y á la porta de l' iglesia
lo batlle ja 'ls esperava;
los lliga de 'n dos en dos,
dalt del castell los pujava,
lo castell no era prou fort,
que 'ls forrellats sorollavan.
—Si d' aquí voleu exir
us heu de gratar la butxaca,
vosaltres aplegueu ous,
jo aplego pessetes blanques;
pera mi n' es estat poch,
per' vosaltres ha estat massa.
—Minyones, adeu siau,
no us fieu dels tarambanes.

(Collbató)

VARIANTS

2 del jovent que corran ara...
18 lo batlle ja 'ls replegava...

XXXI

LA GOLAFRA

LA GOLAFRA

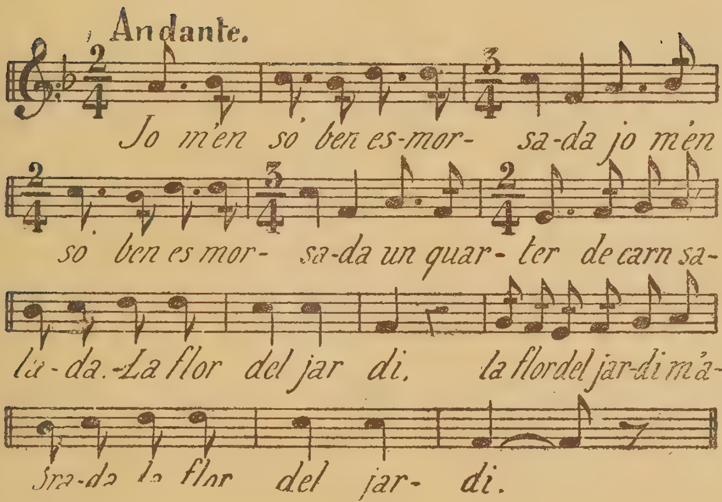

Jo me 'n so ben esmorzada:
un quarter de carnsalada,
—La flor del jardí,
la flor del jardi m' agrada,
la flor del jardí.
y de pa una pasterada.
Tres botes tinch ensetades,
menos una que n' es agre.
Mon marit m' hi ha atrapada,
ja me 'n pega bastonada.

—Ay, marit, quan m' haurás morta,
ahónt me farás l' absolta?
—A sota la bota grossa,
les mosques sonarán l' orga
y 'ls mosquits lo violí.
—La flor del jardí,
la flor del jardí m' agrada,
la flor del jardí.

(Collbató)

XXXII

LA MAJORDONA

DEL RECTOR DE VALLFOGONA

LA MAJORDONA

DEL RECTOR DE VALLFOGONA

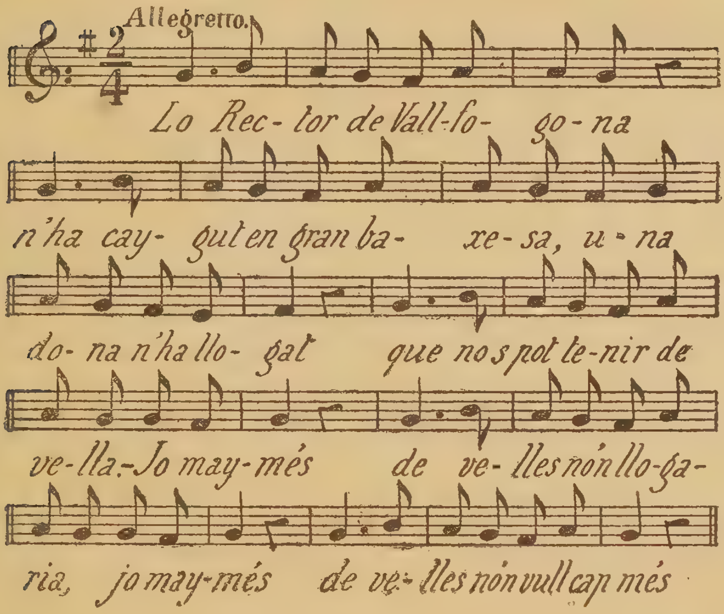

Lo Rector de Vallfogona
n' ha caygut en gran baxesa,
una dona n' ha llogat
que no 's pot tenir de vella.
—Jo maymés
de velles no 'n llogaria,
jo maymés
de velles no 'n vull cap més.

Quan ne son á ne 'l contar (tractar?):
—Senyor Rector, so aygadera,
les borres á ne 'l seller
les filo com una seda.—
Ella quan va á treure vi
posa 'l cap sota l' axeta
y si no 'n té prou d' axó
s' hi posa ab l' escudelleta.
Ella quan fregeix lo peix
no tira oli á la payella,
les gotetes del seu nas
semblan gotes de mantega.
Ella quan va á aplegá' 'ls llits
es moca ab les cuxineres,
lo senyor Rector ja ho veu:
—¡Ay, la porca de la vella!
—Jo maymés
de velles no 'n llogaria,
jo maymés
de velles no 'n vull cap més.

(Esparraguera)

VARIANT

Lo Rector de Santa Agnés...

XXXIII

LA MALCASADA AL ROSSELLÓ

Cf. Cénac-Moncaut, p. 381: *La Noço dou Simoun*.

Montel et Lambert, p. 422: *Le douari*.

Bladé, III, p. 308, 312: *Las noços dou Simoun*, *Lou meu pai m'a maridado*.

Fleury, p. 352: *Le coucou*.

Casetti e Imbriani, I, p. 170: *Io quanno mme 'nzurai ci fici u' patto...*

LA MALCASADA AL ROSSELLÓ

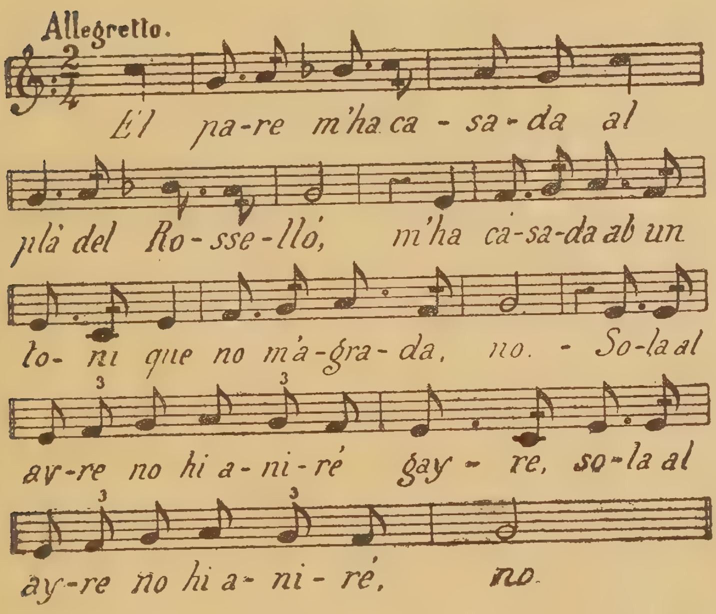

El pare m' ha casada
al pla del Rosselló,
m' ha casada ab un toni
que no m' agrada, no.
—Sola al ayre no hi aniré gayre,
sola al ayre no hi aniré, no.
Em vol fe' aná' despullada,
jo no hi vull anar, no:

per faldilles una sarria,
per davantal un sarrió,
per gipó un' aubarda,
per mocadó' un caperó,
per sabates una teula,
per taló un mesuró,
per mitjes unes saques
unes saques de roldó,
per ret una sanalla,
per llas un picador,
per agulles de fer mitja
les banyes d' un crestó.
— Sola al ayre no hi aniré gayre,
sola al ayre no hi aniré, no.

(Collbató)

XXXIV

LOS BALLAYRES DINTRE UN SACH

LOS BALLAYRES DINTRE UN SACH

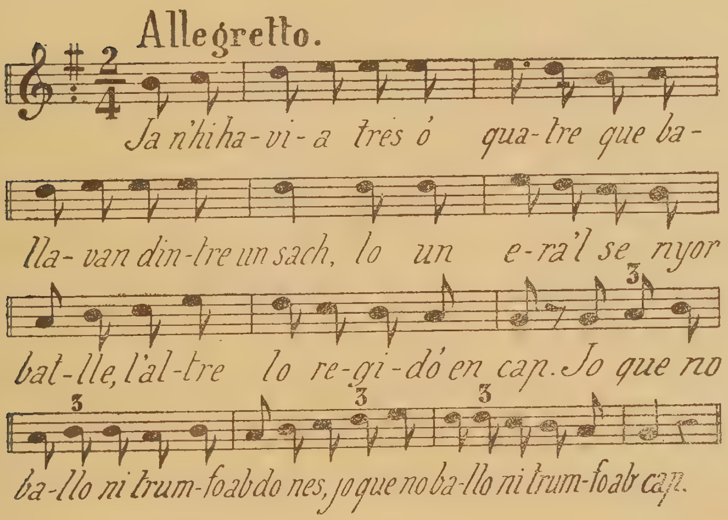

Ja n' hi havia tres ó quatre
que ballavan dintre un sach,
lo un era 'l·senyor batlle,
l' altre lo regidó' en cap,
—Jo que no ballo ni trumfo ab dones,
jo que no ballo ni trumfo ab cap.
l' altre n' era lo vicari
que dansava més que cap:

ja n' ha vingut lo dimoni
y se n' ha emportat lo sach.
—Jo que no ballo ni trumfo ab dones,
jo que no ballo ni trumfo ab cap.

(Collbató)

XXXV

LO BABAU CISTELLA

LO BABAU CISTELLA

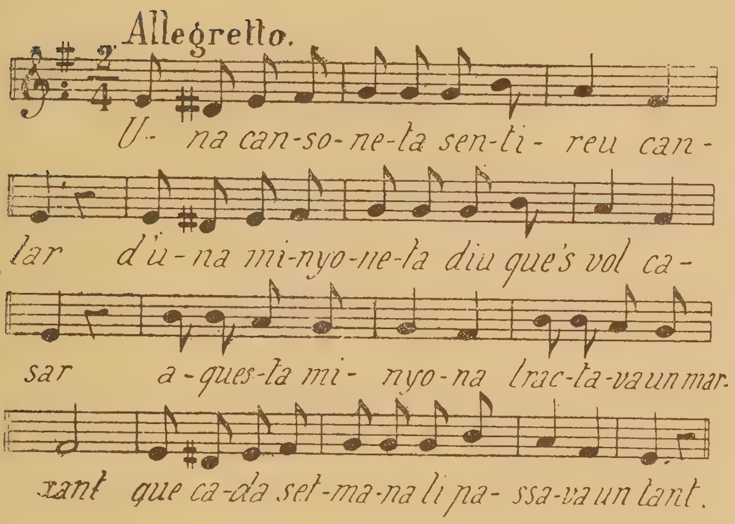

Una cansoneta
sentireu cantar
d' una minyoneta
diu que 's vol casar;
aquesta minyona
tractava un marxant
que cada setmana
li passava un tant.
Un dia 'l marxant
já la va encontrar:

—Mira, Caterina,
diu que 't vols casar;
li darem á entendre
al teu pretendent,
li darem á entendre
que jo 't so parent.
—Sí, respon la minyona,
axó sí que ho puch fer,
que 'l minyó que tracto
n' es minyó de bé.
—Li darem á entendre
que 't so oncle carnal,
quan te vindré á veure,
que no pensi mal.—
El dia de les bodes
ja havian sopat,
l' oncle se n' hi anava
tot determinat;
arriba á la porta
y 's posa á trucar,
el nuvi y la nuvia
responen:—Quí hi há?
—El teu oncle, noya,
sicás vols obrir,
el teu oncle, noya,
que ve de camí;
que m' han dat indicies
que us 'víau casat,
per vení' us á veure
encara no hi sopat.—
Agafa la má á 'l oncle,

ja li diu: — Cóm va? —
y 'l meteix fa 'l nuvi,
que res va pensar.
— Molt bé, per servirlos,
ja 'ls hi respongué,
jo m' alegraria
que visquessiu bé.
— L' oncle n' es un home
rich y poderós,
segons com li pega
n' es molt generós,
sols li digas oncle
ja 'l farás content,
jo y tu 'ns hem d' entendre,
dexa di' á la gent. —
Posa má á la bossa,
n' hi dona diners:
— Vésten á cal beco,
compra del bon peix,
cómpran per la noya
y per tu també,
costi lo que costi
tu no miris re. —
El babau cistella
re se 'n va pensar,
agafa la cistella
y á cal beco va.
Responia 'l beco:
— El peix es fregit,
que á dugues pessetes
l' hi venut anit.

— Véusen aquí un duro,
torneume 'l restant,
que l' oncle de la noya
me n' está esperant.—
Quan arriba á casa
li ha succehit
la noya plorava,
l' oncle s' está al llit;
luego que ha estat fora
ja li ha agafat
modo d' una basca,
rodament de cap.

(Collbató)

VARIANTS

2 fadrins, oireu...
4 filla de Manlleu...
9 Un dia la encontra
10 de bon dematí:
11 — ¿Ahónt vas, Tereseta,
12 ahónt vas per aquí?
— Me 'n vatx fins á plassa
á veure qué hi há,
que m' han dat noticia
que 'm volen casar.
13 Si á mi 'm vols creure...
14 y 21 li farem entendre...
34 si vols baxá' á obrir...

49 —Ell es home rich...
73 — Poseumhi aquella porrona
74 de quatre porrons,
75 poseumhi un pa
76 de quatre crostons...

(Esparraguera

XXXVI

LO FRARE BLANCH Y LA DONZELLA

Cf. Arbaud, I, p. 166: *Lou Pero blanc.*
R. de Azevedo, *Rom. do Archip. da Madeira,* p. 309: *Confissão da namorada.*

LO FRARE BLANCH Y LA DONZELLA

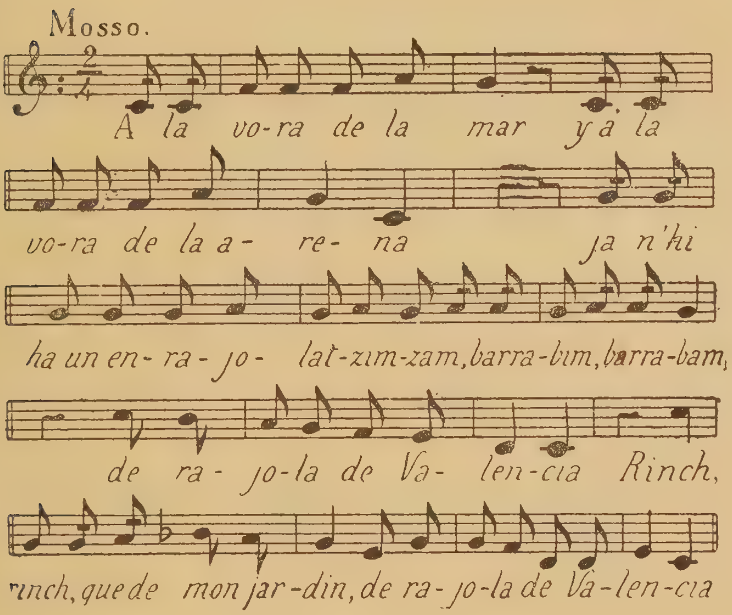

A la vora de la mar
y á la vora de l' arena
ja n' hi há un enrajolat
    —Zim, zam, barrabim, barrabam—
de rajola de Valencia.
    —Rinch, rinch, que de mon *jardin*.
    de rajola de Valencia.

Y á sota l' enrajolat
ja n' hi há una capelleta,
si n' hi havia un frare blanch
que 'n confessa una donzella.
Lo primer mot que n' hi diu:
—Donzella, sabeu lo Credo?
—Sí per cert, lo frare blanch,
lo Credo y molt més del Credo.—
Lo segon mot que n' hi diu:
—Donzella, voleu ser meva?
—No, per cert, lo frare blanch,
que l' amor la tinch promesa,
la tinch promesa á un soldat,
va vestit á la llureya;
m' ha enviat un mocador
brodat de seda bermella,
m' ha comprat un anell d' or
    —Zim, zam, barrabim, barrabam—
de les set pedres bermelles.
    —Rinch, rinch, que de mon *jardin*,
    de les set pedres bermelles.

(Collbató)

XXXVII

L' AMO VE DE LA LLAURADA

Cf. Tarbé, II, p. 257: *La Chanson de Petit-Jean.*

Cénac-Moncaut, p. 331: *Lou Praoub' home maridat.*

Puymaigre, *Ch. pop. rec. dans le pays messin*, II, n.° LXVI: *Petit Jean.*

Bladé, II, p. 256; III, p. 92: *Quant lou boè s'en ba laura, Lou praube ome maridat.*

Fleury, p. 345: *Petit bonhomme, prends ta hachette.*

L' AMO VE DE LA LLAURADA

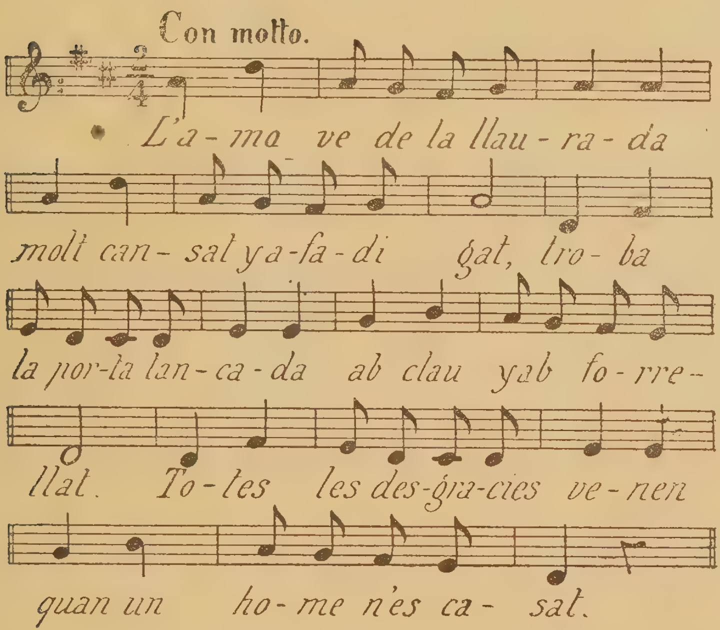

L' amo ve de la llaurada
molt cansat y afadigat,
troba la porta tancada
ab clau y ab forrellat.
—Totes les desgracies venen
quan un home n' es casat.
No pot entrar per finestra
si no es per un forat,

troba la mestressa á taula,
un frare á cada costat,
de capons y de gallines
en tenian un bon plat.
—Si sabia que t' escanyessis
te 'n daria la meytat,
á l' armari tens les sopes,
les tens fredes com un glas,
si 'l gat les hagués volgudes
no les hi tindrias pas,
el gat hi ha ficat les potes
y 'l gos hi ha ficat el cap.—
Axís que va á obrir l' armari
el gat li esgarrapa el nas:
—A fe, á nom de diables,
que m' has pla ben posat.
—Totes les desgracies venen
quan un home n' es casat.

(Collbató)

VARIANTS

1 Arribant de la llaurada
2 troba tancat y barrat...
6 quan un home es mal casat.
10 un soldat cada costat...
17 son fetes per Sant Quajesme,
18 escalfades per Sant Joan...

Al responement s' hi afegeix devegades:

l' home que té fortuna (desgracia)
valdria més que no fos nat.

XXXVIII

LO RECTOR DE CORNELLÁ

Cf. Cénac-Moncaut, p. 369. *Lou baroun dou Castera.*
Bladé, III, p. 246: *Lou curé dou Castera.*

LO RECTOR DE CORNELLÁ

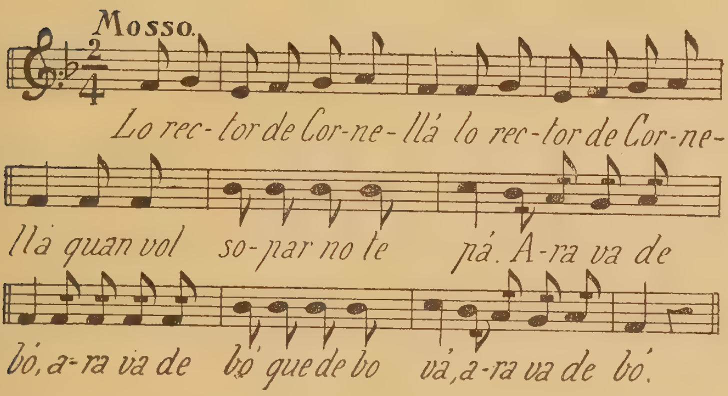

Lo rector de Cornellá
quan vol sopar no té pa.
—Ara va de bo,
ara va de bo, que de bo va,
ara va de bo.
Pren l' escopeta y se 'n va,
no troba dingun tirar,
tres ninetes encontrá:
—Nines, voleu confessar?
—Ahónt hi podrem anar?
—Allá detrás del altar.—
L' altá' 's posa á tremolar,

campanes á repicar,
sants y santes á ballar.
Tot lo poble hi van anar:
—Senyor rector, qué será?
—Bon' anyada de vi y pa.
—Ara va de bo,
ara va de bo, que de bo va,
ara va de bo.

(Collbató)

VARIANTS

1 Lo rector de Polinyá...
4 ara va de bo, senyor rector...
7 no troba ningun cassar,
8 una pastora encontrá:
9 —Pastora, vols confessar?...
16 —Senyor rector, quína festa fa?
17 —Sant Jordi y Sant Juliá.

(Esparraguera)

XXXIX

JORDI, LO BON PAGES

Cf. Arbaud, I, p. 151 : *Moun joli jardinet.*

JORDI, LO BON PAGÉS

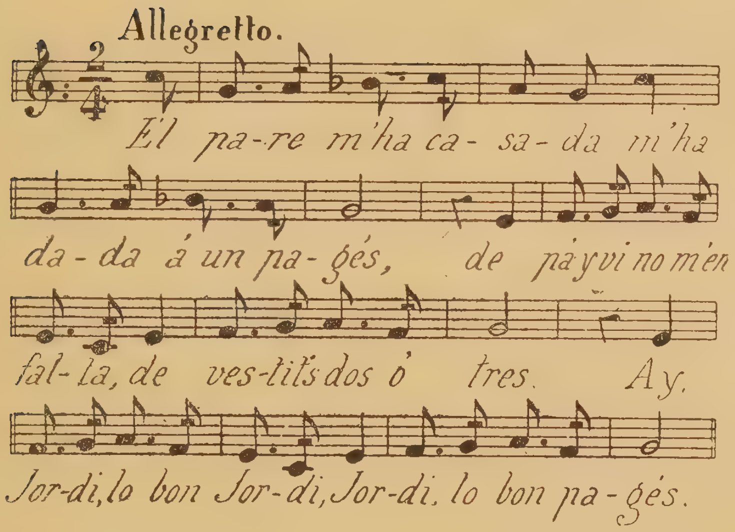

El pare m' ha casada,
m' ha dada á un pagés,
de pa y vi no me 'n falta,
de vestits dos ó tres.
—Ay, Jordi, lo bon Jordi,
Jordi, lo bon pagés.
Al recó de la caxa
no m' hi faltan diners.

El pare sempre 'm deya
c..... que l' en fassés.
—Ay, pare, lo meu pare,
ja fa molt temps que hò es,
porta set pams de banyes
y algunes xiques més;
quan passa per les portes
ja hi passa de través,
y la gent quan lo veuen
diuen: quín burro que n' es!
—Ay, Jordi, lo bon Jordi,
Jordi, lo bon pagés.

(Collbató)

XL

MESTRE JOAN

MESTRE JOAN

I

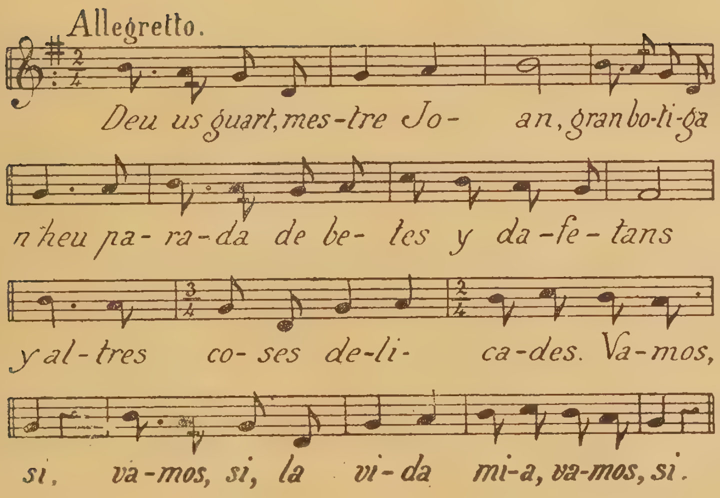

2

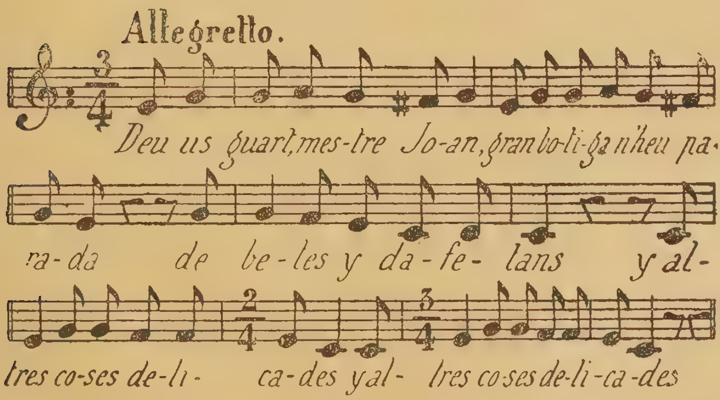

—Deu us guart, mestre Joan,
gran botiga n' heu parada
de betes y dafetans
y altres coses delicades,
—Vamos, sí,
vamos, sí, la vida mia,
vamos, sí.
barretines, mocadors,
barrets á la catalana;
¿hónt teniu vostra muller,
que no la vetx en tot casa?
—Els frares de Sant Francesch
que me l' han enmanllevada
qüinze dies, quinze nits,
y encara no me l' han tornada:
si percás hi tinch d' anar
n' hi faré petá' una cama,
d' una cama 'n vindrá un bras,
d' un bras en vindrá una espatlla.
Mentre está dient axó
sa muller puja la escala:
—Vet' aquí una dobla d' or
que 'ls frares me l' han donada.
—Ay, muller, si ho fas axís,
veshi un cop cada setmana,
que jo me n' estaré al llit
ab les banyes cargolades
que traspassan nou llensols
y deu dobles de flassada,
sinó per un sobricel
travessavan la teulada.

—Vingan, mestres y fusters,
pera serrarli una banya,
que de les posts que 'n treurem
ja 'n formarem una casa.
—Vamos, sí,
vamos, sí, la vida mia,
vamos, sí.

(Collbató)

VARIANTS

5 Feuli llum.
6 feuli llum al pobre banyes,
7 feuli llum.
11 que no la vetx en *ventana*...
12 quatre dies fa ja avuy
13 que 'ls frares me l' han robada...
(14 y 15 faltan).
16 sicás la dexan tornar
17 n' hi tinch de llevá' una cama...
20 Tenint aquestes rahons...
22 Véten aquí un' unsa d' or
23 que 'ls frares m' han regalada...
25 veshi tu cada setmana...
27 ab la banya decantada,
28 ab set dobles de llansol
29 y ab nou més de flassada...

També 's canta sense responement, com indica la tonada segona.

ALTRES VARIANTS

Responement:

—Jo que no puch dormí' á la nit
sinó un xich á la matinada,
jo que no puch dormí' á la nit
sinó á la matinada un xich.

16 Si Deu la dexa tornar,
17 n' hi llevaré un bras ó cama...
25 tórnahi tu cada setmana...

D' aquesta versió faltan los sis darrers versos: té tonada un xich diferenta.

(Bruch)

FOLLÍES

RELLIGIOSES Y SENTENCIOSES

LOCALS

AMOROSES Y VARIES

Cf. 1 Coelho, XV, a: *Bemdita seja a luz do dia...*

6 R. Marín, n.° 5654: *Cada vez que paso y miro...*

7 Lafuente, II, p. 283; R. Marín, n.° 5076: *Quien canta su mal espanta...*

Braga, *Canc. pop.*, p. 41; Romero, II, p. 55: *Quem canta seu mal espanta...*

9 Don Preciso, p. 26: *Lloro entre los halagos...*

Lafuente, I, p. 7; R. Marín, n.° 6802: *La esperanza es un árbol...*

33 R. Marín, n.° 5774: *Es el amor araña...*

34 R. Marín, n.os 5229, 5230, 5231, 5232, 5233: *Dicen que las penas matan...*

Romero, II, p. 58. *Dizem que ciumes matam...*

35 Lafuente, II, p. 41; Forteza, V, p. 37; R. Marín, n.° 5961: *En lo profundo del mar...*

Tigri, p. 140, 141: *Ho visto una Sirena in mezzo al mare... Ho visto la Serena a proda al mare..*

Avolio, n.° 565: *L'agghienti ca mi sèntunu cantari.*

36 R. Marín, n.° 5786: *El bocado del amor...*

40 Lafuente, I, p. 288: *Galantea á la madre...*

Tigri, p. 385: *Fiorin di canna...*

Ferraro, *C. pop. monferrini*, p. 136: *O fijulinnha da li occhi neiri...*

41 R. Marín, n.º 6025: *No te enamores, mozuela...*
Tigri, p. 236, 252: *Una fontana non può dar due fiumi... Giovanettino, fai come il pisello...*

42 Forteza, V, p. 136: *Yo pensé que el querer bien...*
Dalmedico, *C. pop. veneziani*, p. 87: *Credeva che l'amor fosse un bel pomo...*
Tigri, p. 150: *Credevo che l' amor fosse un bel giuoco...*
Ive p. 145: *Credivo che l'amure fuosso un zogo...*

47 Fernán Caballero, p. 240; Lafuente, II, p. 68. R. Marín, n.º 1242: *Los ojos de mi morena...*
Casetti e Imbriani, II, p. 53: *'No juorno fui chiammato aprezzatore...*
Taglialatela, n.º 32: *Nu juorno fuje chiammato giurecatore...*

50 R. Marín, n.º 6061: *No te cases con vïudo...*
R. de Azevedo, *P. pop. da Madeira*, I, 1, 2: *Lo amor d'uma viuva... Lo amor d'homem viuvo...*
Pitré, n.º 501: *Omini chi v'aviti a maritari...*

55 Don Preciso, p. 13: *Parecen á las rosas...*
R. Marín, n.os 6265, 6266: *La aceituna en el olivo... La siruela y la mujé...*
Marcellus, II, p. 296: Η νεότης ὡς τά ἄυθη....

56 R. Marín, n.º 2008: *Canta tú y cantaré yo...*
Braga, *Canc. pop.*, p. 103: *Passarinho que cantaes...*

57 Lafuente, II, p. 69; R. Marín, n.os 1117, 1556: *Con las estrellas del norte... Eres la estrella del norte...*

64 Guastella, n.º LXVIII: *Palummedda ca vuoli rrami, rrami...*

67 R. Marín, n.º 1814: *Pajarito de la niebe...*
Braga, *Canc. pop.*, p. 75: *Andas morto por saber...*

70 Tigri, p. 35: *Credi che t'ami per le tue richezze... Bella, non t'ameria, no, per richezza...*
Ferraro, *C. pop. monferrini*, p. 139: *T' pensi che t'ama pir li toi richesse...*

71 Lafuente, II, p. 82; R. Marín, n.º 1083: *La madre que te parió...*

74 Fernán Caballero, p. 267; Lafuente, II, p. 96; R. Marín, n.ºs 1647, 1648: *De los altos cielecitos... De lo más alto del cielo...*

77 R. Marín, n.º 3202: *María, siempre María...*

80 Forteza, V, p. 434: *Por un Pepe doy un cuarto...*
R. Marín, n.º 2094: *Por un Juan diera un ochavo...*

81 Dalmedico, *C. pop. veneziani*, p. 62: *Mi alzo i ochi al ciel, vedo una stela...*
Tigri, p. 111: *In questo vicinato c'é una stella...*
Coronedi Berti, n.º 12: *La piu grande la mi sembra bella...*

85 Lafuente, II, p. 131; R. Marín, n.º 2757: *Si me volviera paloma...*
Braga, *C. pop. do Archip. Açor.*, p. 16: *Deus me dèra ser uma ave...*
Puimaigre, *Ch. pop. du pays messin*, VI, 2; *Ch. pop. rec. dans le pays messin*, II, XCI: *Si j'etais hirondelle...*
Tommasèo, I, p. 144; Tigri, p. 169: *Potessi diventare un uccellino!...*
Dalmedico. *C. pop. veneziani*, p. 99; Bernoni, III, p. 3: *Vorave esser in pe' de un oseleto...*

Tigri, p. 114, 122: *Iddio volesse fossi un rondinino... Dio lo volesse, fossi un uccellino!... Piacesse al ciel ventassi un rondinino...*

Righi, p. 4: *Se fusse un oseleto con le ale...*

Pitré, n.° 60: *O Diu, chi fussi occeddu chi vulassi...*

Casetti e Imbriani, I, p. 122: *Vorria addiventá' 'no sorricillo...*

Gianandrea, p. 66: *Portesse l'ala per poté' volare...*

Avolio, n.ºs 98, 228, 233, 245, 419: *Vurria fari na cosa, si putissi... Oh Diu, putissi n'umira addivintari!... Oh Diu, sta cantunera fussi segghia!... Oh Diu, ca curduvana addivintassi!.. Hagghiu persu l'amuri ri tant'anni...*

Guastella, n.° LXXXX. *Oh Ddiu! ca fussi pinta palummedda...*

Ive, p. 123: *Vurravi deventare un usileîno...*

Marcellus, II, p. 230, 448. Χελιδονάκι θά γενῶ νά κάτσω 'ς τὸν λαιμόν σου...

87 Don Preciso, p. 80: *Pensativa en mi quarto...*

88 Demófilo, p. 71: *Yo no quiero mas comé...*

89-90 Don Preciso, p. 131, 260: *Quántas veces mi sueño... Que te tuve en mis brazos...*

R. Marín, n.ºs 2585, 2586: *Soñé contigo, alma mía... Anoche tuve un ensueño...*

Braga, *Canc. pop.*, p. 88; Romero, II, p. 11, 117: *Esta noite sonhei eu... Dormindo estava sonhando...*

Tommasèo, I, p. 130: *Sta notte mi sognava con dolcezza...*

Vigo, p. 183: *Sta notti un sonnu onestu si ni vinni...*

Casetti e Imbriani, II, p. 34: *'Stanott' a lu fior' dell'alb' me te sunnajj...*

Ive, p. 138: *'Sta nuoto, anema mëîa, un sugno iè fato...*

91 R. Marín, n.º 2894: *Ya se ba poniendo er só...*

98 R. Marín, n.º 2099: *Una rosa tengo en agua...*

101 Fernán Caballero, p. 260: *Aunque te vea en el suelo...*

Lafuente, II, p. 214; R. Marín, n.º 3040: *Aunque te vea difunta...*

Forteza, V, p. 472: *Aunque me veas cadáver...*

Demófilo, p. 43; R. Marín, n.º 2997: *No pierdas las esperanzas...*

102 R. Marín, n.º 2394: *Dueño mío, no hagas caso...*

Tigri, p. 383: *Fior di radice...*

Casetti e Imbriani, I, p. 307; II, p. 324: *É motu piccuriellu, lu mmia' manti... Jeu t'aggiu amare finu nc' é la luna...*

103 Lafuente, II, p. 121; R. Marín, n.º 2127: *Pepe quiero, Pepe adoro...*

Braga, *C. pop. do Archip. Açor.*, p. 17; L. de Vasconcellos, p. 217: *José quero, José amo...*

104 Fernán Caballero, p. 298; R. Marín, n.º 3261: *Si supiera que cantando...*

105 R. Marín, n.º 1684: *Palomita amartelada...*

118 Fernán Caballero, p. 239; R. Marín, n.os 3515, 3517: *Si San Rafael me diera... ¡Quién fuera y llegara ahora...*

Romero, II, p. 1467: *Quem me dera estar agora... Quem me dera ter agora..*

119-120 Lafuente, II, p. 53, 140; R. Marín, n.os 2377, 5116, 6139, 6241: *Si la mar fuera de tinta...*

Braga, *Canc. pop.*, p. 127: *Si eu tivera papel d'ouro...*

Tigri, p. 131: *Se l'acqua dello mare fosse inchiostro...*

Dalmedico, *C. del pop. di Chioggia*, n.º XXIX: *Volesse Dio che i albori parlasse...*

128 Fernán Caballero, p. 259: *No me mires con ojos...*

Lafuente, I, 189; II, 112; R. Marín, n.º 1911: *No me mires de lado... No me mires de reojo...*

129 Braga, *Canc. pop.*, p. 62: *Chamaste-me trigueirinha...*

Tigri, p. 32: *Non ha' a badar che' sia cosi brunetta.*

Avolio, n.º 328: *La ulivedda niura è sapurita...*

Corazzini, p. 205: *É ditto che so bruna e nun me vole...*

Marcellus, II, p. 450: Μαυριδερή μου σ' εἶπανε, νά μή σοῦ κακόφανη...

132 R. Marín, n.º 3265: *Tu t' estás en tu camita...*

135 Demófilo, p. 98: *Várgame la cruz e Marta...*

137 Lafuente, II, p. 261; R. Marín, n.º 3932: *Tú pensabas engañarme...*

140 Gianandrea, p. 7: *Stattene zitto tu, muso de porco...*

147 Lafuente, II, p. 258; R. Marín, n.º 4808: *La flor de la calabaza...*

150 R. Marín, n.º 6857: *Muy arta bi yo subir...*

159 Lafuente, II, p. 52, 377: *Una me dijo que sí... Todas las chicas me dicen...*

R. Marín, n.º 5550: *Por una María muero...*

160 Don Preciso, p. 233: *Yo no sé qué demonios...*
Lafuente, I, p. 44, 68: *De qué sirve la riña... No fíes en las riñas...*

162 Dalmedico, *C. del pop. di Chioggia,* n.º V: *Amore, amore, no t'indubitare...*
Gianandrea, p. 182: *In mezzo al mar c' e na barca de belle...*

166-167 Gianandrea, p. 187: *La giovenetta, quanno se marita...*

170 Gianandrea, p. 6: *Vorria cantare, si cantá' sapessi...*

200 Fernán Caballero, p. 298; Lafuente, II, 180: *Coplitas y más coplitas...*
Braga, *C. pop. do Archip. Açor.,* p. 4: *Sei um saco de cantigas...*
Marcoaldi, p. 96: *E cantu de sturnelli e ne so' tanti...*
Tigri, p. 327: *E io degli stornelli ne so mille... E io degli stornelli ne so tanti!..*
Casetti e Imbriani, II, p. 64: *Ca hai cantare tu? non sai canzoni...*
Ferraro, *C. pop di Fer., Cen. e Pont.,* p. 134: *E mi de Romanelle in so 'na quarta...*
Ive, p. 308: *E vate fa' la barba, camarata...*

TONADES

I

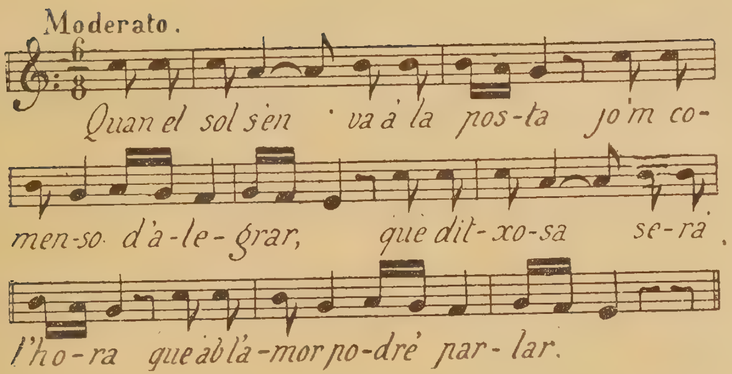

2

(Del segar)

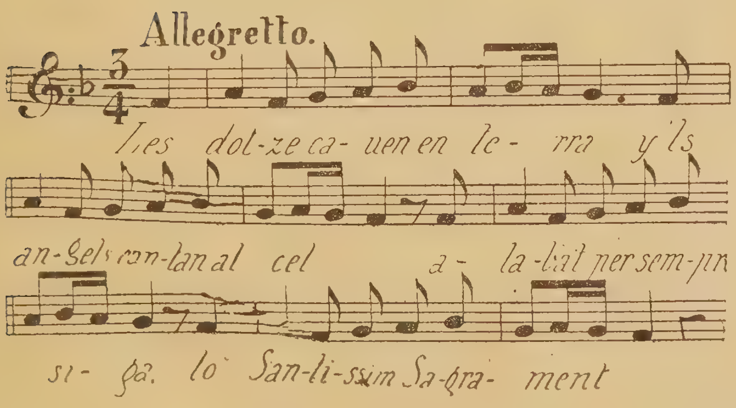

3

(Del batre)

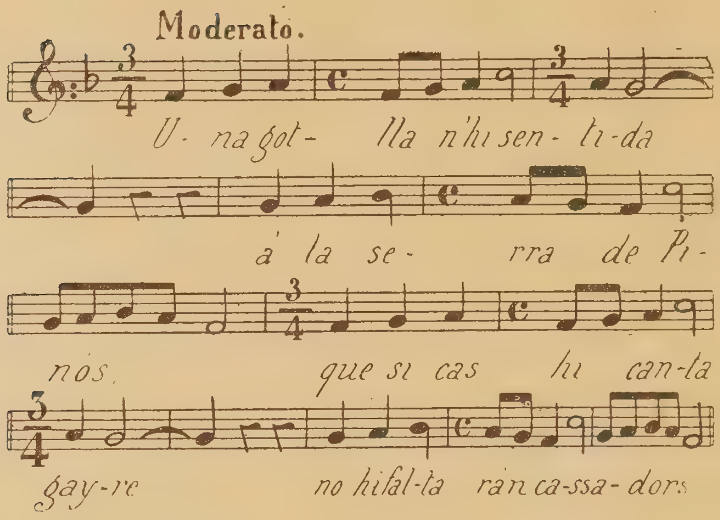
Moderato.
U- na got- lla n'hi sen- ti-da
á la se- rra de Pi-
nós, que si cas hi can-ta
gay-re no hi fal-ta rán ca-ssa- dors

4

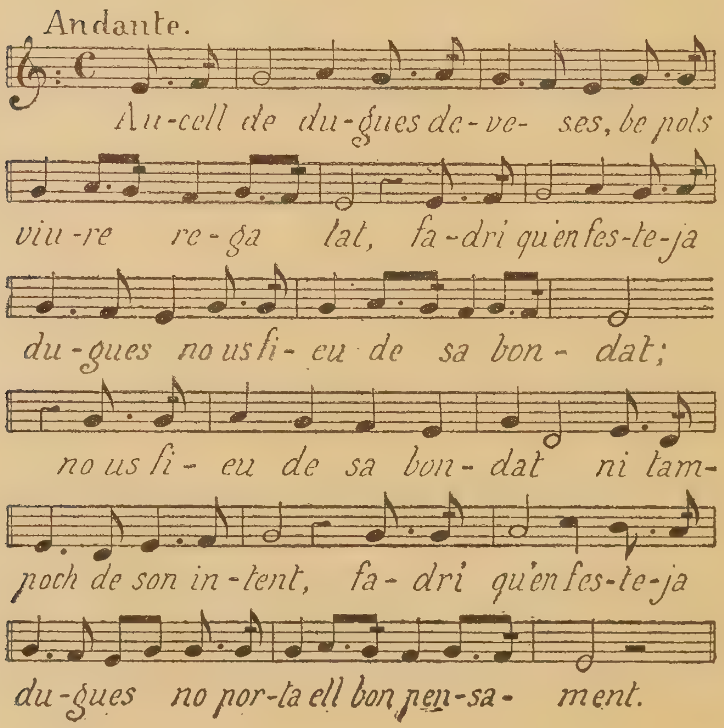
Andante.
Au-cell de du-gues de-ve- ses, be pots
viu-re re- ga lat, fa-dri qu'en fes-te-ja
du-gues no us fi- eu de sa bon- dat;
no us fi- eu de sa bon- dat ni tam-
poch de son in-tent, fa- dri qu'en fes-te-ja
du-gues no por-ta ell bon pen-sa- ment.

5

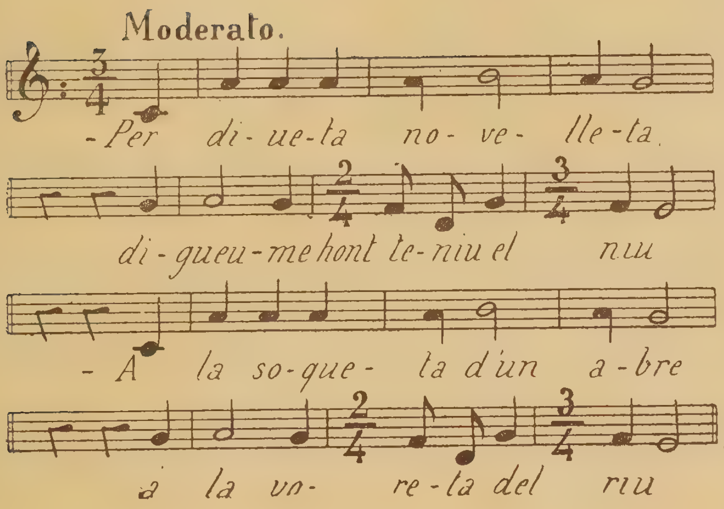
Moderato.
-Per di-ue-ta no-ve- lle-ta.
di-gueu-me hont te-niu el niu
- A la so-que- ta d'un a-bre
a la vo- re-ta del riu

6

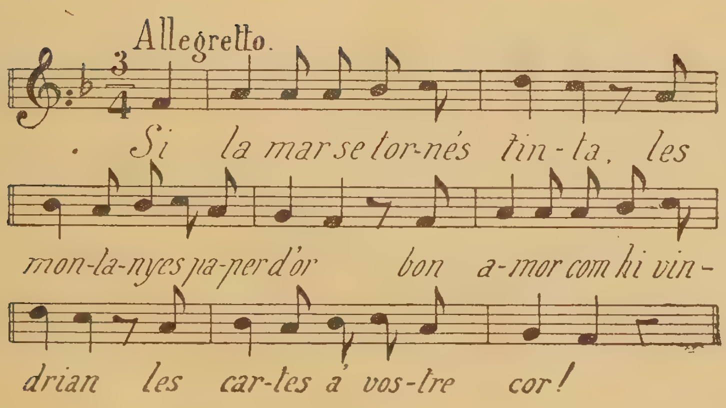
Allegretto.
Si la mar se tor-nés tin-ta, les
mon-ta-nyes pa-per d'or bon a-mor com hi vin-
drian les car-tes a vos-tre cor!

7

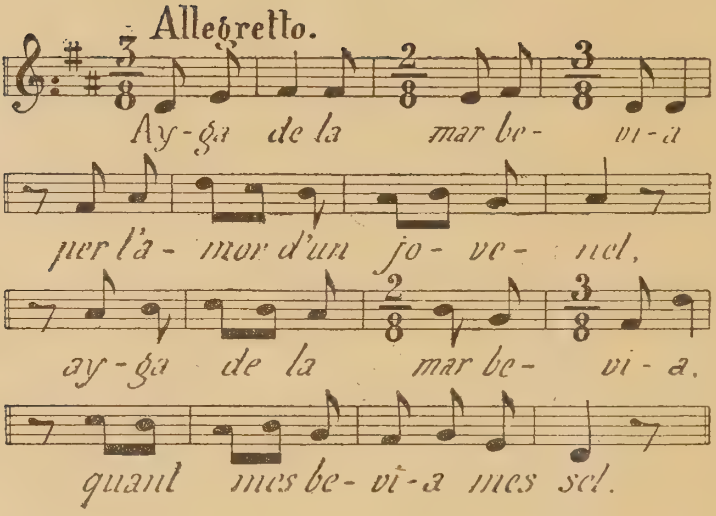
Allegretto.
Ay-ga de la mar be- vi-a
per l'a- mor d'un jo- ve- nel,
ay-ga de la mar be- vi- a.
quant mes be- vi-a mes sel.

8

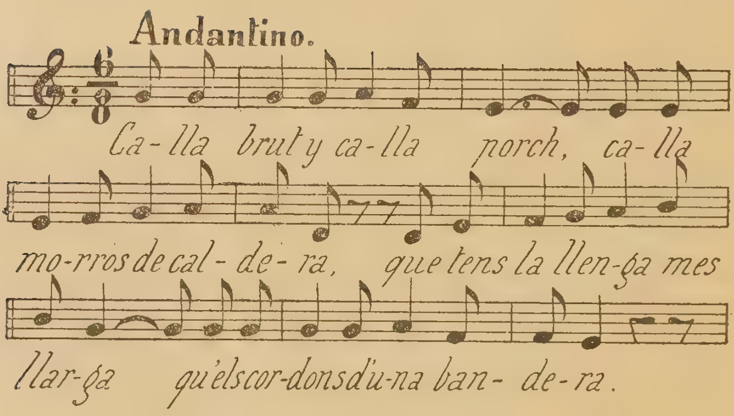
Andantino.
Ca-lla brut y ca-lla porch, ca-lla
mo-rros de cal-de-ra, que tens la llen-ga mes
llar-ga qu'els cor-dons d'u-na ban-de-ra.

9

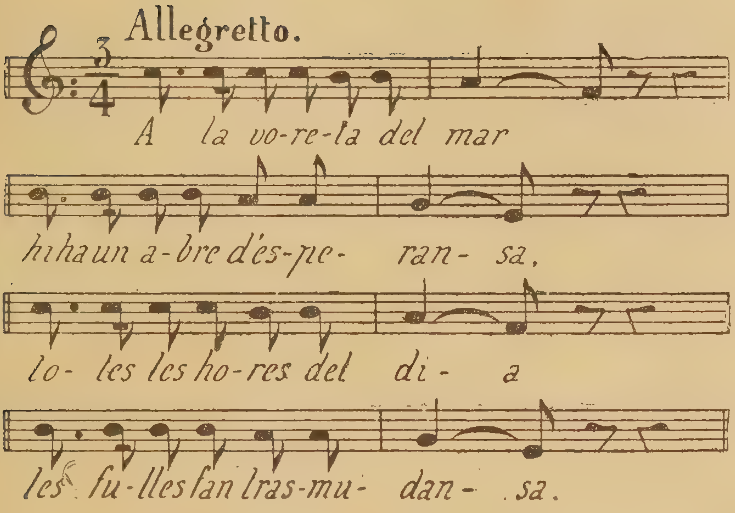
Allegretto.
A la vo-re-ta del mar
hi ha un a-bre d'es-pe- ran- sa,
to- tes les ho-res del di- a
les fu-lles fan tras-mu- dan- sa.

10

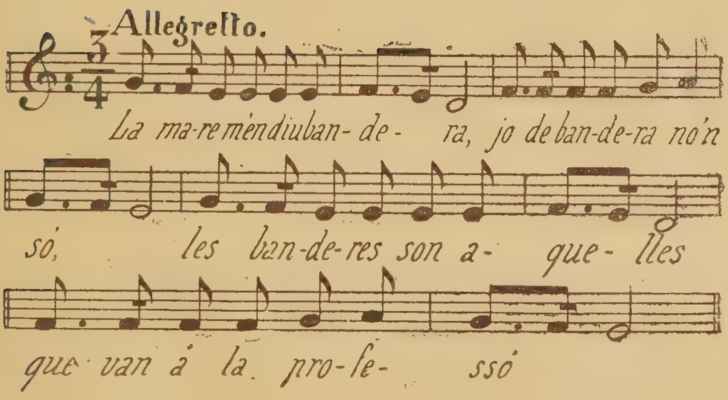
Allegretto.
La ma-re m'én diu ban- de- ra, jo de ban-de-ra no'n
só, les ban-de-res son a- que- lles
que van á la pro-fe- ssó

11

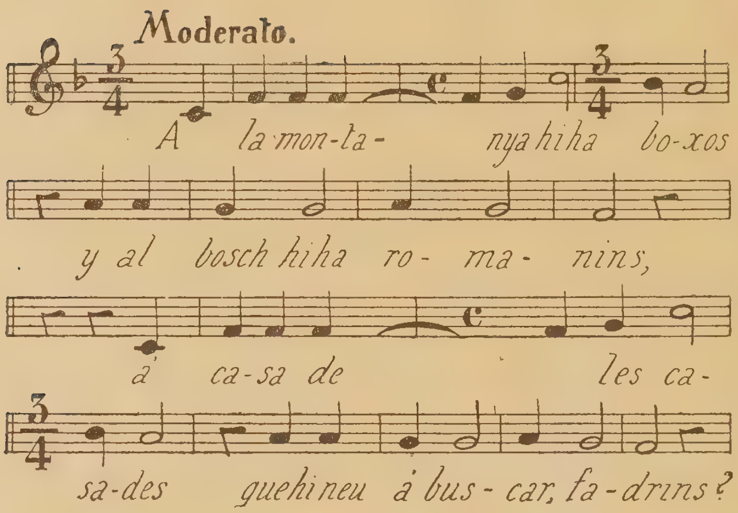
Moderato.
A la mon-ta- nya hi ha bo-xos
y al bosch hi ha ro- ma- nins,
à ca-sa de les ca-
sa-des que hi neu à bus- car, fa-drins?

12

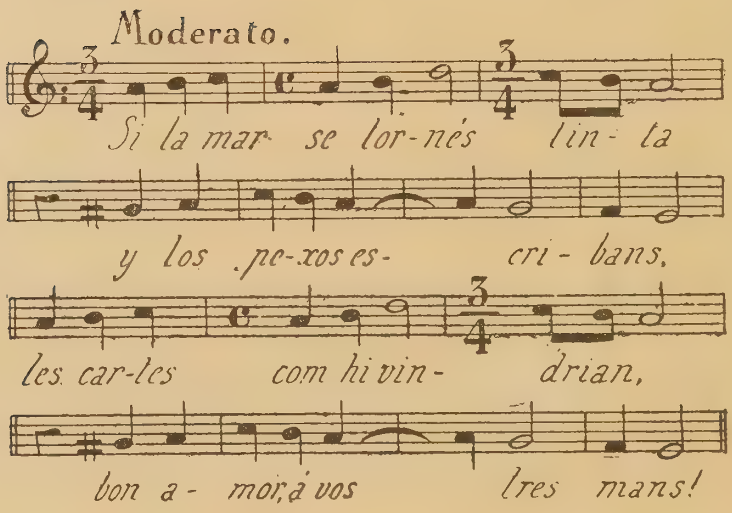
Moderato.
Si la mar se tor-nés tin- ta
y los pe-xos es- cri- bans,
les car-tes com hi vin- drian,
bon a- mor, à vos tres mans!

13

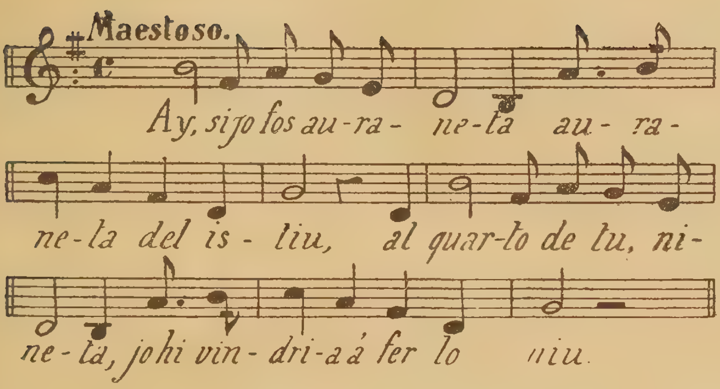

RELLIGIOSES Y SENTENCIOSES

I

1

Benehit siga 'l sol,
benehit siga 'l dia,
benehit siga 'l Senyor
que 'ns el envia.

(Collbató)

2

Dotze hores cauen en terra
y 'ls ángels cantan al cel:
alabat per sempre siga
el Santíssim Sagrament.

(Collbató)

3

Animes del Purgatori,
putx esteu tan afligides
Deu us doni un bon consol
ab la sua rica vista.

(Collbató)

4

Sant Antoni y 'l dimoni
jugavan al trentahú,
el dimoni va fer trenta
y Sant Antoni trentahú.

(Collbató)

5

Marieta cistellera,
tu que 'n sabs de fer cistells,
me 'n farás una panera
per' aná' á cullir clavells,
per' enramar la custodia
del Santíssim Sagrament.

(Collbató)

II

6

María, quan vas á missa
gírat de cara al fossar,
veurás la teva hermosura
allá hont té d' aná' á parar.

(Collbató)

7

Qui canta 'ls seus mals espanta,
qui plora més els aumenta,
jo que no canto ni ploro
porto una vida excelenta.

(Esparraguera)

8

Algun dia jo 'm pensava
que tot lo món era meu
y ara hi vingut á compendre
cada hú vol lo qu' es seu.

(Collbató)

9

A la vora de la mar
n' hi há un abre d' esperansa,
totes les hores del dia
les fulles fan trasmudansa.

(Collbató)

10

Les pubilles roncan, roncan,
les cabaleres no tant,
per qué roncan les pubilles?
perque tenen més cabal.

(Collbató)

11

Aquí dalt de la montanya
el cucut hi ha cantat:
quan les cabres treurán llana
les dones farán bondat.

(Collbató)

LOCALS

12

A Pierola terra roja,
á ne 'l Bruch els carboners,
á Collbató les boniques
perqué Sant Corneli hi es,
y si no hi fos Sant Corneli
serian com les demés.

(Collbató)

13

Mare, si marit me deu,
no me 'l deu de Collbató,
que per arracades donan
les cordes y capserró.

(Collbató)

14

Ay, poble de Collbató,
bé me 'n fas morí' y penar;
no 'm fa morí' y pená' 'l poble,
sinó una noya que hi há.

(Collbató)

15

A Montserrat me n' anava
á buscá' un crustó de pa,
ja vax trobá' una sargantana
que 's menjava un hermitá.

(Collbató)

16

Les noyes de Monistrol
quan se 'n van á Montserrat
tocan la barbeta als frares
per' que 'ls fassin caritat.

(Collbató)

17

Sant Antoni al pla dels Bacos,
Sant' Ana al cap del pont,
Santa Caterina á la Sala
y Sant Roch qui va á la font.

(Esparraguera)

18

A Bacarisses menjan guixes
y á mi no me 'n volen dar,
la primera cullerada
se 'n poguessin escanyar.

(Esparraguera)

19

Per Sant Pere festa á Abrera,
á Olesa per Sant Joan
y 'ls c..... d' Esparraguera
per Santa Eularia la fan.

(Collbató)

20

A Igualada son xarrayres,
á Monmaneu mentiders,
als Hostalets embusteros
y á Cervera butiflers.

(Bruch)

21

El convent de Sant Ramon
n' es fet de pedra picada,
á cada cantó un clavell
y al mitx una rosa encarnada.

(Bruch)

22

A Tarrassa mala rassa
la meytat ne son jueus,
á Esparguera 'n son dimonis
y á Olesa bona gent.

(Esparraguera)

23

A Tarrasa bona rassa
quasi tots son bona gent,
á Olesa son dimonis
y á Esparguera son jueus.

(Esparraguera)

24

A montanya son capgrossos,
al Vallés son encantats
y á Sant Feliu de Codines
n' hi há alguns de barrejats.

(Esparraguera)

25

A Moyá son sargantanes,
á Castelltersol mussols
y á Sant Feliu sach y ganxo
que sempre 'l portan al coll.

(Esparraguera)

26

A Sant Celoni venen oli,
á Cardona venen sal,
á Sant Feliu lo vinagre
y á Caldas fan l' enciam.

(Esparraguera)

27

Santa Eularia de Ronsanes,
voltada de presseguers,
els fadrins no fan ballades
perqué no tenen diners.

(Collbató)

28

Les noyes de Sant Feliu
tot ho voldrian saber,
á una lliura de cireres
els pinyols que hi pot haver.

(Esparraguera

29

A Manresa vull anar
á buscá' una manresana,
que sempre m' han agradat
les faldilles d' endiana.

(Collbató)

30

A la cara porta 'l sol
la galant barcelonina,
á la cara porta 'l sol
y al front la estrella del dia.

(Collbató)

31

Fadrinets que festejeu,
no hi aneu á cal Guineu,
que us donarán una cúa
que tot l' any la escorxareu.

(Esparraguera)

AMOROSES Y VARIES

I

32

Corrandes en son corrandes,
corrandes en son cansons,
que no hi há millor barreja
que minyones ab minyons.

(Esparraguera)

33

L' amor n' es un' aranya
que sempre n' está filant,
per més que me n' aparti
sempre me 'n ve al davant.

(Esparraguera)

34

Diuen que l' amor mata,
y axó no es veritat,
perqué si l' amor matava
jo ja 'n fora enterrat.

(Bruch)

35

A la vora de la mar
suspirava una balena
y deya á cada suspir:
qui té amor també té pena.

(Collbató)

36

La fulla de l' olivera
n' es amarga com un fel,
l' amor de les donzelletes
es més dolsa que una mel.

(Collbató)

37

Lo qui viu enamorat
tres coses ha menester:
enteniment y memoria,
dissimularho també.

(Collbató)

38

Jo 'n planyeria á les pedres
del mal d' enamorat,
per més viu que siga l' home
també hi está esposat.

(Esparraguera)

39

Fadrinets que festejeu,
festejeu al ayre al ayre;
bona cara y bon semblant,
qui ho sab fer, no costa gayre.

(Collbató)

40

—Fadrinets que festejeu,
festejeu y no 'n sabeu,
primer festejeu la mare,
la filla, quan la encontreu.
—Ay, que 'l festejar la mare
n' es festejar de mussol;
podeu festejar la mare
si la filla no us vol!

(Collbató)

41

Aucell de dugues deveses,
bé pots viure regalat;
fadrí que 'n festeja dugues
no us fieu de sa bondat:
no us fieu de sa bondat,
ni tampoch de son intent,
fadrí que 'n festeja dugues
no porta ell bon pensament.

(Collbató)

42

Pensava que 'l festejar
era dols com lo dormir
y ara vetx qu' es per' matar
á aquell que ho vol pretenir.

(Collbató)

43

Qui festeja malalteja,
meteix m' ha pasat á mi,
festejant un galant jove
me n' hi pensava morir.

(Collbató)

44

De festejar no me 'n cuydo,
ni me 'n vull cuydar tampoch;
si m' hi podia está' un' hora
no m' hi estaria un quart.

(Collbató)

45

—Dos pardals en una espiga
no s' hi poden sostenir,
dos fadrins en una nina
no s' hi poden avenir.
—Si l' espiga es reforsada
els pardals s' hi atindrán,
si la nina es amorosa
els fadrins s' hi avindrán.

(Collbató)

46

El clavell quan es florit
cada fulla fa sa via,
lo meteix son els fadrins:
tenen gotx sense alegría.

(Collbató)

47

Diuen que les morenetes
tenen un mirar estrany,
val més un' hora d' elles
que de les blanques un any.

(Collbató)

48

Ay, mares que teniu filles,
procureules á guardar,
que no fassin com aquelles
que se 'n van á festejar.

(Collbató)

49

Ay, mares que teniu filles,
procureules á casar,
qu' elles ne son atrevides
y no 's poden dexá' anar.

(Esparraguera)

50

Ab un viudo, mare, mare,
ab un viudo, mare, no,
si ab un viudo hi fa bon viure,
ab un fadrinet millor:

que lo viudo té una cosa
que 'l fadrinet no la té,
tot lo dia va per casa:
Deu perdó á l' altra muller.

(Collbató)

51

Ay, mares que teniu filles,
no les deu als traginers,
que axí com pegan els matxos
pegan les seves mullers.

(Collbató)

52

Mare, si marit me deu,
no me 'l deu sabaterot,
que ab les mans estira 'l cuyro
y ab les dents el pel de porch.

(Collbató

53

Mare, si marit me deu,
no me 'l doneu cadirayre,
qu' en tenint quatre rahons
les cadires van enlayre.

(Esparraguera)

54

Mare, si marit me deu,
no me 'l deu picapedrer,
en compte de picar la pedra
no 'm piqués á mi primer.

(Esparraguera)

55

La roseta del rosar
si no la cullen es passa,
lo mateix será de tu
si lo teu pare no 't casa.

(Bruch)

56

Rossinyol que alegre cantas
á la cima del llaurer,
si tu cantas d' alegría
jo d' *amores* cantaré.

(Collbató)

57

Una estrella n' hi há al mar
que á tots los mariners guia,
y un' altra n' hi há á la terra
que sou vos, 'moreta mia.

(Collbató)

58

De rosetes prou n' hi vistes
que 'ls rosers n' están criant,
no pas de tan boniquetes
com les que m' estich mirant.

(Bruch)

59

D' aquí enfora vetx lluir
les pedres á la riera,
em pensava qu' era 'l sol
y era la estimada meva.

(Esparraguera)

60

D' aquí enfora vetx la mar,
d' aquí enfora vetx l' arena,
em pensava qu' era 'l sol
y era la meva Elena.

(Esparraguera)

61

Aquell ull blau qu' enamora
y aquell cosset tan bufó,
el nas de bona estatura,
la boca com un pinyó.

(Collbató)

62

Aquí dalt á la montanya
si n' hi havia un pi florit
que 'l rossinyolet hi canta
á les dotze de la nit.

(Collbató)

63

Perdigot de la montanya,
báxaten aquí á cantar,
les perdius d' aquesta terra
no 'n saben d' escutxegar.

(Esparraguera)

64

Perdiueta novelleta
que á la montanya canteu,
baxeu á la terra plana,
que als tristos alegrareu;
que als tristos alegrareu
y als malalts dareu salut,
perdiueta novelleta,
quí us ha dat tanta virtut?

(Collbató)

65

Perdiueta novelleta
que á tan alt podeu volar,
si no baxeu de la montanya
el fret us hi matará.

(Esparraguera)

66

Perdiueta novelleta,
jo us pogués atrapá' 'l niu,
ab l' aleta d' auraneta
y ab aquell ullet tan viu.

(Collbató)

67

—Perdiueta novelleta,
digueume hónt teniu 'l niu.
—A la soqueta d' un abre,
á la voreta del riu.

(Collbató)

68

La perdiu canta á la tarde,
la gotlleta al dematí,
la meva enamoradeta
quan el sol se 'n va á surtir.

(Collbató)

69

Una gotlla n' hi sentida
á la serra de Pinós,
que sicás hi canta gayre
no hi faltarán cassadors.

Collbató)

70

Una noya jo voldria
que tingués un blau á l' ull,
fes la cara falaguera,
que jo de diners no 'n vull.

(Collbató)

71

La mare d' aquella noya
bé 'n podria tenir cent,
totes cent que fossin monjes,
¡fós frare d' aquell convent!

(Collbató)

72

No li digueu á la cara,
potser li sabria greu,
digueuli: Roseta maca,
robadora del cor meu.

(Collbató)

73

El clavell truca la porta:
—Roseta, báxam á obrir.—
Ja respón la clavellina:
—Que hi baxi la llesamí.—
Ay, d' aquesta clavellina
quí 'n pogués cullí' un clavell,
á Madrid l' enviaria
pera fé' un regalo al rey.

(Collbató)

74

Una perera n' hi há al mar
que cad' any fa dotze peres,
tres Maríes, tres Antonies,
tres Paules, tres Madalenes.

(Collbató

75

Una noya vetx venir
que m' agrada y pot anar,
vatx á dirli que la estimo,
á veure qué 'n surtirá.

(Collbató)

76

De cantar prou cantaria
y 'l servirvos de bon cor,
vostres ayres m' enamoran,
donzella, deume l' amor.

(Collbató)

77

Marieta, Marieta,
Marieta, Marió,
tantes voltes Marieta
m' ho fa dir l' afició.

(Collbató)

78

Lo cantar del gat es mau,
lo sonar del bou la esquella,
deume la jove, si us plau,
vagi al dimoni la vella.

(Bruch)

79

Francisco, per tu m' arrisco
y en tu duch l' afició,
feste frare franciscano,
tu serás mon confessor.

(Bruch)

80

Per un Francisco m' arrisco
y per un Joan no tant,
per un Joseph aniria
tota la vida penant.

(Collbató)

81

Ay, Roseta, jo t' estimo,
peró més á ta germana,
ta germana per muller,
tu, Roseta, per cunyada.

(Collbató)

82

Un soldat me n' ha dit maca,
de mi se n' ha enamorat,
ay, mare, no sé qué 'm fassi,
sempre penso ab el soldat.

(Collbató)

83

Jo m' hi *tirariaría*
jo m' hi tiraria al riu,
jo m' hi *tirariaría*
ab aquella que sempre riu.

(Collbató)

84

Un Joan tinch á la balansa,
un Francisco per lo pes,
un Joseph per la cayguda,
¡quí pogués triar dels tres!

(Collbató)

85

Ay, si jo fos auraneta,
auraneta del istiu,
al quarto de tu, nineta,
jo hi vindria á fer lo niu.

(Collbató)

86

Si jo fos un aucellet
de la ploma voladera,
dintre ta cambra entraria
á apagar la llumanera.

(Collbató)

87

Jo no sé cóm poden viure
els qu' están lluny del amor,
cóm poden menjar, ni beure,
ni tení' alegría al cor.

(Collbató)

88

Amoretes me fan viure,
menjá' y beure m' entreté,
si no fossin amoretes
jo dormiria al carrer.

(Collbató)

89

Aquesta nit somiava,
somiava y no dormia,
somiava verament
que l' amor prop meu tenia.

(Collbató)

90

Aquesta nit hi somiat
que hi dormit á la serena,
en un llit ençortinat,
en brassos de Madalena.

(Collbató)

91

Quan el sol se 'n va á la posta
jo 'm comenso d' alegrar:
¡qué ditxosa será l' hora
que ab l' amor podré parlar!

(Collbató)

92

La claror del sol ja 's pon,
la del dia may s' acaba:
¡ay, qué trist está 'l meu cor
quan no veu la teva cara!

(Collbató)

93

En tu tinch l' amor posada,
com l' aygua dins d' un safretx,
y en tu tot lo dia penso,
tant si 't vetx com si no 't vetx.

(Collbató)

94

A la vora del riu, mare,
vetx venir la meva amor,
tota soleta y descalsa,
¡quín clau era pel meu cor!

(Collbató)

95

Amor meu, menja y traballa,
no visquis tan afligit,
si no 'm pots comprá' arracades
cómpram un anell pel dit.

(Collbató)

96

Si sabia de cantar
un pandero compraria
per' fer divertir l' amor
totes les hores del dia.

(Bruch

97

Ay, mare, doneuli beure
á ne 'l meu festejador,
ay, mare, doneuli beure,
que jo li daré l' amor.

(Collbató)

98

Una rosa tinch en ayga
y un clavell en un tupí,
la rosa será pel maco
y 'l clavell será per' mi.

(Collbató)

99

Una gotlla n' hi sentida
no gayre lluny de per' 'quí,
jo no sé si es gotlla ó griva
ó si 's l' amor que 'm fa patir.

(Collbató)

100

Una barca vetx venir
carregada de fil d' or
per' cusir les camisetes
de la prenda del meu cor.

(Collbató)

101

Anch que 'm vejessis difunta,
difunta al mitx de quatre atxes,
anch que 'm vejessis difunta,
no perdis les confianses.

(Collbató)

102

Bon amor, no cregueu noves,
cada dia us en durán,
teniume l' amor segura,
males llengues callarán.

(Collbató)

103

Anton tinch, Anton hauré,
Anton tinch á la memoria,
Anton me donará pa
y Deu me dará la gloria.

(Collbató)

104

Si sabia que cantant
jo 't podia convertir,
cantaria nit y dia,
no 't dexaria dormir.

(Collbató)

105

El colom volta la torre,
la volta de peu á peu,
la coloma s' está á dintre
qu' es més blanca que una neu.

(Collbató)

106

Encara que la gent digan
que no me la donarán,
callaré y faré la meva
y encara me 'n pregarán.

(Collbató)

107

Ayga de la mar bevia
per l' amor d' un jovenet,
ayga de la mar bevia,
quant més bevia més set.

(Collbató)

108

A n' aquesta santa casa
tot lo bé del món hi es,
la mestressa n' es bonica,
la minyona encara més.

(Esparraguera)

109

Ay, roseta agraciada,
lo bon dia 't siga dat
á tu y á la teva mare
y al carrer de cap á cap.

(Collbató)

110

Marieta agraciada,
desperteuvos si dormiu,
que 'l galant que á vos us ayma
á la porta lo teniu;
y á la porta lo teniu,
donzella, l' enamorat,
y á la porta lo teniu
que 'l portan pres y lligat.

(Collbató)

111

Quína lluna fa tan clara,
per' mi may que la fassés;
totes les noyes boniques
s' emportan els forasters.

(Collbató)

112

El sol alegra á les plantes,
les 'moretes als fadrins,
lo que alegra á les donzelles
son guitarres y violins.

(Esparraguera)

113

Bon' amor, no tireu ayga
que no digueu: ayga va!
si 'l vostre galant passava
el podríau refrescar.

(Collbató)

114

María, flor de les *flores*,
no tiris ayga al carrer,
que les pedres tornan blanques
com la flor de l' atmetller.

(Esparraguera)

115

Adeu, punteta de sol,
adeu, estrella de l' auba,
adeu, clavellet florit,
florit á la matinada.

(Collbató)

116

Adeu siau, Barcelona,
y adeu, fondes y cafés,
y adeu siau, noyes maques,
ara no tenim diners.

(Esparraguera)

117

A la voreta del mar
n' hi há una dama pintada,
l' ha pintada un *caballero*
ab la punta de la espasa.

(Collbató)

118

Una barca vetx venir
carregada de bon temps,
¡quí pogués tenir la vista
allá hont tinch el pensament!

(Esparraguera)

119

Si la mar se tornés tinta,
les montanyes paper d' or,
bon amor, ¡cóm hi vindrian
les cartes á vostre cor!

(Collbató)

120

Si la mar se tornés tinta
y los pexos escribans,
bon' amor, ¡cóm hi vindrian
les cartes á vostres mans!

(Collbató)

121

A Barcelona aniria
á buscá' una ploma d' or
per' escríuren una carta
á la prenda del meu cor.

(Collbató)

122

Una rosa de cent fulles
y un clavell emplatayat
á Madrid l' enviaria
pel meu enamorat.

(Collbató)

123

Ay, mare, planteu, planteu
un rosé al cap de l' ayguera,
que quan lo galant vindrá
cullirá rosa y poncella.

(Collbató)

124

Gelosía n' hi plantada
en lo mes de Juliol,
y, com era tan tendreta,
se me l' ha cruspida 'l sol.

(Collbató)

125

Mon marit se n' es anat,
estará tres mesos fora,
m' ha dexat encomanat
que no conversés ab homes.
Ay, mireu lo cuydadós
que 's cuydi d' aquestes coses,
que si jo no 'm sé guardar
no 'm guardarán tots los homes.

(Collbató)

126

Aquest any casan les blanques,
l' any vinent ¿quí casarán?
casarán les morenetes,
jo seré la del davant.

(Collbató)

127

Aquest any casan les maques
y les que tenen bon dot,
l' any vinent serem nosaltres
si baxa algun cerdanot.

(Collbató)

128

No 'm donis mirades falses,
bon' amor, que no les vull,
á ne 'l cor les tinch clavades
les que 'm donas de rehull.

(Collbató)

129

Encara que sigui negre
no 'm tinguis per aburrit,
que soch del color del pebre
que tot l' any n' es agrahit.

(Bruch)

130

De ton pare tinch el sí,
de ta mare la paraula,
de tu no puch obtenir
paraula bona ni mala.

(Collbató)

131

Tinch un cos com una oliva
y estretet com un cargol,
y aquell jove que ara passa
perqué soch negre no 'm vol.

(Collbató)

132

Vos esteu al llit cotxada,
jo m' estich morint de fret
ab les mans á la butxaca
arrimat á la paret.

(Collbató)

133

Si hem renyit que hágim renyit,
Tereseta del cor meu,
hem renyit per poca cosa,
fes ton fet, jo faré 'l meu.

(Collbató)

134

Roseret de roses blanques,
¡quí 'ns ho hagués hagut de dir!
tan amichs que n' éram antes
y ara hem hagut de renyir.
Roseret de roses blanques,
si 'm voleu matá' aviat,
aneu fentme mala cara
quan us passo pel costat.

(Collbató)

135

Amor de poca durada,
nimay que 't 'gues conegut,
tan amichs que n' éram antes
y ara ja no m' ets volgut.

(Esparraguera)

136

Si ho hi dit que ho hagi dit
que ab tu 'm volia casar,
ara me 'n so penedit,
la paraula 't vull trencar.

(Collbató)

137

Si 't pensavas enganyarm'
ab paraules carinyoses,
tinch jo més traydoría
que tu bonica y hermosa.

(Collbató)

138

Ara sí qu' estich tristeta
que 'l maco m' ha dexat,
ara me 'n buscaré un altre
tot fent el dissimulat.

(Collbató)

139

Un amor tenia jo
que 'm semblava mi meteix,
y ara la falsa y traydora
quant més va més m' aborreix.

(Collbató)

140

Calla, brut, y calla, porch,
calla, morros de caldera,
que tens la llengua més llarga
que 'ls cordons d' una bandera.

(Collbató)

141

Ay, cara de poma podrida
y taronja sense such,
el dia que tu vas nexer
va nexe' 'l nostre ruch.

(Esparraguera)

142

Treu el cap á la finestra,
la del cap estupissat,
ab les mans plenes de pasta,
set anys há que no ha pastat.

(Collbató)

143

Els joves que corran ara
no haurian de tení' orelles,
no anirian pels cantons
á dir mal de les donzelles.

(Collbató)

144

Aquest any es any de cánem,
hem d' aprofitar bé 'l bri
per' cusir les garronades
dels fadrins que hi há per 'quí.

(Collbató)

145

Anda, burro, de la porta,
que aquí no hi venen arrós,
no hi venen sinó cibaba
per un burro com sou vos.

(Collbató)

146

A la noya de la parra,
fadrins que la festejeu,
paraules y bona cara
d' ella res més no 'n treureu.

(Collbató)

147

La flor de la carbassera
n' es una malehida flor
que á tots los homes mata
al bo de la ocasió.

(Bruch)

148

Carbassa me n' han donada,
jo li presa alegrement,
més m' estim menjar carbassa
que serví' á dolenta gent.

(Collbató)

149

Marieta, Marieta,
tens ben poch enteniment,
¿cóm vols que jo 't vinga á veure
si tu cada dia hi vens?

(Collbató)

150

Molt alteta n' heu pujada,
ja vindrá que baxareu,
baxareu de 'n branca en branca,
sobre 'ls meus brassos caureu.

(Collbató)

151

Per l' amor d' un jovenet
pensava que 'm desmayava,
quan més bevia més set,
quan més menjava més gana.

(Collbató)

152

La meva amoreta plora,
plora que no té consol,
jo prou la consolaria
si li dava 'l qu' ella vol.

(Bruch)

153

A mi m' han dit, jovenet,
que de mi burlá' us voleu,
les burles que quedin vostres,
la meva amor no l' haureu.

(Collbató)

154

Tu de la clenxa ab cortina
y 'ls secsons al davantal,
no fassis tantes postures,
que 'ls fadrins no 'n fan cabal.

(Collbató)

155

Tu de la clenxa ab cortina,
mocador xiquet al cap,
no fassis tantes postures,
que 'l galant ja t' ha dexat.

(Collbató)

156

El cantar vol alegría,
dintre 'l meu cor no n' hi há,
poseunhi, amoreta mia,
poseunhi que n' hi haurá.

(Collbató)

157

Algun dia 'm deyan trista
y ara m' han mudat el nom,
ara me 'n diuen alegre
y soch la més trista del món.

(Esparraguera)

158

Canta, *compañero,* canta,
canta tu, que jo no puch,
tinch la meva amor malalta,
Deu li torni la salut.

(Esparraguera)

159

Una noya jo voldria
y un' altra me 'n volen dar,
la que 'm donan no m' agrada,
la que vull no 'm volen dar.

(Collbató)

160

Encara que hágim renyit,
amoreta, vos y jo,
renyines d' enamorats
son fineses del amor.

(Collbató)

161

En la cara t' ho conech,
minyona, que no estás bona,
en la cara t' ho conech
que 't cansas de dormir sola.

(Bruch)

162

Una barca vetx venir
que de Monjuich se veu,
carregada de ninetes,
fadrins, ara us casareu.

(Esparraguera)

163

Mes germanes sempre 'm diuen
que á mi no 'm convé 'l casar,
elles ab sos marits viuen
y á mi 'm volen enganyar.

(Esparraguera)

164

Lo pare y 'ls meus germans
se n' han jugat l' alegría,
tots se n' han fet capellans,
volen que jo monja siga.

Si voleu que 'm fassi monja
dexeume casar primer,
que si l' estat no m' agrada
jo monjeta me 'n faré.

(Collbató)

165

A un mariner l' han dada,
ella sab lo que ha de fer,
passar l' escombra per casa
y á veure 'l barco si ve.

(Esparraguera)

166

El dia que 'm casaré
pujaré á dalt d' un serrat
y diré: ay, adeu, bon temps,
que per' mi ja ets acabat.

(Esparraguera)

167

El dia que 'm vatx casar
vatx pujá' á dalt d' una serra
y vatx dir: adeu, bon temps,
maymés et tornaré á veure.

(Esparraguera)

168

Tres anys há que so casat
y cad' any hi mort un porch,
menos antany y enguany
y ara tres anys tampoch.

(Collbató)

II

169

De cansons y de follíes
jo te 'n cantaré un cabás:
puja á dalt de la teulada
y tíraten daltabaix.

(Collbató)

170

De cantar prou cantaria
si tenia bona veu:
¿qué dirán la gent, si ho senten,
de cantar sense sabern'?

(Collbató)

171

De cantar prou cantaria
si tenia bona veu,
aniria á Barcelona
á cantar dalt de la Seu.

(Esparraguera)

172

Si voleu que canti prim
deume ensiam de lletuga,
vos us menjareu los tronxos
y jò 'm menjaré la fulla.

(Collbató)

173

Si voleu que canti prim
deumen regalessia un tros,
que hi menjat les cols sens' oli
y 'm fan cantar regullós.

(Collbató)

174

Qui canta 'l seu mal espanta,
qui plora 'l seu mal aumenta,
á qui 's burli de mi
Deu li do un bon mal de ventre.

(Esparraguera)

175

Qui 's burli del meu cantar
Deu li do un bon mal de ventre,
un grapat de sal als ulls
y un clau dinal á la llenga.

(Collbató)

176

El tocar de la guitarra
no escau á totes les mans,
qu' escau en mans delicades
de frares y capellans.

(Collbató)

177

La vida del carreter
n' es una vida reyal,
quan son joves á la tuna,
quan son vells á l' hospital.

(Collbató)

178

Ja estich cansat de ser pobre
y de dormir pels racons
y les ungles ja 'm fan mal
de matar pusses y polls.

(Esparraguera)

179

A fira me 'n vull anar
tan sols per' véndrem la roba,
que si 'ls polls valen diners
aquest any me faré home.

(Bruch)

180

A n' aquesta mala casa
no 'ns voleu fer caritat,
Deu los mati les gallines
y 'ls tregui los ulls del cap.

(Collbató)

181

Carnestoltes fredes
y 'l blat va á divuyt,
¡quánts n' hi há que ballan
ab el ventre buyt!

(Collbató)

182

La fulla de l' olivera
per ella tota sola cau,
ja n' ha passat una bestia
no m' ha dit adeu siau.

(Collbató)

183

Quan la fulla cau del pi,
mestressa, porteunos vi;
quan la fulla cau de l' alba,
mestressa, porteunos ayga.

(Collbató)

184

La mare sempre m' ho deya:
filla, fes bondat y creu;
jo n' hi feya de resposta:
si al més xich n' heu fet hereu!

(Esparraguera)

185

La mare me 'n diu bandera,
jo de bandera no ho so,
les banderes son aquelles
que van á la professó.

(Bruch)

186

A aquell jovenet que balla
pregunteuli cóm se diu,
á sota la cabellera
les rates li han fet niu.

(Collbató)

187

Aquell jovenet que balla
ajudéumel á mirar,
porta les calsetes curtes,
fa cara de rufiá.

(Bruch)

188

Aquest jove que ara balla
ja balla com deu y deu,
¡ell fos cuyt á dintre un' olla
ab deu robes de fideus!

(Esparraguera)

189

Diuen que per la mar *viene*
un barco ple d' estisores,
que son per' tallar les llengues
de les dones xarradores.

(Collbató)

190

A la voreta del mar
n' hi há una pedra rodona,
que los guapos s' hi assentan
quan venen de fer la ronda.

(Collbató)

191

Jo mariner me 'n faria
si conexia lo vent,
no conech la tramontana
ni 'l llevant ni 'l solponent.

(Collbató)

192

Jove, 'l peu no l' haureu,
jove, tot ho voldríau,
jove, 'l peu no l' haureu,
jove, tot ho voleu.

(Collbató)

193

Ja te 'n comprarem faldilles,
també un davantal blanch,
perqué 'ls fadrinets hi cayguin
com els passarells al ram.

(Collbató)

194

Aquí dalt de la montanya,
donzelletes, no hi aneu,
que us farán petar les cames
ab una pell de guineu.

(Collbató)

195

A dalt de la montanya
may que s' hi pogués tornar,
les dones á la taberna
y 'ls homes á traballar.

(Bruch)

196

A la montanya hi há boxos
y al bosch hi há romanins,
á casa de les casades
qué hi 'neu á buscar, fadrins?

(Collbató)

197

Els fadrins que corren ara
son fadrins de poca empresa,
vinticinch no 'n valen deu
y trenta no 'n fan dotzena.

(Collbató)

198

Marieta, Marieta,
Marieta del hostal,
algun dia érats criada
y ara ets mestressa de dalt.

(Collbató)

199

Quan el sol se 'n va á la posta
jo 'm comenso d' alegrar,
la rata 'm corra pel ventre,
mestressa, deume sopar.

(Collbató)

200

De cansons y de follíes
tota una quartera 'n sé,
les butxaques en tinch plenes
y encara un sach per desfer.

(Esparraguera)

VARIANTS

Foll. 7

Vers 2 qui plora més els aument...
4 porto una vida excelent.

11

3 quan les cabres tindrán llana
4 les velles (ó: els homes) farán bondat.

18

4 se 'n poguessin rebentar.

40

4 que la minyona ja l' haureu.

51

2 no les deu als carreters,
3 qu' en comptes de pegá' 'ls matxos...

61

2 y aquell mirar tan bufó...

67

3 A la roca foradada...

80

1 Per un Pauet moriria,
2 per un Josepet no tant,
3 per un Pauet aniria...

89

3 somiava *mi* amor
4 que á ne 'ls brassos el tenia.

93

2 á ne 'l pobre Joanet...

98

2 y un clavell en tinch en fresch...
4 y 'l clavell pel meu promés.

107

1 y 3 Ayga de la font bevia...

113

2 no tireu ayga al carrer...
4 el refrescaríau bé.

119

2 y l' arena paper d' or,
3 n' escriuria una carteta
4 al estimat del meu cor.

121

1 A Sant Jaume vull anar...
4 al estimat del meu cor.

132

3 ab les mans á la guitarra...

144

2 hem d' aprofitá' 'l cotó...

4 dels fadrins de Collbató.

164

2 m' han quitada l' alegría...
5 antes monja no 'n seré
6 los convents tornarán hortes;
7 pena de pecat mortal,
8 no 's pot ser monja per forsa.

181

2 y 'l blat va á disset...
4 ab el ventre estret.

194

3 que us farán petar les anques...

200

4 y un sach que 'n deslligaré.

Los noms propis, fora 'ls de pobles en les locals, devegades se mudan á gust del que canta.

NOTES

DE LES CANSONS

I. *Los vuyt dolors.* Als set dolors de la Mare de Deu, lo poble n' hi afegeix un altre (v. 25 á 30), cosa que, tenint tanta devoció com té al número set, es bon xich estranya. Solen cantarse no més que á la Quaresma, y 'm sembla recordar que, sent petit, havia sentit aquesta tonada ab diversa lletra á dintre meteix de la iglesia.

Alguna semblansa té aquesta cansó ab *Les set dolors de la Mare de Deu,* obra de nostre antich poeta Pere Serafí *(Obras poéticas,* pág. 152.— Barcelona, 1840).

II. *La oració de la Mare de Deu del Carme.* Los pobres hi captan ab aquesta oració, cantantla de 'n casa en casa. Diu: Ave María. — Quí hi há? — Volen fer dir la oració de la Mare de Deu del Carme? — Digueu! (ó: no pas per ara!).

III. *Vos, Verge del cel, María...* També aquesta es cansó de pobre: la tonada es ben bé de capta, com que 'ls pobres que demanan caritat, únichs que 's pot dir la cantan, hi encabexen gayrebé totes les oracions que saben (la de *Santa Elena coronada y benaventurada, Llum de Deu glorificat, Senyor Déu meu Jesucrist,* etc.).

Ara, com que de cansons relligioses no n' anem pas gayre rumbants, déxissem posar á n' aquest lloch la de Santa Caterina, qu' encara que ja ha sigut publicada pel

Sr. Milá *(Romancerillo,* 24, *Santa Catalina),* ofereix aquesta versió alguna variant notable, sobre tot en no ser de molt tan acastellanada:

SANTA CATERINA

(Cf. *Mélusine,* col. 508: *Sainte Catherine)*

A vora 'l mar n' hi há una donzella — que Caterina se *llama,*
tots los dies que 'l sol ix — lo seu pare l' atormentava
que dexés la fe de Cristo — y prengués la luterana.
— Pare meu, jo no puch, — que ab Deu soch desposada.—
Quan son pare sent axó — més malicia ab gran rabia.
Ja n' hi fa formá' un *rodillo* — de ganivets y navajes,
quan lo *rodillo* está á punt, — la Santa molt esmayada.
Ja baxa un ángel del Cel — ab la corona y la palma:
— Puja, puja, Caterina, — puja, que Deu te demana,
que tu donarás compte — de la vida que has portada.
— La vida que so portada — no n' es bona ni n' es mala:
set anys hi viscút com mora — y altres set com cristiana,
altres set ab fe de Cristo, —qu' es una vida molt santa.
— Tres cadires tens al Cel, — totes tres pel teu regalo,
altres tres al Purgatori — pels teus germans y germanes,
altres tres al Infern — per ton pare y per ta mare.

(Bruch)

IV. *La de Bonaparte.* Estrany sembla talment, recordant la nostra gloriosa guerra de la Independencia, la escassetat de cansons de francesos, com ara aquesta. D' una que 'n publica 'l Sr. Milá *(Romancerillo,* 93, *Fernando en Bayona)* se 'n canta la següent variant, notable per retreure la batalla del Bruch en sos dotze darrers versos, que no hi son á l' altra:

LA PRIMERA FUNCIÓ

Barcelona s' ha entregat — per aquella vil canalla,
Barcelona s' ha entregat — per aquella *ferma* (!) falsa.
— Francesos, la pagareu, — que s' ha alsat lo paysanatje,
vosaltres la pagareu, — també ho pagarem nosaltres.
Ja n' han presa possessió — dels quartels y les Dressanes,

quan han tingut tot axó — ho envian á Malaparte,
que miri d' enganyá' 'l rey,—qu' ells ja han enganyat la Espanya.
Quan l' ha tingut enganyat — á Bayona l' en portava,
quan á Bayona va ser — la corona li demanan.
La resposta que 'ls en fa: — qu' ell no la podia darla.
— La guillotina está aquí — á punt de guillotinarlo.
— A mi no' m dol lo morir, — sinó de dexar la Espanya,
lo dexar los meus vassalls — y la terra esvalotada. —
La primera funció — va ser pel dilluns de Pascua
que comensavan al Bruch — que hi va haver grossa batalla.
Ja 'n baxava 'l sometent — de la vila de Igualada
ab lo Sant Cristo arbolat, — qu' es general de la armada.
Ay, quín general tan bo — de la vila de Igualada,
es Cristo crucificat, — tots los cristians ampara.

(Collbató)

Y ara qu' hem vingut á recaure á la batalla del Bruch, no 'm sé estar de transcriure aquí lo que se 'n diu en una manuscrita y curiosa «*Llibreta de varias notas políticas succehides en lo temps de Joseph Pedrosa y Castells* (mon besavi d' aquesta casa *Castell del Más) per qui foren escrites*», tant per ser contat de qui presenciá la feta, com perqué es ella la página capdal de nostra historia moderna:

« En lo dia 5 de Juny de 1808 surtiren de Barcelona dos Divisions de Francesos, una de 3 á 4 mil ab lo General Xabran en direcció á Tarragona; y la altre de 2000 á 2500 á Mandresa: sabent los Mandresans lo dia antes, que los Francesos anavan dirigits á aquella Ciutat, levantaren somatents, y part de ells sen vingueren al Bruch. En lo dia 6 al matí surtiren de Martorell los Francesos, que hi havian fet nit, arribaren á Esparraguera, y feren un poch de detenció, el Comandant cridá al Párroco, y Ajuntament, y feu varias preguntas si el Poble estava quiet, y de ahont eran los sometents del Bruch, y quant son número, que anavan molt equivocats, que tal vegada pensavan anar á matar conills, que en veurer la sua tropa fugirian tots, exortant á que no se mogués ningú, que el que se levantaria contra de ells tenia pena de la vida, y altres proposicions de aquesta naturalesa ; portavan dos canons, part de caballeria hi havia coraceros que anavan molt armats ab una figura horrenda; tot se reduhiya á atemorisar els Pobles perque ningú se mogués contra de ells fent veurer que eran invencibles.

Envestiren cap al Bruch, y al arribar cerca de Casa Pascual en lo bosch del Marqués en vers las onse tingueren las primeras escopetadas ab alguns somatents, anaren á Casa Vallés y mataren lo amo, proseguiren escopetejanse fins á Casa Masana ahont se feren fors cosa de 200 homes de someten, que habia; en la tarde comensaren arribar mes gent, lo sometent de Igualada, y altres parts, y foren obligats á retirar, que causa molta atmiració tant poca gent, detenir una Divisió de mes de 2000 ab canons, y Caballeria, ben armats, y los nostres ab escopetas, y molt pocas municions.

En la tarde comensaren la gent de Esparraguera á 2, ó 3 horas á tocar á sometent, á pesar de la justicia perque en lo matí el Comandant los habia fet prometrer, que la Vila estaria quieta: luego se seguí tocar á someten en Olesa, y demés Pobles vehins, y acudir gent ab armas, encara que ab escopetas, y molta falta de municions; sen anaren molts al Bruch, y en vers las 6 ó 7 horas de la tarde que hi acudí bastanta gent de molts paratges comensaren un gran foch, y los feren recular á tota presa dexant lo Poble del Bruch molt arruynat, y saquejat. Quant en Esparraguera saberen, que los somatents obligaban als Francesos á recular, inmediatament se previngueren la gent, que habian quedat en la Vila, pujant pedras, lleña, y altres cosas en las golfas. A 10 horas de la nit arribaren los Francesos ab los sometens al atras que los perseguian ab un continuo foch, al arribar al cap de la Vila tiraren algunas canonadas, per las teuladas per apartar la gent que hi havia, y també al campaná á fí de impedir lo tocar á someten: pasaren despues la Vila á tota presa á dos filas per lo peu de las parets dirigint continuament los tiros per las finestras, balcons, oberturas, per impedir lo tirar pedras, teulas, y altres cosas, que tiravan la gent. Al pasar ne mataren tres, ó quatre de la Vila que se acertaren exir en làs finestras; y de Francesos sols sen trobaren por lo carrer 4, peró molta sanch, y se sabé despues, que ni habia molts de ferits, y de resultas moriren bastants, de las pedras, teulas, y altres cosas, que tiraban la gent de la Vila. Fou molt gloriosa esta funció, pero mes ho hauria estat si la gent de la Vila haguesen tingut armas, y municions; de est modo pasaren los Francesos la Vila de Esparraguera, y per ser ja de nit no los perseguiren mes los somatens per por de matarse entre ells.

En lo pla passada la Riera de Magarola se detingueren per revenir las tropas, y en lo dia seguent molt dematí marxaren á Barcelona: al pasar lo Pont de Abrera se ensorrá lo derrer canó, junt ab un carro de pólvora, que lo cremaren per no poder passar, y lo canó després fou portat al Bruch: est pont los de Olesa y alguns de Esparraguera en la tarde del dia antes hi anaren á posar foch. Al pasar per Martorell nols digueren res, y arribaren á Barcelona molt atropellats. Alguns sometens després acudiren en Molins de Rey á formar cordó.»

També s' hi esmentan, més avall, dos combats posteriors que al Bruch tingueren lloch:

«En lo dia 13 de Juny de dit any (1808), altre vegada las dos divisions juntas, pujaren al Bruch, y com allí havia acudit molta més gent que en la primera vegada, tingueren gran combat, y no dexaren entrar los Francesos al Poble que tenian lo camp parat ab dos canons al pla de casa Dalmases de Collbató : mentres los uns feyan foch los altres saquejaren la vila de Esparraguerra, Collbató, y cremaren part de la casa de la Vinya Nova, y en lo endemá sen tornaren á Barcelona, dexant cóm antes guarnició en S. Feliu y altres pobles. Es imponderable lo dany que causaren á la Vila de Esparraguera los francesos ab est saqueitg, perque com era la primera vegada, refiats la gent que no ho trobarian ho dexaren quasi tot en las casas tal qual amagat, que de paños y robas ne quedaren moltas casas arruynadas.»

«... En lo dia següent dia 1 Janer de 1809, envestiren los Francesos per anar á Igualada: en las serras del Bruch si havia format un cordó de somatens, ab 6 ó 7 canons que tenian en las alturas més amunt dels Ostalets, estaban posats de manera que habian de sacrificar molta gent per guanyarho: tothom estaba ab opinió que no pasarian, habentlos detingut ja dos vegadas sens canons; pero lo meteix fou envestir los Francesos, que tothom fugí, y sols tiraren sis, ó set canonadas; deyan alguns estaba trahit, peró mes fou per falta de govern: presas totas las baterias sen portaren tres, ó quatre canons, y marxaren á Igualada ahont se encontraren ab la divisió que habia passat per Piera y Capellades.»

V. *Los soldats de les dobles.* Segurament deu pertanyer aquesta cansó á n' aquella tungada de guerres ab la Fransa y la Inglaterra dels últims anys del sitgle passat y primers del present, en que 's feren soldats ab dobles varies vegades. En la matexa *Llibreta,* anteriorment citada, 's parla dels de 1792, 1794, 1803 y 1806: copiaré tan sols lo referent als de 1794, ja que 'ls soldats de la cansó semblá que devian ser de Manresa (v. 33 y 39), d' ahont va tréuren alguns la vila d' Esparraguera aquella vegada :

«En lo mes de Mars de 1794 lo Rey doná orde que entre tot lo Regne se fessen quaranta mil soldats per replassar los Regiments, á la Provincia de Catalunya tocaren 2603, á est Corregiment passat de 150, y á Esparraguera 9, y axís respectivament per tots los llochs y vilas encara

que tinguessen altre gent al cordó del Pirineus, y al Camp gran: en Esparraguera los anaren á buscar á Mandresa y altres parts, y costaren..... per pagarlos feren tres classes de fadrins á 3 duros, 2, y 1, y los caps de familias una 3.ª y mitja de catastro del que acostumaban pagar.»

Ab la metexa tonada 's cantava:

«Cuando Fernando séptimo
llevaba paletó...»

cantarella que per son tirat de *Cansó del enfadós* recorda prou *La del mussol:*

«El mussol no pot cantar
si no es tot sol... (dos, tres, etc.).»

y, entre moltes d' estrangeres, aquella tan sapiguda als nostres colegis de monjes franceses:

«La soupe aux choux
se fait dans la marmite,
dans la marmite
se fait la soupe aux choux.»

VI. *La mort de Pare Jordi.* Del fet que motivá aquesta cansó veus' aquí 'l que 'n diu *El amigo del viajero en Montserrat, obrita que el Santuario ofrece,* etc. (Barcelona, 1865, cuaderno 2.º, pág. 49):

«Esta (l' hermita de la Trinitat) fué una de las cinco que se rehabilitaron después de la guerra de la Independencia, y estuvo habitada hasta el año 1822, en cual año presenció esta ermita un horrendo crimen que afortunadamente es único en la historia. Vivía aquí un P. ermitaño natural de Manresa, joven de 30 á 40 años, rubio, afable, instruído y buen oficial platero, conocido por el P. Jordi, sin embargo de ser su propio nombre P. Gaspar Soler. No correspondiendo á las señales de oración que, como dije á V., tenían obligación de dar*, bajó á ente-

* A n' aquestes senyals deuen volerse referir los versos 17 y 18 de la versió segona.

rarse de la causa el de San Salvador *, y encontrando abierta la puerta, entró; vió señales de haber estado alguna persona dentro, y que había sido convidada á beber: llamó, y no contestando nadie, creyó que había salido á enseñar el camino al huésped; pero no descubriéndolo en parte alguna, volvió á entrar, llamó de nuevo, y entonces reparó algún mueble en desorden y algunas pintas de sangre (esto fué el 27 de Abril del citado año 1822). Echa á correr con espanto; llama al ermitaño de San Dimas y al de San Benito, y resuelven dar parte al Monasterio. Subieron de éste monjes y dependientes, buscaron por todas partes, y después de tres días lo hallaron atado de manos ahogado en esa cisterna. No se ha podido saber el motivo ni los autores de tal atentado; si bien dos de Manresa fueron á presidio por sentencia de los tribunales: y esto fué causa de que ya no volvieran á las ermitas los cuatro ermitaños que existían después del 1824.»

VII. *Lo Regiment de Collbató.* A Collbató, lloch ahont passa aquesta cansó, que sembla de lladres de per riure, encara 's conta per tradició d' ahónt eran lo Poca-roba (v. 7.), que bé podria ser lo meteix Poca-roba que fou segon del famós Pau Gibert, lo Gitano de la manta (v. 18) y 'l Nas de bou (v. 19): lo Rebato, Ribera ó Ribereta (v. 5, 6 y 20) segurament deu ser lo meteix que surt també en la sobredita *Llibreta* de mon besavi:

«En lo mes de Juny de 1788 en una de las vinyas cerca Abrera çota la carretera trobaren morta una minyona de Joseph Poch dit Paperaire de Esparraguera que hi habia anat á cercar faixines maltractada ab tanta crueldat que admiravan fos catolich, ni christiá qui ho feu, y después de ser visurada la enterraren en Abrera, y en lo any 91 posaren allí en un pal lo cap de un dit lo Rebato á qui acumulavan lo delicte, que sentenciaren en Barcelona.»

Ara á cosa d' un quart d' Abrera y á ran meteix de la carretera real hi há un pilot d' una cinquantena de cases que, sens dupte en memoria del cap penjat, se 'n diu 'l *Cap del Rebato.*

Tornant á la cansó, á Collbató hi há encara 'l carrer de

* Pare Joan, segons la cansó.

Bonayre (v. 10) y l' alzina de cal Llates (v. 26) encara s' hi veu de bon tros lluny copuda y ufanosa, recordant als que han sigut escolanets menuts la seva llegendeta que cada any, al passarhi per dessota anant á fer lo Salpás á les masíes, lo bon senyor rector contava: «Diu: Veyeu aquesta alzinassa ab aquesta soca tan regroxuda y aquestes rames tan regrosses?... Donchs, mireu, aquesta alzina la va fer una rata que va colgar á n' aquí una aglá!...»

VIII. *Los saltadors de camins.* Aquestos sí que son ben bé lladres de veres. Los cotxes plens de caballers y dames (v. 3 y 4) devian passar per la carretera de Madrid, renovada en bona part per la vinguda de Carles IV á Barcelona en 1802, y com abans de sa renovació no passava pel Bruch y Collbató com ara, sinó per Piera, la direcció que prenen los lladres, encaminantse primer á Sant Cristófol (v. 15), qu' es una capelleta dedicada á n' aquest Sant que hi há encara al cim de la serra de Pierola en vistes del Bruch y Collbató, y després als Hostalets (v. 18), que cau molt més enllá cap á la banda de Piera, sembla indicar que la malifeta fou á la carretera nova, y per lo tant que la cansó es posterior á l' any 1802.

IX. *Buquica, lo gran lladre.* De fama si 'n tenia que encara 's diu avuy com á terme de ponderació: «té més fama que 'n Buquica.» Més d' un n' hi ha hagut de Buquica (á la guerra dels set anys corria també un *cabecilla* de aqueix nom), peró la cansó deu referirse al més célebre, á Joseph Pujol, per renom Buquica, fill de Besalú, qu' en lo sotraguetx patriótich de l' any vuyt formá colla que pará en butiflera y lladre y per malfactor morí agarrotat á la plassa de Figueres. De sa vida aventurera fins se 'n maltexí en francés una novela, que fou traduhida y tot al castellá *(José Pujol (a) Boquica, jefe de bandidos. Obra escrita*

en francés por el célebre autor del viaje alrededor del mundo, Mr. Arago, traducida libremente al español por don J. A. de A. Barcelona, 1841. 2 vol.).

XIV. *So patit set y calor...* A l' hora que 'l sol pica més (hi ha hagut anys d' anyada que á Collbató encara han cullit al matx y més enllá, com que devegades han hagut d' esperar y tot que 'ls sembrats dels olivars fossin fora per acabar de tréuren les olives) solen refilar forsa les cullidores aquesta cansó, que, segons diuen, sembla que doni ayre y payvagui la calor: ara, si axó ho fa la tonada ó la hermosa font (v. 3 y 23) y l' aygua bella (v. 4) y freda (v. 24) que s' hi retreuen, ó totes dues coses al plegat, no ho saben pas dir.

XVII. *Plega les gales, Joan...* Les mantellines de cristall (v. 23), senyal de nuviatje, qu' encara s' usavan á principis d' aquest sitgle, lluian com un cristall y quan se portavan feyan un soroll com si trinquessin: eran totes florejades ab cintes blanques generalment y devegades bermelles ó d' altres colors, y de cap á cap de les vores hi passavan unes *gometes*, que 'n deyan, ó cordonets de seda.

XIX. *Lo ganivet de dos talls.* La serena (v. 23) es un sér marítim, mitx dona, mitx peix, que ab son cant dolcíssim (v. 24) encanta y adorm als mariners y 'ls fa perdre. Galanament ho refilan á Italia:

«La serenèla che xe in mèzo al mare
    La se indelèta de molti piacerì ;
E cò la vede 'l marinèro andare,
    Col so dolce cantar la 'l fa dormire.
La fa voltar le barche sotopogia :
    La canta tanto ben che la fa vogia.
La fa voltar le barche sotovento :
    La canta tanto ben che l' é un contento.

La fa voltar le barche su la riva:
La canta tanto ben che no credeva.»

(Dalmedico: *Canti del pop. di Chioggia,* n.º II)

En la poesía grega y llatina (principalment en Homer, *Odissea,* XII, 39-54, 158-200, y en Ovidius, *Metamorphoseon,* V, 551-563) ja hi surt bellament aquesta entitat mítica, que Plinius *(Hist. nat.,* X, 49) ja no creu de debó, peró que la tradició popular ha conservat viva y ben poch modificada (l' antiga ó, millor dit, les antigues, perque n' hi havia varies senyalades ab noms propis, eran barreja de dona y aucell), no solament en poesía, sinó en esculptura, que 'ns en ha omplert sobretot les fonts monumentals, y en pintura també.

Es digne de notarse la paraula castellana *parece* ab que 's presenta á la serena. ¿Nó podria indicar que 'l poble de aquí dalt de la montanya, autor segurament de la cansó, té gayrebé per forasteres les coses marítimes?

XX. *Tayona.* Segurament lo lloch de l' acció de aquesta cansó deu esser Esparraguera, ahont hi há encara 'l cantó de 'n Borrás (v. 10), y desde la qual sol ferse, sense fatich y tot (hi há unes sis hores), la jornada fins á Igualada (v. 27).

Ab argument molt semblant se 'n canta un' altra, de la que ja 'n dona noticia 'l senyor Milá, publicantne alguns versos *(Romancerillo,* 448, *Tecla):*

TECLETA

Una cansó vull cantar—no hi há molt que s' es dictada
d' una minyona que hi há,—Tecleta s' anomenava.
—Ay, Tecleta del meu cor,—la teva hermosura 'm mata.
Ella de bonica ho es—com al món no n' hi hagi un' altra,
la cara d' un serafí,—la dent menudeta y blanca,
lo cabell ros y fi—á mitja esquena li arribava.
Cada dia á missa va—com si fos una beyata,

los seus parents van dient:—la Tecleta será santa.
—Ay, no será santa, no,—que viu massa llibertada.—
Estant en aqueix estat—un regiment n' arribava,
un regiment de Sevilla,—de la tropa catalana.
A casa de la Tecleta—lo capitá hi allotjavan.
Ja ha posat molta amistat—ab son pare y ab sa mare
y ab la Tecleta molt més—qu' es la seva amistansada.
A la taula del capitá—la Tecleta bé hi menjava,
de capons y de gallines—d' axó no n' hi feyan falta,
xacolate al dematí,—caldo de capó á la tarde.
Lo dia ja n' ha arribat—que ja 'n tocan á la marxa:
—Tecleta, si vols venir,—si te 'n vols vení' ab nosaltres.
—Dexeume aná' á despedir—del meu pare y de la mare.—
Son pare li está dient:—mira, Tecleta, no hi vagis;
sa mare li repeteix:—per la llet que 't so donada.
—Ay, mare, no 'm digueu res,—no fareu sinó cansarvos,
seguiré lo capitá—fins allá hont tinga parada.—
A les dotze de la nit—una orde los arribava:
«Capitans ni coronells—no pugan tenir beyates.»
—Tecleta, 'l que haurás de fer—te n' haurás de torná' á casa,
ja té 'n faré acompanyar—per dos homes de fiansa,
també per quatre soldats—per 'nar més acompanyada.—
Quan ella ha sentit axó—á plorar se n' es posada:
—Trista de mi, qué 'm dirá,—qué 'm dirá la meva mare!—
Á casa seva no hi va,—va á casa d' una germana,
d' una germana seva—no fa molt que n' es casada.

Cansoneta, quí t' ha tret,—quí t' ha tret, quí t' ha dictada?
L' han treta los soldats nous—tot anant á la campanya,
que 'l capitá 'ls ho ha fet fer—per' dar l' avís á les altres.

(Collbató)

XXIV. *La mala amor.* No més pera que no falti á n' aquest aplech una mostra de cansons enxapurrades de castellá, que no son pas escasses á Catalunya, hi va aquesta, en la qual pot notarse y tot la diferencia de tonada ab les verament catalanes.

XXVII. *La falguera.* Per la falguera que hi surt, sembla que hi hagi á n' aquesta cansó alguna reminiscencia de

práctiques supersticioses, tan antigues com esteses. A n' aquesta afrau montserratina encara 's creu que la falguera floreix al punt de les dotze de la nit de la vigilia de Sant Joan, fonentse desseguida la flor, que, si s' hi es amatent y 's pot haver, fa felís per' sempre. També 's conta una feta de tres que volgueren cullirla, feta que, afeginthi tota la forsa de imaginació que pot surtir d' un enteniment supersticiós, bé podria ser que fos histórica. Véusela aquí:

« Diu que deu fer un centenar d' anys que un vell d' Esparraguera va entabanar de cap á dos vehins seus per' anar á cullir la flor de la falguera, y al vespre de la vigilia de Sant Joan, ells que, tots tres, l' un que agafa 'l llibre mágich, l' altre una tauleta y l' altre dos ciris y 't fan cap al Torrent-mal, que n' hi havia prou de falgueres. Paran la taula, posan un ciri encés á cada cap y 'l vell, bo y dret al mitx ab un company á cada banda, 's posa á llegir lo llibre. A les primeres paraules ja va surtir lo dimoni, vestit de calsa curta y barret de gresols com un xitxaretlo d' aquell temps. Diu: qué voleu? Diu tant (¡axó era la bona flor de la falguera per' ells!); peró no ho volem ab carbons, ni vidres, ni moneda falsa. Diu: llegiu tot lo llibre y ho tindreu: axó sí, sentiu lo que sentiu, no us gireu may d' espatlles, que us fora mal, y si no teniu prou cor per' acabar lo llibre, tanqueulo á qualsevol indret y 'l pacte quedará trencat. Ja saber, ells que llavores vinga llegir y fora, peró quan més anavan llegint y més s' anavan acostant les dotze, més sorolls sentian y cruxits y xiulets y 'ls hi passavan burinots per davant y darrera y se 'ls hi presentavan montanyes plenes de serpents y feristeles estranyes y veyan forques per tot arreu y tota mena de coses fréstegues. Si ab la ventaguera se 'ls hi apagava algun ciri, no més girantlo endarrera l' esquena 's tornava á encendre. Tot plegat, ¿nó s' adona 'l qui llegia, qu' era 'l vell, que 'ls companys se li morian d' esglay? Ell que llavores tanca 'l llibre, y fora tot, ni soroll ni res. Peró 'ls va costar molt de poder fer arribar á Esparraguera un dels companys, y en arribanthi va morir á les poques hores: l' altre va viure fent sempre cara de llástima, y 'l vell, que també va viure molts anys, diu que sempre que feya mitxdiada tenia grans esglays, que ho veyan los seus mossos, y es que se li presentava la figura del seu company mort.» (Collbató).

Altrament es cansó que no més sol cantarse per Carnestoltes tot fent los ball-rodons (*ball ridons* se 'n diuen aquí y més amunt, cap á Igualada, *dansots)*, lo meteix que, fentho present d' una vegada pera estalviar notes: *Renyines conjugals, La golafra, La malcasada al Rosselló, Los*

ballayres dintre un sach, *Lo frare blanch y la donzella*, *L' amo ve de la llaurada*, *Lo rector de Cornellá* y *Jordi, lo bon pagés*. Pel ball-rodó, homes y dones, vells y canalla s' agafan les mans formant ampla roda y, tots cantant á la vegada, giravoltan sense parar, xano, xano y blinquejant lo cos á la posada, y depressa y saltant de botx al responement. Cada vespre, venint de la feyna, s' ajuntan les colles olivatayres y á cada reposador solen ferne un, qu' es més gros cada vegada, fins que arriban á la plassa del poble, ahont se fa 'l darrer, prenenthi part, ademés de les colles que s' hi troban, altra gent del veynatje amiga de la broma.

A Capellades, ballant lo dansot per Carnestoltes, cantan aquesta

CANSÓ DEL DANSOT

Lo pare y la mare — no 'm tenen sinó á mi,
me 'n fan aná' al estudi — á apendre de llegir.
Lo mestre que m' ensenya — s' ha enamorat de mi,
ja me 'n diu á l' orella: — Nina, 't vols casá' ab mi?
— No pot sér, senyor mestre, — que no 'l sabré servir.
— Ja 'n farás com les altres, — quan me 'n veurás venir
em pararás la taula — del bon pa y del bon vi,
de la bona vianda — pera tu y pera mi...
Á ne 'l mitx de la taula — n' hi plantarem un pi,
la soca n' es de plata, — la cima n'es d'or fi;
á la cima més alta — n' hi canta un francolí.
— Qué pagarias, nina, — que 'l tinguessis aquí?
—Pagaria un rech d' ayga — que hi molen tres molins,
lo un sucre y canyella, — l' altre molen los prims,
l' altre la xacolate — per pendre 'ls dematins.

XXX. *Los fadrins de Sant Cugat*. Les tradicionals camilleres de Pascua florida (per Pascua granada no n' hi vist may) encara 's fan cad' any á n' aquesta terra, ab canturia de fadrins y músiques, cistelletes ab cascabells dalt de canyes enflocades, paneres plenes de flors, ballestes, bagatge del recapte ab guarniments flamants, moriscada y picarolada, y demés antigues usanses. Comensan de bella nit y sol acabarse la ruta que 'l sol de Pascua ja pica fort. A

cada casa, majorment si hi há noyes, s' aturan y cantan los camillayres, la cobla toca, 'l fadrí que porta la cistella la fa ballar y dringar davant de la finestra fins que s' obra y, en ous, butifarres ó diners, hi cau lo bon present que un altre camillayre, de dalt de caball estant, treu de la cistella y posa á la sárria que se n' ompla, mentre la ballesta, manejada per bon pols, s' estira y puja enlayre ab una flor ó ramellet, que posa en mans de la gentil donadora.

Les camilleres que s' usan aquí solen esser alguns *Gotxs de la Verge* (que no 's dessemblan dels de la Iglesia sinó en que 'ls cantan bon xich estropellats y ab tonada de camilleres); peró entremitx s' hi encabexen també moltes follíes, tretes espressament pera 'ls cassos que 's presentin; com-ara, si surt á la finestra una noya:

El que porta la cistella
se 'n pensa sé' un bon hereu,
més s' estima la minyona
que tot lo que li dareu;
que tot lo que li dareu
y lo que li podeu dar,
Nostre Senyor l' ha criada
per' ferlo morí' y penar.

(Collbató)

Si no surt ningú y á la casa hi há noyes:

A n' aquesta santa casa
dugues minyones n' hi há,
si volen que siguin blanques
les heu de bugadejar;
les heu de bugadejar
ó ferles passar pels nochs,
nostr' un Deu les ha criades
per' ferles aná' ab esclops.

(Esparraguera)

Si, encara que surtin, fan gruar la paga:

Les donzelles d' aquest poble
totes tenen un costum,
els ous á la cistelleta

els hi posan de un á un;
el que porta la cistella
ja té los brassos cansats,
lo que us supliquem, donzelles,
que 'ls hi poseu tots plegats.

(Collbató)

Si 'l fadrí que porta la cistella es tossut de no volerla dexar quan ja fa massa estona que la rumbeja:

El que porta la cistella
diu que n' es un bon hereu,
n' ha caygut á la riera,
que té un gat que no s' hi veu;
n' ha caygut á la riera,
que té un gat que no s' hi veu:
sigueu la nostra advocada,
Regina y Mare de Deu.

(Collbató)

La tonada dels camillayres es aquesta:

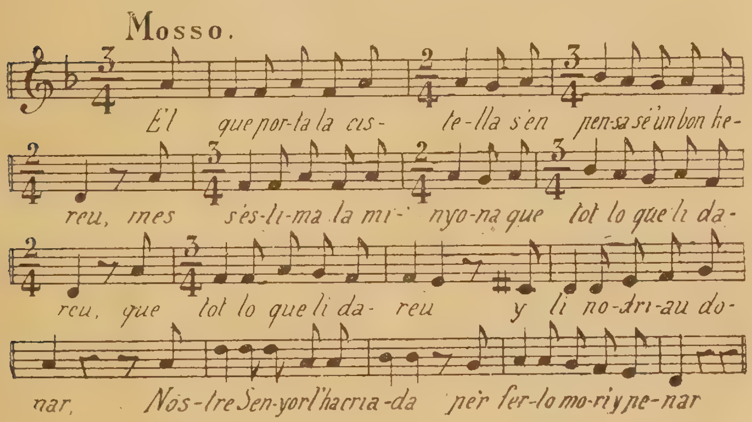

Per responement dels *Gotxs*, en compte del propi, que sol esser:

« Sigueu la nostra advocada.
Regina y Mare de Deu »

hi posan moltes vegades:

« Els gotxs de les butifarres
alegrement cantarem » ;

lo que fa pensar ab una cansó de grexum que diu qu' es molt popular (per més que d' orígen no ho sembli gayre) cap á la banda del Vallés:

LO TESTAMENT DEL PORCH

Celebrem los funerals,
sens diné' y candela,
de la mort del nostre porch,
ab gran maravella,
entre 'ls amichs y parents
que se 'l troban entre dents,
sense tenir pensaments
si es mascle ó femella.

Lo que á mi 'm causa dol,
ja 'u diu la mestressa,
qu' ell hagi mort tot sol,
axó es lo que 'm pesa,
que si hagués mort ab company
en tindríam per tot l' any,
sense temor ni afany
tallaríam pessa.

Peró ja n' estem contents
de nostra matansa,
ens ha dexat testament
hereus de confiansa,
ens ha portat bon sagí
y molt greix per sufregir
pel vespre com pel matí,
tota la pitansa.

Lo que jo us vull avisar,
com es cosa certa,
del menjar no 'n feu abús
del meu sanch y fetge,
mireu que vos fará mal,
lo ventre com un tabal,
si de mi no 'n feu cabal
ja 'n fareu del metge.

Prou vianda us dexo aquí
per les Carnestoltes,
també us dexo lo pultruch,
menjéusel si jo no puch,
procureu viure ab salut,
després feume absoltes.

XXII. *La majordona del Rector de Vallfogona.* Axís com á Castella s' atribuexen totes les fetes llampantes y alegroyes á Quevedo, á Catalunya tot va á recaure sobre 'l pobre Rector de Vallfogona «que menjant arrós va cremars' la gola». Ja que la cansó parla de la majordona, no vindrá mal de contar una rondalla de l' escolá:

«Vet' aquí que una vegada 'l Rector de Vallfogona va llogar un escolá y, com que volia que tots fossin ben espavilats, li va fer una carteta y 'l va enviar á un rector vehí, vuyt dies á proba, á veure 'l que li semblaria. Quan va arribar allí l' escolá, va entregar la carteta á ne 'l senyor rector, y 'l va fer seure y va dir á ne la majordona que li arreglés esmorzar. Quan l' esmorzar va estar arreglat, van parar taula y á un cap de taula li van posar un plat de cols, pa moreno y vi agre, y á l' altre cap de taula un plat de costelles, vi ranci y pa blanch. Van cridar á l' escolá que anés á esmorzar y quan va ser assegut á taula 'l van dexar tot sol. Ell va mirar á tots dos caps de taula la vianda que hi havia y tasta 'l vi agre y després tasta 'l vi ranci y diu: si m' agafo á les cols, pa moreno y vi agre, dirán que soch tonto, y si m' agafo á les costelles, pa blanch y vi ranci, dirán que soch golafre; y val més ser golafre que ruch. Després d' haver esmorzat, va dir á ne 'l senyor rector qué se li oferia y 'l senyor rector li va fer una carteta y que la entregués á ne 'l Rector de Vallfogona. La carta deya: que no hi havia necessitat de tenirlo set ó vuyt dies á proba, que ab aquell dia sol ja bastava, que havia llogat un escolá espavilat y de la manera qu' ell desitjava.» (Bruch).

XXXV. *Lo babau cistella.* Se 'n diu *á cal beco* (v. 59 y 68) d' una fonda de baxa má y al fondista també se li diu *beco* (v. 69). Bé podria ser, una vegada que 'ls cochs italians son ja d' antich prou entrants de Catalunya, que, com n' hi há que pensan, aquesta paraula fos la metexa italiana *becco* (bech), en rahó á la costum que antigament

tenian los hostals de clavar á la porta 'ls bechs dels caps de cassa y viram més notables que guisavan, á fi de fer bocayga als amichs dels bons bocins; peró aquest orígen estranger no es pas del tot necessari pera esplicar la paraula *beco* haventhi en catalá *bech*.

DE LES FOLLÍES

1. N' hi há que la diuen com oració axís que veuen surtir lo sol.

2. La solen cantar los segadors al punt de les dotze y tot acabant lo rem d' anar á dinar: lo capitá canta 'l primer vers y tota la colla plegada acaba la follía.

Los segadors de Sicilia també cantan á tall de responement general á ses *canzuni* relligioses:

« Lodamucci lu Santu Saramentu. »
(Pitré: *Canti pop. sicil.*, 459, 461, 466)

Cal recordar sobre aquesta especial devoció dels segadors que la festa de Corpus sol escáures al bo de la feyna.

3. També 's diu com oració al passar per davant d' un cementiri, y té paródia y tot:

Animes del Purgatori,
les del riu de l' altra part,
si no 'm deu les espardenyes
no menjareu pa torrat.
(Collbató)

Y encara, per més granja:

Animes del Purgatori
qu' esteu á l' altra banda del riu,
porteume les espardenyes
que menjarem pa torrat.
(Esparraguera)

6. Ja se sab que abans los fossars ó cementiris eran al costat de les iglesies, com se veu encara avuy dia en los pobles que no l' han fet nou.

11. Lo cucut ó la puput, com indistintament sol anomenarse (encara que n' hi há qu' están en que no es pas lo meteix, ni tan sols mascle y femella, perque 'l cucut diu que fa *cu-cut, cu-cut*, es un xich pintat y té cresta de plomes, causa segurament de la representació del marit enganyat que té en moltes bandes, y la puput fa *pu, pu*, es d' un sentit tot brunench y no té cresta), es aucell de gran urp popular y fonda historia. Diu que no més pon un ou y perxó, referintse als matrimonis que no més tenen un fill, hi há la dita: «Un y prou com lo cucut»; y encara 'l poble fa més bon plat d' axó que diu que l' ou que pon no 'l cova pas, sinó que, després de menjarse 'ls d' un altre niu, li posa ell, cosa que ja conta Plinius (*Hist. nat.*, X, 9) ab detalls curiosos y referencies més antigues, y toca de passada 'l Magnífich Mestre Jaume Roig en son *Llibre de Conçells:*

«com la cuquella
sos ous pon ella
en nius estranys...»

Ja en les antiquíssimes tradicions indianes, consignades en lo *Ramayana*, 'l cucut hi representa gran paper, servint de disfressa á Indra, 'l Deu-Sol, com á Grecia 'n serveix á Zeu per' enganyar á Hera, á qui després, per bona memoria, 's consagrá. Perxó s' ha dit que «'l cucut es lo sol ó 'l ratx solar dintre les tenebres ó més sovint encara 'l llampech amagat dintre 'l núvol. *Datyuha,* un dels noms sanscrits del cucut, es també 'l del núvol, al qual diuen que 'l cucut va á beure. Com imatge del sol post, lo cucut es ara un marit lluny, un marit que viatja, un marit fora al camp; ara un adúlter... (A. de Gubernatis: *Mythologie zoologique,* v. II, p. 244.—París, 1874).»

Fora d' aquest altíssim simbolisme, que ve á esser pa de sabis, ne té d' altres més vulgars, ja entre 'ls grechs y 'ls romans, que á crits de *cu-cu* esvolotavan als pagesos tardaners en les feynes de la vinya y 'ls motejavan á tots de cucuts per poch cuydadosos de ses mullers (V. A. Alciatus: *Emblemata*, LX, *Cuculi)*, lo meteix que als xarrayres amohinosos; ja en la major part dels pobles moderns, que veuen encara en aquest aucell un sér misteriós y fins profétich, que arriba á senyalar, á cant per any, als uns lo temps que han de viure y l' época de ses bodes á les altres (V. Xavier Marmier: *Légendes des plantes et des oiseaux*, p. 136.—París, 1882).

En un manuscrit que tinch, copia pacienta (consta de 955 fol.) feta á mitjans del sitgle passat de molts *papeles varios en prosa y verso*, hi há una *Historia del Buho Gallego con las demás Aves de España, cuya composición se le atribuye al Conde de Lemus*, en la quàl, al mitx d' un' assentada de renyines que tenen los aucells, cada un portant la veu d' un' antiga nacionalitat espanyola, s' encara 'l *Buho Gallego* al *Cuco Aragonés* (representant d' Aragó) y li diu:

«Y pues el Cuco Aragonés es el que más próximo á mi persona de hito en hito me está mirando digo, que Cuco es lo mismo que Coco, y callo lo demás. Las costumbres mexor conforman con los nombres, y como para acobardar un niño solemos decir guarda el Coco, así las humildes y chicas aves huyen de esta maldita que de ordinario se sustenta de sangre y sudor de las demás, y con engaños despues de comerles sus hijos les hace le críen los suyos...»

Y si, com canta 'l poble, hi fa lliga la xibeca (¡quín' altra!), ella ho paga pu:

El cucut y la xibeca
tots dos covan en un niu,
la xibeca se n' es morta
y 'l cucut encara es viu.

(Collbató)

Dexant de banda les coses admirables que se n' han escrit, com-ara qu' escup certa saliva qu' engendra les cigales (G. de Huerta, en ses anotacions á *Plinius*.— Madrid, 1624), les llegendes de la vellura que 'l retreuen (V. la nota de la foll. 56) y les tradicions forasteres cucutesques que darian materia per' tot un llibre (á hores d' ara, tal volta, la *Folk-Lore Society*, de Londres, ja deu haver publicat l' anunciada *Popular history of the cuckoo*, de James Hardy); moltes vegades fa surtir lo nostre poble aquest aucell: « Pel temps de la puput (primavera) tan aviat moll com axut», «La cansó de la puput, qui gemega ja ha rebut», «—Puput. —¿Qué mana?... (joch infantil)», etc., y encara hi há rellotges de cases de pagés que son de cucut y, quan tocan hores, escarnexen sa monótona cantarella.

12. La terra de Pierola es tota argilosa y rogenca: 'l terme del Bruch era abans ple de boscos que s' han tornat carbó pera fer pas á les vinyes: Sant Corneli es lo patró de Collbató.

(Comensantse ab aquesta follía les locals, cal fer present aquí que, á falta de millor representació, dintre 'l género, del element patriótich é histórich, elles ocupan son lloch, per més que moltes sian veritables bescantaments populars y mostres massa vives y tot devegades del esperit picant del poble).

13. A Collbató poca llenya 's gastava abans que no fos treta de la montanya de Montserrat *á capserró*, feyna generalment de dones que la feyan diariament y á colles, consuetut que no s' ha perdut encara del tot. A més de la destral ó altra eyna pera tallar la llenya, fan servir les llenyateres dues cordes pera lligar lo feix, y pera durlo 'l *capserró* (á Segarra 'n diuen *tussera*), que 's compon d' una corretja ample ab una corda ficsa á l' un cap y una anella de boix á l' altre, corda y anella que servexen per'

agafar lo feix pel mitx, mentre la corretja, estrevant al front, lo sosté á la esquena.

Parlant de Collbató, ve á tom de recordar la historia popular que se 'n conta. Diu que sos fundadors foren pelegrins que de retorn de Montserrat se quedaren á viure al peu de la montanya, á fi de fer més penitencia portant *á coll-bité* (á coll-y-bé, ó cama assí y cama allá) á tots los que acudian á veure la Verge, per lo qual s' anomená primerament *Collbité* 'l Collbató d' ara.

Més popular y estesa es la dita de que allá ahont son ara Collbató y la montanya de Montserrat hi havia abans la gran ciutat de *Trencanous*, qu' en cástich de sa dolentería Nostre Senyor la va fer girar tota plegada, quedant enlayre les arrels, que son los turons de la montanya. Diu que les encantades, *filles de rey y princeses*, qu' encara rentan (lo Mansueto les havia sentides prou) á la Cova de Sammitre (salitre) en son d' aquella ciutat pecadora.

16. L' antiga costum de demanar gracia tocant la barba, ara perduda d' obra, peró conservada en expressió figurativa com en la follía, ja 's retreu en la *Iliada* (X, 454, 455) quan lo troyá Donon demana la vida al grech Diomedes *amoxantli la barba*, y 's representa en monuments de la vellura clássica.

17. Se refereix á quatre capelles que abans hi havia á Monistrol de Montserrat.

20. Lo motetx de butiflers (catalans partidaris de Felip V), que porta á la memoria tot un mar de llágrimes de la patria catalana, indica l' época (de plena guerra de successió ó poch més ensá) en que 's degué treure la follía, ja que la contemporaneytat de la poesía popular respecte á sos retrets com á carácter general sembla cosa indubtable.

21. Aquest convent de Sant Ramon es vora Manresana

de Segarra y havia sigut de frares blanchs: encara al dia de Sant Ramon Nonat (31 d' agost), que s' hi venera en cos, los segarretes d' hores lluny y tot hi solen menar sos parells de bous y mules á donarhi tres toms, que diu que guardan al bestiar de mals encontres, y al darrer diumenge d' agost y primer de setembre s' hi fa aplech y grossa festa.

23. Tant lo darrer vers de la follía com la dita: «D' Esparguera Judes n' era» prou tenen un meteix orígen en la professó de setmana santa que antigament se feya á Esparraguera ab *Misteris* d' apóstols y jueus: diu que 'l Judes que cad' any hi surtia era tan bo «que ni 'l de la Passió d' Olesa».

25. Als de Moyá també 'ls toca:

> «A Moyá — c... hi há,
> á Sant Fructuós — de 'n dos en dos,
> á Caldés (Calders) — ja n' hi há més,
> y á Manresa — tot á tesa».

Dels de Castelltersol, que la follía moteja de mussols, se 'n bromeja contant que una vegada, tots cofoys perque 's pensavan que l' Esperit Sant se 'ls havia posat á sobre la Creu del terme, se n' hi van anar en professó á buscarlo ¡y diu qu' era un mussol que, ab la celistia de les atxes, va fugir com un dimoni!

Lo sach (pera posar les pinyes) y ganxo (pera pujar als pins á haverles) dels de Sant Feliu, fora de tot sentit maliciós, s' adiu prou ab l' abundó de pins d' aquella afrau, que ha dat sobrenom al meteix poble de Sant Feliu del Pinyó.

56. Lo rossinyol entrevé molt sovint en la poesía popular (V. *L' amor dels homes*, y la foll. 62): sobre son cant, que sembla que s' hi lluexi més com més l' escoltan, Lluís Vives, lo sabi valenciá del sitgle setze, ja 'n retreu una bo-

nica llegenda en sos Diálechs (*Garrientes*, pág. 74 de la 8.ª edició. — Barcelona, 1817):

« *Nugo.* — Plinius escriu que ('l rossinyol) canta més y millor davant de gent.

Turdus. — Y axó, ¿perqué?

Nugo. — Jo 't diré. Lo Cucut y 'l Rossinyol cantan á la metexa temporada, axó es, á la primavera, desde mitx abril á fi de matx ó perllá. Aquests dos aucells vàn tenir rahons sobre la boniquesa del seu cant y buscaren jutge, y com que la competencia era del só, 'ls va semblar que seria 'l millor pera enténdrehi l' ase, que tenia les orelles més grosses que les demés besties. L' ase, rebutjant l' armoniosa veu del Rossinyol, que digué que no entenia, va adjudicar la victoria al Cucut: lo Rossinyol recorregué al home y axís que 'l veu clama ferm per sa causa, refila afanyós per' agradarli y revenjarse de l' afronta que rebé del asé... »

Lo cant del rossinyol, segons l' alemany J. M. Bechstein, autor d' una *Historia natural dels aucells de gabia*, es axó:

« *Tso tso tso tso tso tso tso tso tso tso tso tso tsirrading*
Hetse tse tse tse tse tse tse tse tse tse tse tse tse couar ho dse hoi
Hi gai gai gai gai gai gai gai gai gai gai ginagai coricor dsio dsio pi »

60. Fora notable, si no fos casual tal volta, la personificació de la hermosura en una Elena, causa ja de la guerra de Troya, tradició que no es pas estranya á la poesía popular (ó semi-popular):

« Por unos ojos negros
Se perdió Troya... »

(R. Marín: *Cantos pop. esp.*, 1141)

« Siete più bella che non fosse Eléna... »

(Tigri: *Canti pop. tosc.*, p. 52)

« Angielica sii tu... la Greca Elena
Pe' cui si strusse la citá trojana. »

(Casetti e Imbriani: *Canti pop. d. prov. merid.*, I, 236)

85. De la idea fonamental d'aquesta follía, que s'axampla sovint en forma de cansó, n' ha fet lo poble font abundosa de poesía, no estroncada encara. De tirat més nou 's canta:

Si fos aucellet
que pogués volar,
á ca' la Marieta
aniria á parar;
diria á sa mare:
—Qué feu? qué dieu?
vinch per la Marieta,
si me la dareu.
—Veniu cap al vespre,
son pare hi será,
si us-a la promesa
bé us-a la dará.
(Collbató)

Altrament, lo desitx metemsícossich per causa d' amor se troba á totes les literatures populars. Entre les mostres que se 'n podrian copiar de terra no llatina (les llatines més consemblantes á la catalana ja van indicades en son lloch) es bonica (y curta, ademés) una *pjesme* (cansó popular slava-serba) de la colecció de *Cants del poble slau,* de Vuk Stefanovic:

«Si 'm tornés una font fresca,
¿hónt iria á fer ramor?
ran finestra hont se despulla
y 's vesteix la meva amor,
perqué 'm begués, tota dolsa,
y 'm fiqués dintre son cor.»

També han cantat arreu la metexa idea 'ls poetes erudits, entre 'ls quals cal citar á Heine, qui, sense pensarsho, va traduir talment al alemany la follía catalana:

« Si jo fos un' auraneta,
vola á tu que volarás,
el meu niu ¿hónt el faria?
frech á frech ton finestral.»

Fora d' axó, es agradós de reparar que l' auraneta dels llabis del poble sol anar sempre ab l' amor per companyía: ja hi há la dita, que ademés es creencia ben estesa: «Casa d' auranetes, casa d' amoretes.»

86. Fa recordar la xamosa poesía de D. Víctor Balaguer (*Poesías completas*, LXXI):

« Tot á través de la reixada glassa...»

107. D aquesta follía, axó de beure per amor ayga del mar, si bé 's pot entendre d' altra manera, també podria ser que tingués fonament en alguna creencia supersticiosa semblanta á la del antich salt de Leucades al mar, que diu que curava d' amor als que s' hi arriscavan y 'n sortian vius, y de tanta fama encara, sobretot per havershi fet morir durant anys y panys, peró sense prova de cap mena, á Sapho, la divina bescantada.

115. Follíes hi há que 's cantan també lligades á cansons per responement, y aquesta n' es una.

119-120. Arrel vella y parentela llarga tenen aquestes dues follíes. Va la prova, qu' encara 's podria axamplar, si convenia:

«... Mes, per darvos sols una idea del camí que pot fer una sola imatge, secundaria y tot, no més us faré avinent qu' entre les tantes fantasíes populars, quan l' home comensá á llegir y á escriure, no solament concebí la idea de convertir en fulla la fulla, qu' es una realitat y no una ficció, y d' escríurehi sobre; no solament suposá qu' en certes fulles de certs arbres mítichs hi havia escrits misteris divins, sinó que 's figurá també tot lo cel com un inmens, únich full de paper sobre 'l qual s' hi podia escriure. Me sembla, donchs, cosa bon xich curiosa 'l seguir, ab la guia erudita de Reinhold Köhler, gayrebé totes les formes qu' en literatura ha pres aquesta sola imatge, d' orígen probablement semítich, á la qual ajuntaré ara una expressió molt comuna del nostre llenguatje. Quan nosaltres volem indicar una cosa que forsosament ha d' esser, diem també: está escrit al cel que 's fará *(sta scritto in cielo che si farà)*.

Lo cel, donchs, apareix en tal espressió com un gran llibre al qual hi há fatalment senyalada la sort dels homes.

A un docte rabí, Jochanan ben Zachai, contemporani de Vespasiá, s' atribuia, á la edat mitja, aquest mot ambiciós: «si tot lo cel fos pergamí y tots los fills dels homes escribents y tots los arbres del camp plomes, no 's podria abastar á transcriure tot alló que hi aprés.» La imatge és segurament d' orígen bíblich. Lo mot: *Cæli enarrant gloriam Dei* 'm sembla també suposar que 'l cel s' imagina com un llibre ó un full al qual la gloria de Deu s' hi trova naturalment descrita. Perxó un rabí del sitgle undécim, Mir ben Isaak, en un seu cant hebráych-aramáych, dexá també escrit: «Si 'l firmament fos pergamí y tots los jonchs plomes, y tots los mars y tots los llachs tinta, y tots los habitants de la terra escribents llestos, no s' abastaria á descriure la majestat del senyor del cel y del príncep de la terra.» Al Talmud s' hi llegeix: «Si tots los mars fossin tinta, tots los jonchs plomes, tot lo cel un pergamí, y tots los fills dels homes escribents, no s' arribarian á assentar los sentiments secrets del cor d' un rey.» Al Coran la dita hi sembla manca, perque no 's retreu en les dues voltes que hi ve citada lo cel de paper, sinó tan sols lo mar de tinta. Un cant popular neo-grech, ab lo qual s' adiu enterament un cant serbo, fa axís: «Jo prench lo cel com paper, y 'l mar com tinta, y no arribo á descriure la meva pena.» En un altre cant grech, l' amant, pera escriure sense fi á la seva bella, pren lo cel com paper, y 'l mar com tinta. Lo nostre Arrigo de Settimello 's dol també, á la fi del sitgle XII, de que si 'l cel fos la página, y si les fulles escriguessin y si l' ayga 's tornés tinta, ell no podria contar totes les seves penes. Als cants populars italians, en axó del cel paper, l' imatge 's pert, y 's diu, en son lloch, del amant que té d' escriure, ja l' amor, ja 'ls seus dolors, que ni hi arribaria:

Se gli alberi potessan favellare,
Le fronde che son su fossano lingue,
L'inchiostro fosse l'acqua de lo mare,
La terra fosse carta é l'erba penne.

Mes, perxó, un' altra variant toscana, publicada del Tigri, diu axís:

Se l'acqua dello mare fosse inchiostro
D'ogni stella ci fosse uno scrivano,
Non scriverassi il bene ch'io vi voglio,

entenentshi bé que les estrelles deurian solament escriure sobre 'l cel de paper y no sobre la terra; lo que també ve confirmat d' una variant popular umbra. Un poeta alemany de la edat mitja, de nom Adolf, ben

poch galant ab les dones, se valia de la usada imatge per' revenjarsen, mostrant la infinitat de llurs enganys, fent servir també á la seva venjansa les estrelles com escribents:

Si stellæ scribæ, pelles cælum, maris unda
Esset incaustum, nec cifra cum sociis,
Sufficerent plene mulierum scribere fraudes,
Cum quibus illaqueant corda modo juvenum.

Los cants populars alemanys repetexen generalment la metexa imatge de la estrella qu' escriu sobre 'l paper de cel, pera mostrar que no s' abasta á espressar l' amor ó la pena d' amor. Los cants inglesos transportan també la imatge del cel á la terra, com los cants italians, y un d' ells se les heu també, com lo poeta Adolf, contra 'ls fraus de les dones. Veus' aquí, donchs, de quína manera una senzilla imatge, inspirada potser á algun poeta judáych per un sol mot bíblich, pogué transformarse en espressió mítica y, viatjant al Occident, esdevenir popular, fins entre 'ls pobles de llinatje indo-europeu. Empossessionat, donchs, lo poble d' aquella imatge, la pogué multiplicar sense fi, y alterarla y tot, barrejantla ab altres imatges de font ariana. Ja veyeu, per lo tant, no més per aquest ténue, mínim indici, quánt vari y complicat es lo món mitológich, y com, pera representáusel dignament y enter, hauria de menester jo també un full gran com lo cel y no posar, com fatx aquí en va, un xich de negre sobre blanch, sinó pendre primerament la ploma d' or á les estrelles, sucarla desseguida á l' ona rosada de l' aurora, y sobre 'l full blau del cel contar després una á una les admirables é infinites glories de Deu.» (A. de Gubernatis: *Mitologia comparata*, págines 18-21. — Milano, 1880.)

Un *lieder* popular alemany (al que tal volta 's refereix l' ilustre professor de Florencia) diu axís:

« A les montanyes més altes
hi fa 'l vent més aprimat,
á les noyes més boniques
la culpa 's fa més suau.
Si 'l cel fos paper d' escriure,
cada estrella un escribant,
l' amor ver que crema á l' ánima
no 's podria pas dictar. »

125. Aquí se 'n ve als llabis la bella poesía *¡Axó ray!* (Jochs Florals de 1866) de D. Marian Aguiló.

129. Si devegades en poesíes populars, com-ara aquesta, ja sia per sa natural concisió, ja per corrupció (qu' es més sovint), no hi ressurt prou lo sentit á primer entuvi, maravella talment la claretat y vivor que prenen confrontades ab ses semblantes d' altres terres, que sembla que mutuament s' ajudin y 's completin. Ja que 's presenta 'l cas aquí, se 'n pot fer la provatura :

« Chamaste-me trigueirinha,
Eu nao me escandalisei ;
Trigueirinha é a pimenta
E vae á mesa do rei. »

(Braga : *Canc. pop.*, p. 62)

« Non ha' a badar che sia cosi brunetta,
Chè tutte le brunette son reali.
La neve è bianca, e però si calpesta:
Il pepe è nero, e sta in man de' speziali.
La neve è bianca, e sta su pei valloni :
Il pepe è nero, e sta in man de' signori. »

(Tigri : *Canti pop. toscani*, p. 32)

« La ulivedda niura è sapurita,
Massimamenti quannu è primu sali ;
Del'uomminu miatiddu ca la nzita,
E binirittu cu' la fa nzitari !
Lu spezi niuru vali quantu pisa,
La jauca nivi va un pezzu sanari.
Quantu vali na scava sapurita !
Cù li stissi so' mora si fa amari. »

(Avolio : *Canti pop. di Noto*, n.º 328)

« É ditto che so bruna e nun me vole,
L'eggio mannato a dice ca m'amasse,
La terra nera meua buono 'rano,
La terra jauca va ppe li valluni.
Lu ppe bruno se compra a danari. »

(Corazzini : *I comp. min. d. Let. pop. ital.*, p.205)

« Μαυριδερὴ μου σ' εἴπανε, νὰ μὴ σοῦ κακοφάνη,
Μαῦρο εἶν' καὶ τὸ γαρύφαλο, πουλιέται μὲ τὸ δράμι. »

(Marcellus: *Çhants du peuple en Grèce*, v. II, p. 450)

131. La cintura prima, una de les set belleses de la dona, segons lo poble italiá (V. *La poesia popolare italiana, studj. di Alessandro d'Ancona*, pág. 248, 249.—Livorno, 1870), que de totes passades vol

« Che sia strettolella de centura. »

(Casetti e Imbriani: *Çanti pop. d. prov. merid.*, v. I, p. 268)

també té estima á Catalunya, com ho demostra la follía, y lo meteix á Castella:

« Tienes una cinturita
tan delgada que pareces
el clavel en la maceta
que con el aire se mece. »

(Fernán Caballero: *Cuentos y poesías pop. and.*, pág. 273)

140. A la *Cansó de 'n Garrinyau*, que comensa:

La vida de 'n Garrinyau
es una vida molt bona,
l' han ficat á la presó
perque no estava ab la dona.
—De la garrinya, rinya, camau,
de la garrinya, rinya,
camau,
garrinyau.—

canso vulgarota, peró típica, que perllá á l' any trenta diu que 's cantava tant á Barcelona, hi há una posada que diu, á semblansa de la follía:

Calla, bruta, calla, porca,
calla, morros de lluerna,
que la roba que tu portas
ja la deus á la taberna.
—De la garrinya, etc.

160. ¿N' exiré critiquejat de copiar aquí una poesieta meva que acaba retreyent la follía?

PAUS

Tanmeteix va vení' 'l dia
qu' ella 'm va escometre y tot,
l' enutx brollant en los llabis
y en los ulls gayrebé 'l plor.
—Donchs ¿nó esteu content encara
d' haver trahit mon amor,
que de falsa y de perjura
m' heu de bescantar per tot?
—¿Cóm voleu que no us bescante
si 'm cuydeu á tornar botx
ab rahons totes dolcesa
y ab obres totes agror?
Jo bé fatx un' hora llarga
cada festa qu' ix lo sol,
més que pel mercat de vila,
per vos, ramellet de flors.
Jo bé, sent fadrí del dia,
com un vell xaruch, molts cops,
oyesch á parells les misses,
lluny del cel, mes prop de vos;
Mirantvos á rehullades,
com antany, qu' era un xicot,
dalt del sostre de la cambra
un penjoll de picapolls;
Y esperat que 'l punt arribe
que, vinclosa com un jonch,
ara á dreta y ara á esquerra,
deu lo bon-dia á tothom.
Mot dolcíssim que jo rebo
com l' esplet d' un ratx de sol,
com á tast de nova ditxa,

com á esclat de vostre cor.
Mes, axó pla! desde 'l dia
del ball de plassa ditxós,
no m' heu dat ni 'l qu' es un' hora
de sossech, com més de gotx.
¿Cóm voleu, donchs, amoreta,
que no us bescante per tot,
si en lo temple, al meteix temple
me feriu de trayció?...—
¡Ay! y arribant aquí, encara
me sembla sentí' 'l seu plor,
lo seu plor que 's fongué prompte
entre 'ls llabis de tots dos.
Mentre 'ls aucells badocayres
semblava que hi deyan prou
« que renyines amoroses
son fineses del amor. »

(*Un pom de flors*.—Barcelona, 1878)

180. Camillayres y pobres s' hi revenjan devegades de les cases que no 'ls donan res.

183. La fulla del pi cau un xich y 's renova á la primavera, justament quan los traballs de la terra y 'l meteix temps, calurós y de dies llarchs, comensan á demanar l' ajuda del *xarop de pámpol;* la de l' alba cau á entrada de hivern, axís que, ab l' arribada dels dies frets y curts, comensan á minvar les feynes.

186. Degué ser treta en ple temps dels cuots, de darreríes tan poch llunyanes per aquesta terra que 'ls fadrins de vint anys encara n' hi han pogut veure.

193. Perteneix á una tanda de follíes, toxes y mal girbades, que no fa encara una dotzena d' anys van surtir al peu de la montanya, escampantse desseguida.

195. Fa referencia, ben segur, á la feyna de les cordes y capserró, ja esmentada.

Tonades. Cal fer avinent sobre les tonades que una metexa follía 's pot cantar, y 's canta realment, ab totes; com també que les tretze anotades son les que s' usan á n' aquesta terra.

LLISTA

ORTOGRÁFICA - FONÉTICA

LLISTA

ORTOGRÁFICA-FONÉTICA

(Paraules de les CANSONS Y FOLLÍES que no 's pronuncian com s' escriuen)

Forma ortográfica	*Forma fonética*
ab	amb (seguint vocal) y am (seguint consonant)
aborreix	aborrex
absolta	amsolta
absoltes	amsoltes
acabar	acabá
acomoda	acumoda
acompanyada	acumpanyada
acompanyar	acumpanyá
aconcellat	acuncellat
acostumada	acustumada
advocada	adbucada
afanyava	afanyaba
afligiment	afligimén
Agnés	Acnés
agonía	agunía
agraviat	agrabiat
agravis	agrabis
agulles	aguyes
ahont	agón
ajonollo	ajunoyu
alcansarla	alcansala
alegrement	alegremén
alegrar	alegrá
alegremnos	alegremnus
alegro	alegru
alt	al
altar	altá
alto	altu
allotjavan	allutjaban
amo	amu
amoreta	amureta
amoretes	amuretes
amorosa	amurosa
anant	anán
anar	aná
anava	anaba
anavan	anaban
anávau	anábau
anomenava	anumenaba
anomeno	anumenu
apagar	apagá
aplegar	aplegá
aplegavan	aplegaban
aplego	aplegu
aprofitar	aprufitá
aqueix	aquex
aquest (seguint consonant)	aquet
aquestos	aquestus
arbolat	arbulat
arboleda	arbuleda
argenter	argenté
arreplegant	arreplegán
arribant	arribán
arribar	arribá
arribava	arribaba
arrisco	arriscu
atent	atén
atmetller	atmetllé
atormentava	aturmentaba
atrevides	atrebides
aument	aumén
avall	aball
avansada	abansada
avant	abán
avellanar	abellaná
Ave	Abe
avenir	abení
aviat	abiat
avindrán	abindrán
avís	abís
avisar	abisá
avisava	abisaba
avuy	abuy
aydaunos	aydaunus
aymadors	aymadós
bacos	bacus
baix	bax
ballant	ballán
ballar	ballá

Forma ortográfica	*Forma fonética*	*Forma ortográfica*	*Forma fonética*
ballavan	ballaban	capgrossos	capgrossus
ballo	ballu	capvuytada	capbuytada
barber	barbé	carboners	carbunés
barcelonina	barcelunina	cardar	cardá
barco	barcu	cargolades	cargulades
bastonada	bastunada	carnsalada	cansalada
baxant	baxán	carrer	carré
baxava	baxaba	carreter	carreté
baxo	baxu	carreters	carretés
baxos	baxus	casar	casá
beco	becu	casarla	casala
bermella	bermeya	casarshi	casashi
bermelles	bermeyes	caso	casu
bevia	bebia	cassadors	cassadós
bojería	bujería	cassar	cassá
bondat	bundat	causar	causá
bonica	bunica	cego	cegu
boniques	buniques	cent	cen
boniquetes	buniquetes	cercolet	cerculet
Borbon	Burbon	Cervera	Cerbera
Borrás	Burrás	cinquanta	cinconta
botiga	butiga	cisteller	cistellé
boxos	boxus	claror	claró
brassos	brassus	clavat	clabat
brillants	brillans	clavades	clabades
brillo	brillu	clavell	clabell
brodat	brudat	clavellet	clabellet
brollant	brullán	clavellina	clabellina
brotar	brutá	cobles	cobbles
bugadejar	bugadejá	cobrar	cubrá
burlantme	burlanme	cobrat	cubrat
burlar	burlá	Codines	Cudines
burro	burru	colom	culom
buscar	buscá	coloma	culoma
butiflers	butiflés	color	culó
		coltell	cultell
caballers	caballés	comare	cumare
cabell	cabey	combregada	cumbregada
cabellera	cabeyera	combregar	cumbregá
cabo	cabu	comensan	cumensan
caldo	caldu	comensat	cumensat
calor	caló	comensavan	cumensaban
Calvari	Calbari	comenso	cumensu
caminar	caminá	companyía	cumpanyía
camp	cam	compendre	cumpendre
canalla	canaya	comprá'	cumprá
cánem	canu	comprarem	cumprarem
cansarvos	cansarbus	compraria	cumpraria
cansoneta	cansuneta	comprat	cumprat
cantant	cantán	comprava	cumpraba
cantar	cantá	compte	comte
cantava	cantaba	comptes	comtes
canto	cantu	conciencia	cunciencia

Forma ortográfica	*Forma fonética*
conech	cunech
conegut	cunegut
conexerá	cunexerá
conexeria	cunexeria
conexia	cunexia
conexíau	cunexíau
confessa	cunfessa
confessar	cunfessá
confessor	cunfessó
confianses	cunfianses
conhort	cunhort
considera	cunsidera
consideras	cunsideras
consol	cunsol
consolaria	cunsularia
contemplem	cuntemplem
contemplemlos	cuntemplemlus
content	cuntén
contenta	cuntenta
contento	cuntentu
contents	cuntens
contraris	cuntraris
convé	cunbé
convent	cunbén
conversant	cunbersán
conversés	cunbersés
convertigam	cunbertigam
convertir	cunbertí
corbata	curbata
cordons	curdons
Corneli	Curneli
Cornellá	Curnellá
corona	curona
coronada	curunada
coronells	curunells
corrandes	currandes
corria	curria
cortesa	curtesa
cortesía	curtesía
cortina	curtina
costar	custá
costat	custat
costats	custats
costelles	custelles
costum	custum
cotó	cutó
cotxada	cutxada
cotxes	cotxus
couent	cuén
covan	coban
coves	cobes
credo	credu
criant	crián
cridant	cridán
cridava	cridaba
cristall	cristay
Cristo	Cristu
Cristófol	Cristóful
crostons	crustons
Cugat	Culgat
cullir	cullí
curadors	curadós
cusir	cusí
cuydar	cuydá
cuydo	cuydu
cuyro	cuyru
dalt	dal
daltabaix	daltabax
dansava	dansaba
dar	dá
darla	dala
darrer	darré
darvos	darbus
dava	daba
davan	daban
davant	dabán
davantal	dabantal
degollada	degullada
degollarvos	degullarbus
demanarla	demanala
demanarm'	demanam
demanava	demanaba
demano	demanu
dent	den
dents	dens
descansar	descansá
desfer	desfé
deshonrades	deshundrades
deshonrarles	deshundrales
desimvoltura	desimbultura
desmayava	desmayaba
despedir	despedí
desperteuvos	desperteubus
desposada	despusada
despullada	despuyada
despullar	despuyá
despullat	despuyat
destrossada	destrussada
determino	determinu
devallau	deballau
deveses	debeses
devoció	debució
devots	debots
dexantlo	dexanlu
dexar	dexá

Forma ortográfica	*Forma fonética*
dexo	dexu
diables	diabbles
dictarla	dictala
dictarles	dictales
dient	dién
dientli	dienli
dinant	dinán
dinavan	dinaban
diners	dinés
dir	di
dirli	dili
disposat	dispusat
disputant	dispután
divendres	dibendres
divertir	divertí
divertimnos	dibertimnus
divuyt	dibuyt
doctrina	ductrina
dobla	dobbla
dobles	dobbles
dolcíssim	dulcíssim
dolent	dulén
dolenta	dulenta
dolor	duló
dolors	dulós
donada	dunada
donadeta	dunadeta
donar	duná
donará	dunará
donarán	dunarán
donarás	dunarás
donaré	dunaré
donavan	dunaban
doneu	duneu
doneuli	duneuli
doneume	duneume
dono	donu
donzella	dunzella
donzelles	dunzelles
donzelletes	dunzelletes
dormia	durmia
dormir	durmí
dormiria	durmiria
dormit	durmit
dormiu	durmiu
dotzena	dutzena
dret (preposició)	det
durar	durá
duro	duru
embusteros	embusterus
emportat	empurtat
enamorada	enamurada
enamoradeta	enamuradeta
enamorar	enamurá
enamorat	enamurat
enamorats	enamurats
encarregar	encarregá
encomanat	encumanat
encomanava	encumanaba
encomaneunos	encumaneunus
encomano	encumanu
encontornades	encunturnades
encontrada	encuntrada
encontrar	encuntrá
encontrareu	encuntrareu
encontrat	encuntrat
encontrava	encuntraba
encontravan	encuntraban
encontreu	encuntreu
encortinat	encurtinat
enganyar	enganyá
enganyarm'	enganyam
enguany	engony
enmanllevada	enmanllebada
enrahonar	enraguná
enrajolat	enrajulat
enramar	enramá
enteniment	entenimén
enterrar	enterrá
enterravan	enterraban
entornáreu	enturnáreu
entrant	entrán
entrantne	entranne
entrar	entrá
entrava	entraba
enviá'	enbiá
envia	enbia
envian	enbian
enviaria	enbiaria
enviat	enbiat
enviava	enbiaba
escándol	escándul
escanyar	escanyá
esclafeix	esclafex
esclava	esclaba
escoltant	escultán
escoltar	escultá
escoltava	escultaba
escopeta	escupeta
escopetades	escupetades
escorxareu	escurxareu
escutxegar	escutxegá
esmorzada	esmurzada
esmortuit	esmurtuit
esperant	esperán

Forma ortográfica	*Forma fonética*
esperantne	esperanne
esperava	esperaba
espero	esperu
esplicant	esplicán
esplicar	esplicá
esposat	espusat
estant	están
estar	está
estava	estaba
estavan	estaban
estimo	estimu
estremunciar	estremunciá
esvalotada	esbalutada
excelent	excelén
exir	exí
faltava	faltaba
fent	fen
fentme	fenme
fer	fe
ferles	feles
ferlo	ferlu
ferm'	fem
festejador	festejadó
festejant	festeján
festejar	festejá
festejarla	festejala
festejavan	festejaban
filant	filán
filo	filu
flor	flo
florit	flurit
follíes	fullíes
font	fon
foradada	furadada
forasters	furastés
forat	furat
formá'	furmá
formarem	furmarem
forrellat	furreyat
forrellats	furreyats
fortaleses	furtaleses
fortuna	furtuna
fossar	fussá
francesos	francesus
franciscano	franciscanu
Francisco	Franciscu
fregeix	fregex
front	fron
fugir	fugí
fulla	fuya
fulles	fuyes
fusters	fustés

Forma ortográfica	*Forma fonética*
galant	galán
galants	galans
galliner	galliné
ganivet	ganibet
ganivets	ganibets
ganxo	ganxu
garbo	garbu
garronades	garrunades
garrotat	garrutat
gelosía	gelusía
gent	gen
giponet	gipunet
gitano	gitanu
gobern	gubern
goberneula	guberneula
gotetes	gutetes
gotlleta	gutlleta
gratar	gratá
griva	griba
guanyat	gunyat
guapos	guapus
guarda	gorda
guardar	gurdá
guardarán	gurdarán
guardia	gordia
guart	gort
guillotina	guillutina
guillotinarlo	guillutinarlu
havem	habem
haver	habé
havermen	habemen
havia	habia
havíam	habíam
havian	habian
hermosura	hermusura
ho	hu
honra	hondra
honrada	hundrada
hont	hon
hortelá	hurtelá
hortelana	hurtelana
hospital	huspital
hostal	hustal
hostalers	hustalés
Hostalets	Hustalets
iglesia	icglesia
instant	instán
intent	intén
intentar	intentá
Igualada	Aygulada

Forma ortográfica	*Forma fonética*
ja	ya
jo	yo
Joan	Juan
Joanet	Juanet
jonolls	junoys
Josepet	Jusepet
Joseph	Jusep
jove	jobe
jovenet	jubenet
jovent	jubén
joventut	jubentut
joves	jobes
jugavan	jugaban
juliol	juriol
lo	lu
los	lus
luego	luegu
llantos	llantus
llebrer	llebré
llevant	llebán
llevar	llebá
llevaré	llebaré
llevo	llebu
llogaria	llugaria
llogat	llugat
lluir	lluí
maco	macu
major	majó
malalts	malals
malobrat	malubrat
malvada	malbada
malvat	malbat
manaments	manamens
Manresa	Mandresa
manresana	mandresana
manresanes	mandresanes
Manso	Mansu
Mariagna	Mariacna
mariner	mariné
mariners	marinés
marxant	marxán
marxar	marxá
matar	matá
matava	mataba
matxos	matxus
menava	menaba
menester	menesté
menjar	menjá
menjava	menjaba
menos	menus

Forma ortográfica	*Forma fonética*
mentiders	mentidés
mesos	mesus
meteix	metex
meva	meba
millor	milló
minyoneta	minyuneta
minyonetes	minyunetes
mirant	mirán
mirar	mirá
mirava	miraba
miravan	miraban
mireulo	mireulu
miserable	miserabble
mocador	mucadó
mocadors	mucadós
modo	modu
mogut	mugut
moliner	muliné
molins	mulins
molt	mol
mon (pronom)	mun
Monistrol	Munistrol
monjeta	munjeta
Monjuich	Munjuich
Monmaneu	Munmaneu
montanya	muntanya
montanyes	muntanyes
Montserrat	Munserrat
morenetes	murenetes
morim	murim
morint	murín
morir	murí
moriria	muriria
morros	morrus
mortalla	murtaya
morter	murté
morts	mors
mosquits	musquits
Moyá	Muyá
muller	mullé
mullers	mullés
muralles	murayes
navajes	nabajes
nevava	nebaba
nexer	nexe
nos	nus
nosaltres	nusaltrus (masc.) y nusaltres (fem.)
nostre	nostru
nostres (masc.)	nostrus
nova	noba
novelleta	nubelleta

Forma ortográfica	*Forma fonética*	*Forma ortográfica*	*Forma fonética*
noves	nobes	pentinant	pentinán
nuvi	nubi	perdonarme	perdunarme
nuvia	nubia	perdoneume	perduneume
		perseguir	perseguí
ó	ú	perseguirla	perseguila
obediencia	aubediencia	petar	petá
obedienta	aubedienta	perval	perbal
oblidar	aublidá	pervenir	perbení
oblidaré	aublidaré	pescadors	pescadós
obria	aubria	pexos	pexus
obrir	aubrí	picador	picadó
obtenir	ubtení	picapedrer	picapedré
ocasió	aucasió	picar	picá
oirá	uirá	plomar	plumá
oireu	uireu	plorant	plurán
Olesa	Aulesa	plorar	plurá
oliva	auliba	plorarán	plurarán
olivar	aulibá	plorava	pluraba
olivera	aulibera	ploro	ploru
ombreta	umbreta	plors	plos
oncle	onclu	plovia	plubia
oració	auració	poble	pobble
ordenansa	urdenansa	podem	pudem
ordona	urdona	poderós	puderós
orelles	aureyes	podeu	pudeu
original	auriginal	podia	pudia
		podrá	pudrá
pandero	panderu	podrán	pudrán
paper	papé	podrás	pudrás
papers	papés	podré	pudré
parar	pará	podrem	pudrem
parent	parén	podria	pudria
parents	parens	podríau	pudríau
parlar	parlá	podrida	pudrida
passar	passá	poguem	puguem
passava	passaba	pogués	pugués
passejant	passeján	poguessin	puguessin
passejantse	passejanse	Polinyá	Pulinyá
passejar	passejá	pollastres	pullastres
passo	passu	polls	poys
passos	passus	pompesa	pumpesa
patir	patí	poncella	puncella
pegar	pegá	pont	pon
peix	pex	porrona	purrona
penant	penán	porrons	purrons
penar	pená	portada	purtada
penedir	penedí	portar	purtá
pensament	pensamén	portava	purtaba
pensant	pensán	portavan	purtaban
pensar	pensá	porteume	purteume
pensava	pensaba	porteunos	purteunus
pensavas	pensabas	porto	portu
penso	pensu	posada	pusada

Forma ortográfica	*Forma fonética*
posará	pusará
posaré	pusaré
posat	pusat
posava	pusaba
poseu	puseu
poseumhi	puseumhi
poseunhi	puseunhi
poso	posu
possehir	pussehí
possessió	pussessió
posts	pots
postures	pustures
potser	potsé
predicant	predicán
presos	presus
presseguers	pressegués
pretendent	pretendén
pretenir	pretení
prevenian	prebenian
primavera	primabera
primer	primé
procurem	prucurem
procureules	prucureules
proferir	pruferí
professó	prufessó
profetisat	prufetisat
promés	prumés
promesa	prumesa
promeses	prumeses
promptament	promtamén
prompte	promte
propvinent	propbinén
pujant	puján
pujava	pujaba
pujávau	pujábau
punt	pun
Quajesme	Qujesme
quan	con
quant	con
quants	cons
quart	cort
quartels	curtels
quarter	curté
quartera	curtera
quarto	cortu
quasi	casi
quatre	cotre
quedar	quedá
quint	quin
rahó	ragó
rahons	ragons
rajar	rajá
ranxo	ranxu
Rebato	Rebatu
rebentar	rebentá
recobré	recubré
reconegut	regunegut
reconeixte	regunexte
recordansa	recurdansa
recordar	recurdá
rector	rectó
redemptor	redemtó
refermar	refermá
reforsada	refursada
refrescar	refrescá
regalo	regalu
regiment	regimén
regnava	recnaba
rehull	regull
remor	remó
rentar	rentá
renunciar	renunciá
renyir	renyí
repenso	repensu
repeteix	repetex
replegant	replegán
replegava	replegaba
replicar	replicá
respongué	respungué
responia	respunia
restant	restán
rigurosos	rigurosus
robada	rubada
robadora	rubadora
rodament	rudamén
rodó	rudó
rodona	rudona
roldó	ruldó
romanins	rumanins
rondinar	rundiná
Ronsanes	Runsanes
rosar	rusá
rosé'	rusé
roseret	ruseret
rosers	rusés
roseta	ruseta
rosetes	rusetes
Rosselló	Russelló
rossinyol	russinyol
rossinyolet	russinyulet
rumiava	rumiaba
russos	russus
saber	sabé

Forma ortográfica	*Forma fonética*
sabern'	sabén
Sagrament	Sagramén
salt	sal
saltadors	saltadós
salvada	salbada
sanalla	sanaya
sant	san
sants	sans
sargento	sargentu
segar	segá
seguint	seguín
seller	sellé
semblant	semblán
semblava	semblaba
sent	sen
sento	sentu
senyor	senyó
senyors	senyós
ser	sé
serpent	serpén
serrarli	serrali
servia	serbia
servir	serbí
servirlos	serbirlus
servirvos	serbirbus
seva	seba
seves	sebes
Sevilla	Sebilla
socorro	sucorru
soldat	suldat
soldats	suldats
soleta	suleta
solponent	solpunén
somiat	sumiat
somiava	sumiaba
son (pronom)	sun
sonar	suná
sonarán	sunarán
sopar	supá
sopat	supat
soqueta	suqueta
sorollant	suruyán
sorollavan	suruyaban
sos	suns
sospita	suspita
sostenir	susteni
succehí	sucsuhí
succehida	sucsuhida
succehit	sucsuhit
suplicar	suplicá
supremo	supremu
surtir	surtí
suspirava	suspiraba

Forma ortográfica	*Forma fonética*
taberners	tabernés
tall	tay
tallant	tayán
tallar	tayá
talls	tays
tant	tan
Tecleta	Teccleta
temps	tems
tenint	tenín
tenir	tení
testament	testamén
teva	teba
texir	texí
tirant	tirán
tirar	tirá
tocada	tucada
tocar	tucá
tocarán	tucarán
tocat	tucat
ton	tun
Torelló	Turelló
tornada	turnada
tornant	turnán
tornar	turná
tornarán	turnarán
tornaré	turnaré
tornareu	turnareu
tornem	turnem
tornés	turnés
torneume	turneume
torneusen	turneusen
torno	tornu
torrat	turrat
tothom	tuthom
traballa	trabaya
traballar	trabayá
traballs	trabays
tractar	tractá
tractava	tractaba
tracto	tractu
traginer	traginé
traginers	traginés
tramontana	tramuntana
trastornada	trasturnada
través	trabés
travessavan	trabessaban
traydor	traydó
traydoría	traydurío
tremolant	tremulán
tremolar	tremulá
trencar	trencá
treyentse	treyense
triar	triá

Forma ortográfica	*Forma fonética*
trincant	trincán
tristos	tristus
trobant	trubán
trobar	trubá
trobarás	trubarás
trobarem	trubarem
trobareu	trubareu
trobavan	trubaban
trobo	trobu
trompet	trumpet
trompeta	trumpeta
tronxos	tronxus
trucant	trucán
trucar	trucá
trunfo	trunfu
ull	uy
ullet	uyet
ulls	uys
usar	usá
va	ba
vagi	bagi
vagin	bagin
vagis	bagis
vaja	baja
val	bal
valdria	baldria
valen	balen
Valencia	Balencia
valents	balens
válgam	bálgam
valia	balia
Vallés	Ballés
Vallfogona	Ballfugona
vamos	bamus
van	ban
várem	bárem
varen	baren
váreu	báreu
vas	bas
vassalls	bassalls
vatx	batx
ve	be
vegada	begada
vegades	begades
vegi	begi
vehinat	behinat
vejessis	beyessis
vell	bey
vella	beya
velles	beyes
vells	beys
vendre	bendre
véndrem	béndrem
venen	benen
venia	benia
venim	benim
venint	benín
venir	bení
veniu	beniu
vens	bens
vent	ben
ventada	bentada
ventre	bentre
ventura	bentura
venut	benut
verament	beramén
verge	berge
vergonya	bergonya
veritat	beritat
ves	bes
veshi	beshi
vespre	bespre
vesten	besten
vestia	bestía
vestit	bestit
vestits	bestits
vet'	bet
veten	beten
vetx	betx
veu	beu
veuen	beuen
veurá	beurá
veurás	beurás
veure	beure
veuré	beuré
veurem	beurem
veuria	beuria
veus	beus
veusen	beusen
veyem	beyem
veyent	beyén
veyeu	beyeu
vi	bi
via	bia
vianda	bianda
vicari	bicari
Vich	Bich
vida	bida
vil	bil
vila	bila
Vilafranca	Bilafranca
vímechs	bímechs
vinagre	binagre
vínaten	bínaten

Forma ortográfica	*Forma fonética*	*Forma ortográfica*	*Forma fonética*
vinch	binch	voladera	buladera
vindrá	bindrá	voldrá	buldrá
vindré	bindré	voldria	buldria
vindria	bindria	voldrian	buldrian
vindrian	bindrian	voldríau	buldríau
vinent	binén	volen	bolen
vinga	binga	voleu	buleu
vingan	bingan	volgudes	bulgudes
vingut	bingut	volgut	bulgut
vint	bin	volia	bulia
vinticinch	binticinch	volian	bulian
vintiquatret	binticutret	vols	bols
violí	biulí	volta	bolta
violins	biulins	voltada	bultada
virtut	birtut	voltes	boltes
viscut	biscut	voluntat	buluntat
visitar	bisitá	vora	bora
visquéssiu	bisquéssiu	voreta	bureta
visquis	bisquis	vos	bos (tractament), bus
vist	bist	vosaltres	busaltrus (masc.) y busaltres (fem.)
vista	bista		
vistes	bistes	vostra	bostra
viu	biu	vostre	bostru
viuda	biuda	vostres	bostrus (masc.) y bostres (fem.)
viudeta	biudeta		
viudo	biudu	vull	buy
viuen	biuen	vuyt	buyt
viure	biure	vuytada	buytada
vol	bol		
volada	bulada	xacolate	xaculate
volar	bulá		

TAULA

Págines.

Del colector. v
Noticia bibliográfica de les coleccions de referencia. xix

CANSONS RELLIGIOSES Y MORALS

I.—Los vuyt dolors. 1
II.—La oració de la Mare de Deu del Carme. 9
III.—Vos, Verge del cel, María. 13

CANSONS PATRIÓTIQUES É HISTÓRIQUES

IV.—La de Bonaparte. 17
V.—Los soldats de les dobles. 23
VI.—La mort de Pare Jordi. 29
VII.—Lo regiment de Collbató. 35
VIII.—Los saltadors de camins. 39
IX.—Buquica, lo gran lladre. 45

CANSONS AMOROSES Y ALEGRES

X.—L' amor dels homes. 51
XI.—Teresó. 55
XII.—La María hermosa.. 59
XIII.—Lo testament.. 63
XIV.—So patit set y calor... 69
XV.—La carnicereta. 75
XVI.—Perleta.. 79
XVII.—Plega les gales, Joan... 85
XVIII.—La mala obedienta. 89
XIX.—Lo ganivet de dos talls. 93
XX.—Tayona. 99
XXI.—L' hortelana. 105
XXII.—La filla de Igualada. 109
XXIII.—Mariagna. 115
XXIV.—La mala amor. 121
XXV.—Lo presumit malcreyent. 125
XXVI.—La criada burleta. 131
XXVII.—La falguera. 137
XXVIII.—Renyines conjugals.. 141
XXIX.—La surra. 145
XXX.—Los fadrins de Sant Cugat. 149
XXXI.—La golafra. 153
XXXII.—La majordona del Rector de Vallfogona 157
XXXIII.—La malcasada al Rosselló.. 161
XXXIV.—Los ballayres dintre un sach.. . . . 165
XXXV.—Lo babau cistella. 169
XXXVI.—Lo frare blanch y la donzella. . . . 177
XXXVII.—L' amo ve de la llaurada... 181
XXXVIII.—Lo rector de Cornellá.. 185
XXXIX.—Jordi, lo bon pagés.. 189
XL.—Mestre Joan. 193

FOLLÍES

Confrontacions. 200
Tonades. 207
Relligioses y sentencioses. 213
Locals. 217
Amoroses y varies. 223

NOTES

De les cansons. 275
De les follíes. 293
Llista ortográfica-fonética.. 309

E.M. 22-8-67

M

Bertrán y Bros, Pable (comp
Cansons y follíes populars
699749

M
1779
B47C3

...le (comp.)
...s populars

...ET